

ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ ในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น
จังหวัดขอนแก่น

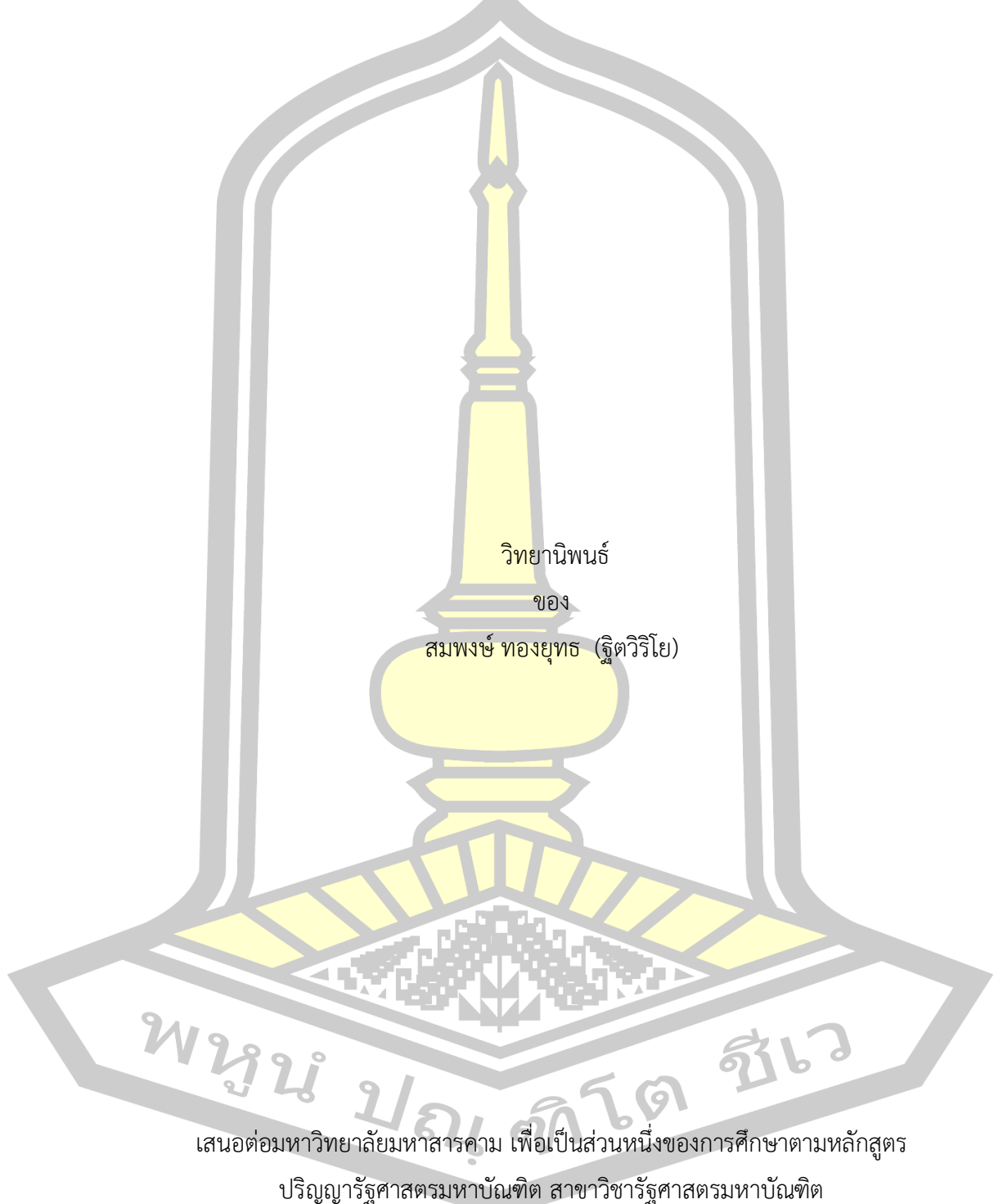
วิทยานิพนธ์
ของ
สมพงษ์ ทองยุทธ (ฐิตวิริโย)

เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตรมหาบัณฑิต

สิงหาคม 2564

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

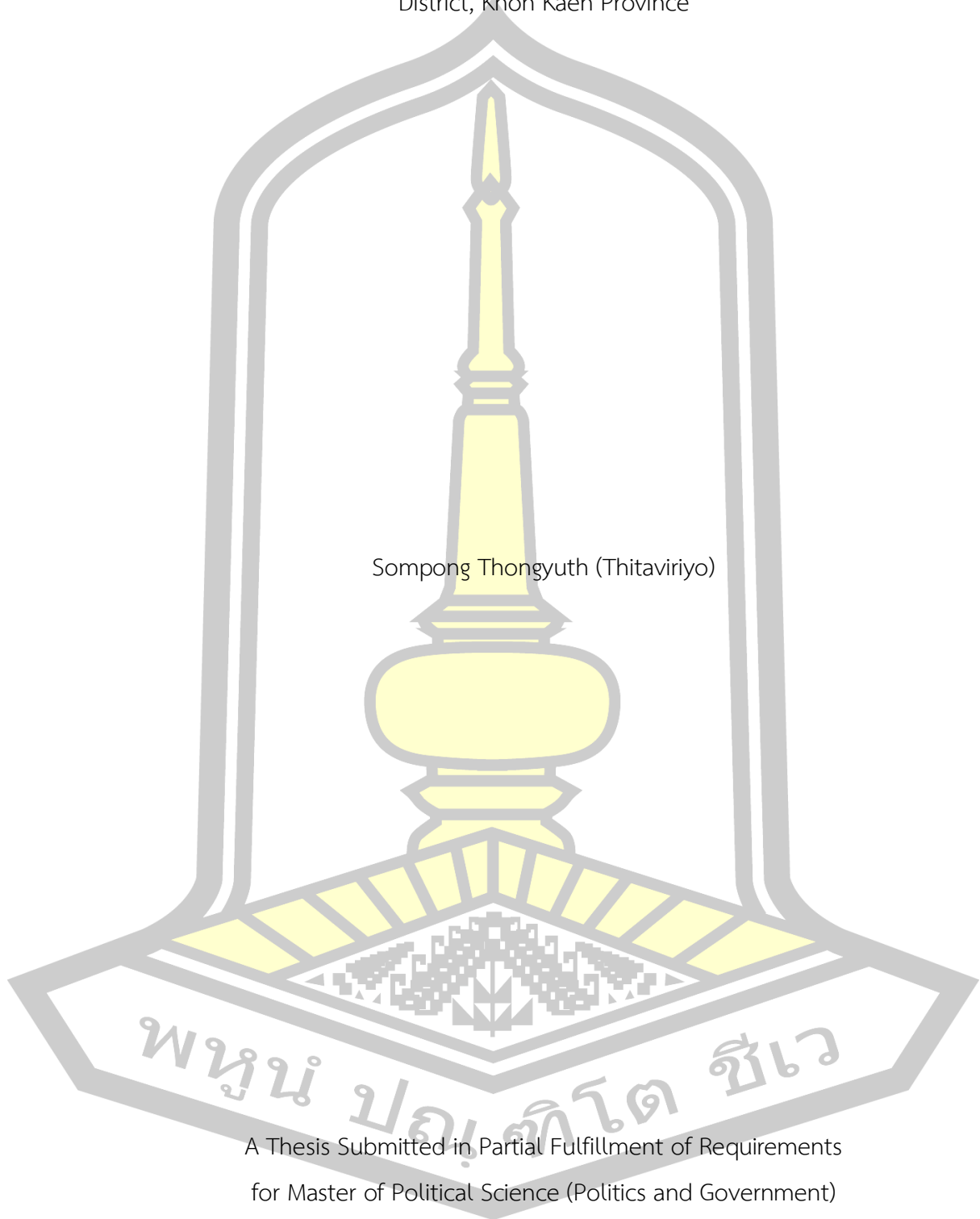
ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ ในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น
จังหวัดขอนแก่น

เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตรมหาบัณฑิต
สิงหาคม 2564

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

The Patronage Relation between Local Politicians and Monks in the Area of Muang
District, Khon Kaen Province

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of Requirements
for Master of Political Science (Politics and Government)

August 2021

Copyright of Mahasarakham University

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ของพระมหาสมพงษ์ ทองยุทธ (ฐิตวิริโย) แล้วเห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตรมหาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(รศ. ดร. ประโยชน์ สังกสิน)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(ผศ. ดร. วินัย ผลเจริญ)

.....กรรมการ

(ผศ. ดร. ชีระพงษ์ มีไธสง)

.....กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

(ดร. ทัชชวัฒน์ เหล่าสุวรรณ)

มหาวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตรมหาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

.....
(ผศ. กันดา วิชาชัย)

คณบดีวิทยาลัยการเมืองการปกครอง

.....
(รศ. ดร. กริสน์ ชัยมูล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

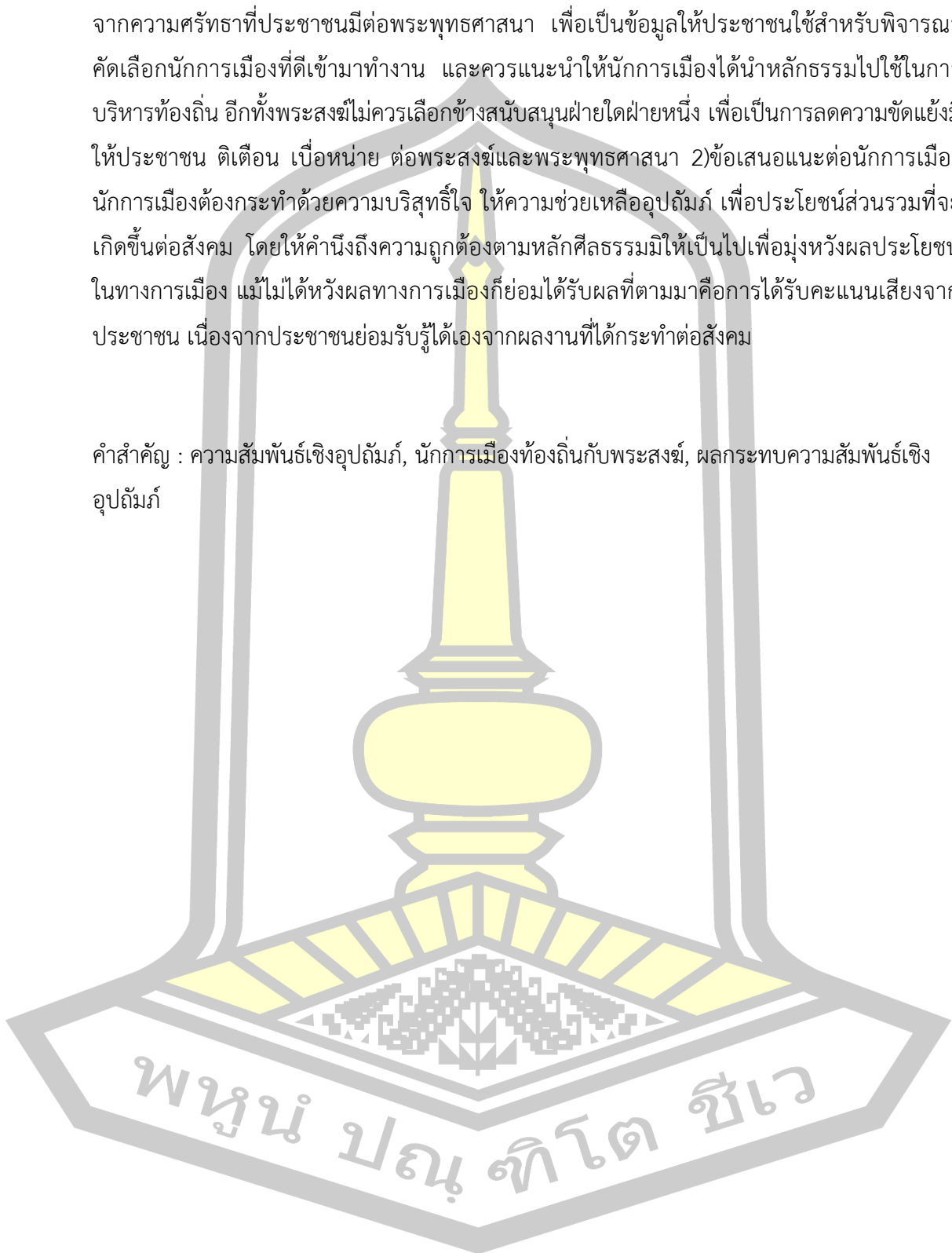
ชื่อเรื่อง	ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างนักรการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ ในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น		
ผู้วิจัย	สมพงษ์ ทองยุทธ (ฐิตวิริโย)		
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วินัย ผลเจริญ		
ปริญญา	รัฐศาสตรมหาบัณฑิต	สาขาวิชา	รัฐศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัย	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	ปีที่พิมพ์	2564

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาลักษณะความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างนักรการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 2. เพื่อศึกษาผลกระทบที่เกิดจากความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างนักรการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลจำนวน 18 รูป/คน ใช้วิธีการเจาะจงตัว โดยมีแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า 1. ลักษณะความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างนักรการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น มี 2 ลักษณะ ดังนี้ 1) ลักษณะต่างตอบแทนเป็นความสัมพันธ์ที่ใช้แลกเปลี่ยนและให้ผลประโยชน์เป็นการต่างตอบแทน โดยที่นักรการเมืองจะเป็นผู้ให้ความอุปถัมภ์พระสงฆ์ในรูปของการบริจาคเงิน วัตถุสิ่งของ ร่วมเป็นเจ้าของกิจการงานบุญ ส่วนพระสงฆ์จะตอบแทนนักรการเมือง ด้วยการโน้มน้าวให้ประชาชนตัดสินใจเลือกนักรการเมืองที่ตนเองให้การสนับสนุน 2) ลักษณะแลกเปลี่ยนให้ผลประโยชน์เฉพาะกิจ เป็นความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นเฉพาะกิจที่ทั้งสองฝ่ายร่วมกันสร้างขึ้นเพียงชั่วคราว เพื่อใช้แลกเปลี่ยนให้ผลประโยชน์ผ่านกิจการงานบุญประเพณีทางศาสนา กิจกรรมวันสำคัญของชาติ และโครงการของทางท้องถิ่น 2. ผลกระทบที่เกิดจากความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างนักรการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น มีดังนี้ 1) ผลบวกต่อพระสงฆ์ ทำให้พระสงฆ์มีช่องทางในการติดต่อขอความช่วยเหลืออุปถัมภ์เพิ่มขึ้น วัดและชุมชนได้รับการสนับสนุนงบประมาณ 2) ผลบวกต่อนักรการเมือง ได้รับคะแนนนิยมในทางการเมืองเพิ่มขึ้น 3) ผลลบต่อพระสงฆ์ ทำให้พระสงฆ์มีจิตใจเอนเอียงไม่วางตัวเป็นกลางทางการเมือง ส่งผลให้ประชาชนที่ไม่เห็นด้วยติเตียน และมีความศรัทธาต่อพระสงฆ์ลดลง 4) ผลลบต่อนักรการเมือง ทำให้ประชาชนที่ศรัทธาต่อพระสงฆ์ที่ไม่ได้รับการอุปถัมภ์รู้สึกไม่ชอบ ส่งผลทำให้คะแนนนิยมในทางการเมืองลดลง ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้ 1) ข้อเสนอแนะต่อพระสงฆ์ พระสงฆ์ต้องพึงตระหนักในบทบาทและหน้าที่ของตน ต้องรู้เท่าทันทางการเมือง เพื่อจะได้นำข้อมูลไปเทศนาสั่งสอนให้ประชาชนได้รู้เท่าทันถึงวิธีการต่างๆของนักรการเมืองที่เข้ามาแสวงหาผลประโยชน์

จากความศรัทธาที่ประชาชนมีต่อพระพุทธศาสนา เพื่อเป็นข้อมูลให้ประชาชนใช้สำหรับพิจารณา คัดเลือกนักรการเมืองที่ดีเข้ามาทำงาน และควรแนะนำให้นักรการเมืองได้นำหลักธรรมไปใช้ในการ บริหารท้องถิ่น อีกทั้งพระสงฆ์ไม่ควรเลือกข้างสนับสนุนฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เพื่อเป็นการลดความขัดแย้งมิ ให้ประชาชน ตีเตือน เบื่อหน่าย ต่อพระสงฆ์และพระพุทธศาสนา 2) ข้อเสนอแนะต่อนักรการเมือง นักรการเมืองต้องกระทำด้วยความบริสุทธิ์ใจ ให้ความช่วยเหลืออุปถัมภ์ เพื่อประโยชน์ส่วนรวมที่จะ เกิดขึ้นต่อสังคม โดยให้คำนึงถึงความถูกต้องตามหลักศีลธรรมมิให้เป็นไปเพื่อมุ่งหวังผลประโยชน์ ในทางการเมือง แม้ไม่ได้หวังผลทางการเมืองก็ย่อมได้รับผลที่ตามมาคือการได้รับคะแนนเสียงจาก ประชาชน เนื่องจากประชาชนย่อมรับรู้ได้เองจากผลงานที่ได้กระทำต่อสังคม

คำสำคัญ : ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์, นักรการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์, ผลกระทบความสัมพันธ์เชิง อุปถัมภ์

TITLE	The Patronage Relation between Local Politicians and Monks in the Area of Muang District, Khon Kaen Province		
AUTHOR	Sompong Thongyuth (Thitaviriyo)		
ADVISORS	Assistant Professor Vinai Poncharoen , Ph.D.		
DEGREE	Master of Political Science	MAJOR	Politics and Government
UNIVERSITY	Maharakham University	YEAR	2021

ABSTRACT

The purposes of this research were: 1.To study the characteristics of patronage relationship between local politicians and monks in Mueang Khon Kaen District, Khon Kaen Province. 2.To study the effects of patronage relationship between local politicians and monks in Mueang Khon Kaen District, Khon Kaen Province. This study is qualitative research. Data were collected through in-depth interviews with 18 respondents using a purposive sampling. The research used a semi-structured interview and descriptive data analysis. The results showed that:

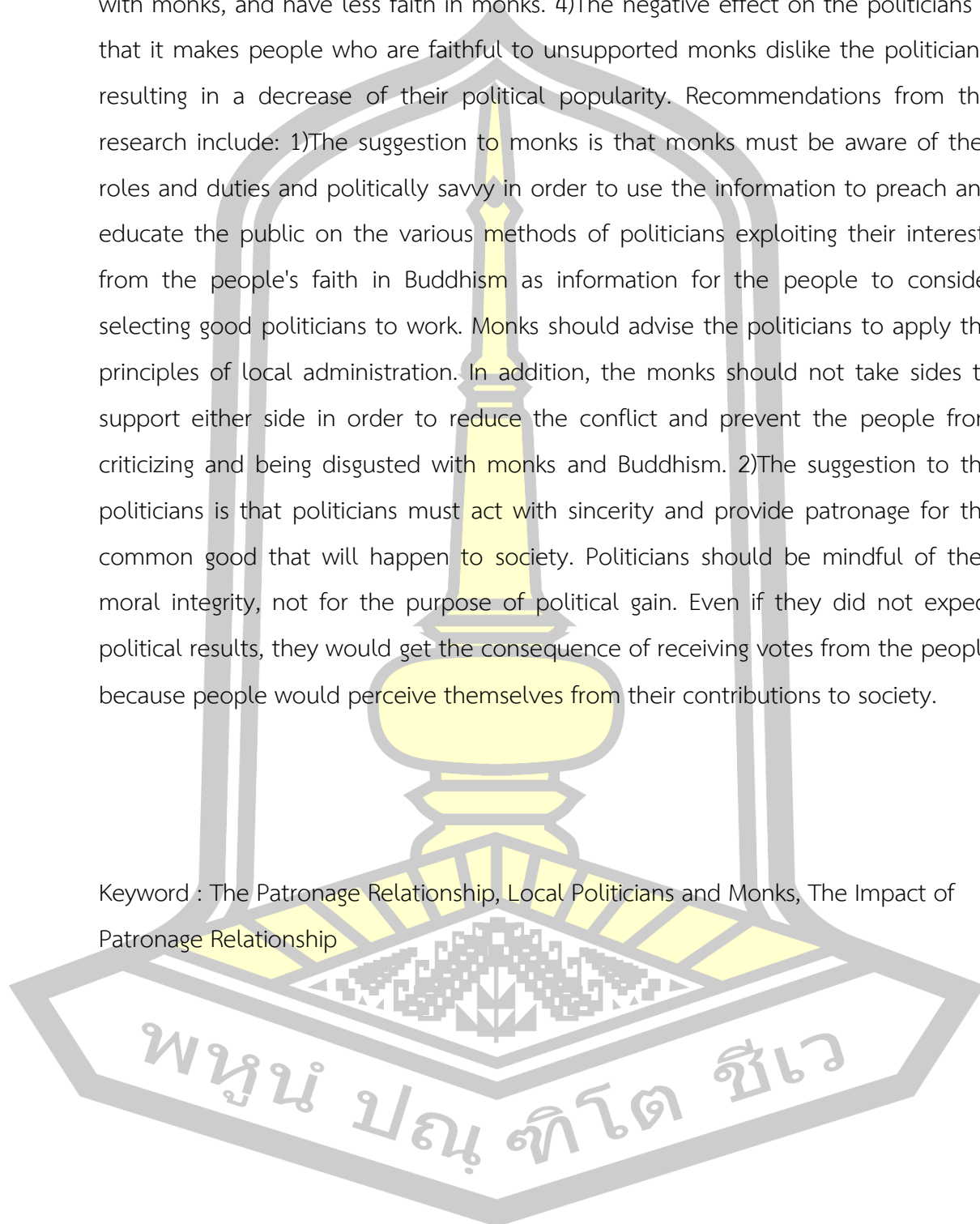
1.The characteristics of patronage relationship between local politicians and monks in Mueang Khon Kaen District, Khon Kaen Province had 2 characteristics as follows:

1)Reciprocity is a kind of that relationship. The politicians patronize monks in the form of donating money, giving material objects, and hosting philanthropic activities. Monks will reward politicians by convincing people to choose the politicians they support. 2)The exchange and ad hoc benefits is a temporary relationship that the two parties jointly create only for a short time to exchange for benefits through religious merit-making activities, national important day activities, and local projects.

2.The effects caused by the patronage relationship between local politicians and monks in Mueang Khon Kaen District, Khon Kaen Province are as follows. 1)The positive effect on monks is that monks have more channels to contact for help from their patrons. Temples and communities receive budget support. 2)The positive effect on politicians is that they gain more political popularity. 3)The negative effect

on monks is that monks are not politically neutral, resulting in people who disagree with monks, and have less faith in monks. 4)The negative effect on the politicians is that it makes people who are faithful to unsupported monks dislike the politicians, resulting in a decrease of their political popularity. Recommendations from this research include: 1)The suggestion to monks is that monks must be aware of their roles and duties and politically savvy in order to use the information to preach and educate the public on the various methods of politicians exploiting their interests from the people's faith in Buddhism as information for the people to consider selecting good politicians to work. Monks should advise the politicians to apply the principles of local administration. In addition, the monks should not take sides to support either side in order to reduce the conflict and prevent the people from criticizing and being disgusted with monks and Buddhism. 2)The suggestion to the politicians is that politicians must act with sincerity and provide patronage for the common good that will happen to society. Politicians should be mindful of their moral integrity, not for the purpose of political gain. Even if they did not expect political results, they would get the consequence of receiving votes from the people because people would perceive themselves from their contributions to society.

Keyword : The Patronage Relationship, Local Politicians and Monks, The Impact of Patronage Relationship

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความอนุเคราะห์ที่ให้คำปรึกษาช่วยเหลือตรวจสอบ และแก้ไขข้อบกพร่องด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดีจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วินัย ผลเจริญ ที่ปรึกษากรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร. ประโยชน์ สังกิ้น ประธานกรรมการสอบ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีระพงษ์ มิไธสง กรรมการสอบ ดร. ทัชชวัฒน์ เหล่าสุวรรณ กรรมการ ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก ตลอดจนคณาจารย์และบุคลากรวิทยาลัยการเมืองการปกครองทุกท่าน ที่คอยเอาใจใส่ประสิทธิประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัยเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง พระสงฆ์ นักรการเมืองท้องถิ่น ผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่ อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ที่ให้สัมภาษณ์ข้อมูลเพื่อความสมบูรณ์และเป็นประโยชน์ในการ วิจัยครั้งนี้ ทำให้ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลสำเร็จไปได้ด้วยดี

ขอขอบคุณครอบครัวพ่อแม่ ปู่ ย่า ตา ยาย ญาติพี่น้องและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่าน ที่คอยให้การสนับสนุนให้กำลังใจมาโดยตลอด คุณค่าและประโยชน์อันใดที่พึงเกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัย ขอมอบเป็นกตัญญูทเวทิตาคุณ แต่บิดา มารดา และบูรพาจารย์ที่เคยอบรมสั่งสอนรวมทั้งผู้มีพระคุณ ทุกท่าน หากมีข้อบกพร่องต่างๆ ที่อาจจะเกิดขึ้น ผู้วิจัยขอน้อมรับผิดเพียงผู้เดียว และยินดีที่จะรับฟัง คำแนะนำจากทุกท่านที่ได้เข้ามาศึกษา เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนางานวิจัยต่อไป

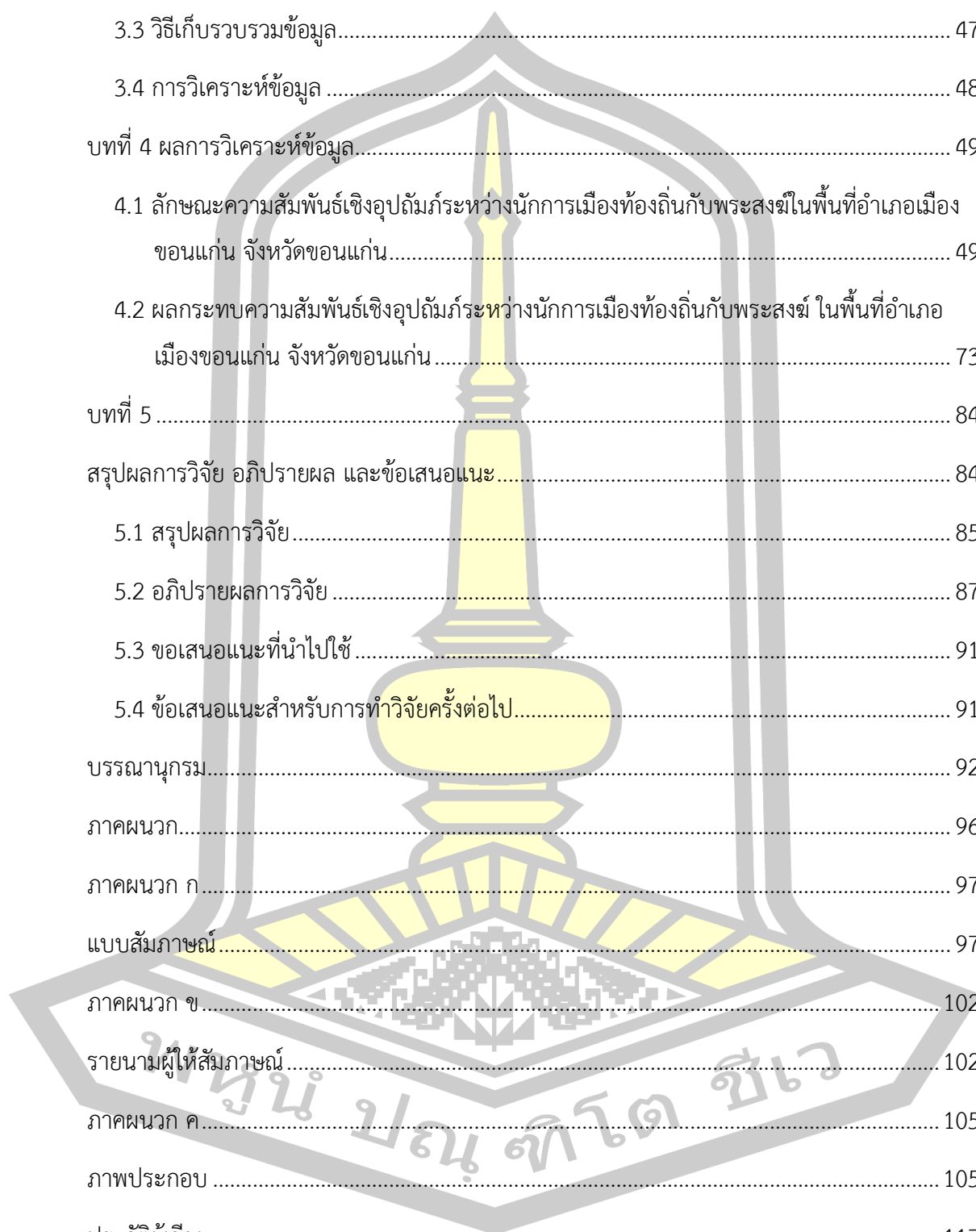
สมพงษ์ ทองยุทธ (ฐิตวิริโย)

พหุบัณฑิตวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญ.....	ฅ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
1. ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	5
2. คำถามของการวิจัย.....	5
3. ขอบเขตของการวิจัย.....	5
4. ประโยชน์ที่จะได้รับ.....	6
5. กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	6
6. นิยามศัพท์เฉพาะ.....	8
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับระบบอุปถัมภ์.....	10
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับนักการเมืองท้องถิ่น.....	21
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับพระสงฆ์.....	24
2.4 แนวคิดความสัมพันธ์ระหว่างศาสนากับการเมือง.....	27
2.5 ข้อมูลบริบทพื้นที่ในการวิจัย.....	37
2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	39
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	45
3.1 ผู้ให้ข้อมูลหลัก.....	45

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา.....	46
3.3 วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล.....	47
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	48
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	49
4.1 ลักษณะความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ในพื้นที่อำเภอเมือง ขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น.....	49
4.2 ผลกระทบความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ ในพื้นที่อำเภอ เมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น.....	73
บทที่ 5.....	84
สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	84
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	85
5.2 อภิปรายผลการวิจัย.....	87
5.3 ข้อเสนอแนะที่นำไปใช้.....	91
5.4 ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป.....	91
บรรณานุกรม.....	92
ภาคผนวก.....	96
ภาคผนวก ก.....	97
แบบสัมภาษณ์.....	97
ภาคผนวก ข.....	102
รายนามผู้ให้สัมภาษณ์.....	102
ภาคผนวก ค.....	105
ภาพประกอบ.....	105
ประวัติผู้เขียน.....	117

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

สังคมไทยเป็นสังคมที่มีวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีที่สืบทอดกันมาเป็นเวลานาน มีแบบแผนคงลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์ของสังคมไทยที่สำคัญ เช่น สังคมไทยเป็นสังคมที่มีความผูกพันกันในระหว่างเครือญาติกันมาอย่างใกล้ชิด ทั้งนี้เนื่องจากการที่สังคมไทยเป็นสังคมเกษตร จึงจำเป็นต้องอาศัยแรงงานของคนในครอบครัวเป็นส่วนใหญ่ ทำให้ครอบครัวของคนไทยแต่เดิมเป็นครอบครัวใหญ่ มีพ่อ แม่ ลูกหลาน ปู่ ย่า ตา ยาย เป็นต้น รวมอยู่ด้วยเป็นสายสัมพันธ์ทางระบบเครือญาติ เกิดความรักความผูกพัน เป็นสายสัมพันธ์อันแน่นแฟ้นที่ต้องอุปการะเกื้อกูลกัน กตัญญูต่อผู้มีพระคุณ และญาติผู้ใหญ่ สังคมไทยจึงเป็นสังคมที่ให้ความสำคัญในเรื่องอาวุโส ให้เกียรติยกย่องผู้ใหญ่ ซึ่งถือเป็นลักษณะเด่นของสังคมไทย ซึ่งจะพบเห็นได้ในทุกกลุ่มทุกชั้น โดยพ่อแม่ ผู้ปกครองจะสั่งสอนลูกหลานกันต่อๆมา ให้เด็กมีสัมมาคารวะต่อผู้ที่อาวุโสกว่า ซึ่งในทางพระพุทธศาสนาได้กล่าวรับรองว่าเป็นความดีงามผู้ที่ปฏิบัติจะได้รับความสุขความเจริญ สังคมไทยยังเป็นสังคมที่ยึดมั่นในพระพุทธศาสนาและขนบธรรมเนียมประเพณีทางพุทธศาสนา มีบทบาทสำคัญในการดำเนินชีวิตคนไทย นับตั้งแต่เกิดมาสังคมไทยจะมีพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาตลอดจนกระทั่งเสียชีวิต มีการปกครองในระบอบกษัตริย์มาตั้งแต่โบราณทรงมีฐานะเป็นพระเจ้าแผ่นดิน ยึดถือหลักทศพิธราชธรรมในการปกครองประชาชนให้อยู่เย็นเป็นสุข ถึงแม้ในปัจจุบันการปกครองของไทยได้เปลี่ยนจากระบอบประชาธิปไตยมาเป็นประชาธิปไตยพระมหากษัตริย์ก็ยังคงได้รับการเคารพเทิดทูนอย่างเช่นในอดีต ทรงเป็นมิ่งขวัญและศูนย์รวมแห่งความสามัคคีของคนในชาติ ได้รับการยกย่องเทิดทูนอย่างสูงในสังคมไทยและสังคมโลก สังคมไทยจึงให้ความสำคัญและผูกพันกับสถาบันครอบครัว ประเทศชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ตลอดมานับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน อย่างไรก็ตามลักษณะของสังคมไทยก็เหมือนสังคมอื่นที่สามารถเปลี่ยนแปลงไปตามเหตุปัจจัยและสิ่งแวดล้อมต่างๆได้โดยเฉพาะตามกระแสโลกในยุคโลกาภิวัตน์ (อนงค์ลักษณ์ คะเนนแนน, 2555 : 14)

ปัจจุบันในยุคโลกาภิวัตน์ ไม่ว่าจะพิจารณาในแง่มุมใด ย่อมเป็นที่รู้และซึมซับโดยทั่วไปว่าการเมืองเป็นสถาบันสำคัญยิ่งสถาบันหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับทุกคนในชาติ ไม่เว้นแม้แต่พระสงฆ์ เกี่ยวข้อง

กับความเจริญและความเสื่อมถอยของชาติ บัดนี้เรามาถึงยุคที่สังคมได้สัมผัสและเริ่มรู้สึกถึงเรื่อง การเมืองมากยิ่งขึ้น และบ้างก็มองช่วงนี้การเมืองมีปัญหา ทุกคนรวมถึงพระสงฆ์ด้วยจึงต้องมีส่วนร่วม คิด ร่วมพิจารณา แนวทางที่เหมาะสมที่จะช่วยให้สถาบันการเมืองมีความเข้มแข็ง มีศักยภาพที่จะ นำพาคนในชาติไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง ความร่มเย็นเป็นสุข รู้รักสามัคคีให้คนในชาติมีความภาคภูมิใจ ได้ ต่างคนก็ต่างมีความคิดเป็นธรรมดา ซึ่งในสังคมประชาธิปไตยจะต้องปรับจนสามารถอยู่ร่วมกันได้ ทุกวันนี้พระสงฆ์ถือเป็นส่วนหนึ่งของสถาบันหลักของชาติ เป็นที่ยอมรับและได้รับความศรัทธาจาก ประชาชนชาวไทยตลอดมา ด้วยเพราะว่าพระสงฆ์นั้นมีความสำคัญต่อวิถีชีวิตของสังคมและชาวบ้าน ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะการเผยแผ่ อบรมศีลธรรม จริยธรรม การสังคมสงเคราะห์ ซึ่ง บทบาทดังกล่าวนี้ จึงถือว่าพระสงฆ์เป็นหัวใจหลักของการช่วยแก้ปัญหาให้กับสังคมอีกทางหนึ่ง ยิ่งใน ชนบท สถาบันสงฆ์หรือวัดกับบ้านมีความใกล้ชิดและพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน เสมือนวัดเป็น ศูนย์กลางของชุมชนที่ชาวบ้านได้พึ่งพาและช่วยแก้ปัญหาต่างๆ เมื่อทุกข์ร้อนหรือประสบเคราะห์ กรรม โดยมีพระสงฆ์ได้แสดงบทบาทนี้ตามความเหมาะสม และความสามารถในหลักปฏิบัติ ที่แสดง ถึงความสัมพันธ์ในเชิงเกื้อกูลต่อกันระหว่างพระสงฆ์กับชาวบ้าน (พระณัฐพงศ์ ธรรมสัจดิ์, 2560 : 2)

แต่ในยุคปัจจุบันนี้ กระแสสังคมได้เปลี่ยนแปลงไปมากตามความเจริญของเทคโนโลยีแทบทุก ด้าน ซึ่งส่งผลกระทบต่อดำรงชีวิตของคนทุกคนในทุกกระแสสังคมไม่เว้นแม้แต่พระสงฆ์ พระสงฆ์เองใน ฐานะบุคลากรที่สำคัญในพระพุทธศาสนาก็มีความเป็นเปลี่ยนแปลงเช่นเดียวกัน รูปแบบหรือวิถีชีวิต ของพระสงฆ์ในปัจจุบันนี้เปลี่ยนแปลงและแตกต่างกันไปจากที่กำหนดไว้ในพระไตรปิฎกอย่างมาก เพราะมีการผสมผสานกับความเชื่อ วัฒนธรรม และแนวคิดใหม่ๆที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน ซึ่งเป็น ปραกฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสังคมไทย จะเห็นได้ว่าในปัจจุบันนี้มีเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในวงการ คณะสงฆ์ ไม่ว่าจะเป็นกรณีการที่พระสงฆ์ไปยุ่งเกี่ยวกับทางการเมือง การฟ้องร้องและถอดถอน พระสงฆ์ที่มีสมณะศักดิ์ในระดับสูงอันเนื่องมาจากปัญหาเรื่องทรัพย์สิน หรือแม้กระทั่งการมี คณะกรรมการปฏิรูปคณะสงฆ์เกิดขึ้นตามคำสั่งของรัฐบาลจนกระทั่งเกิดปัญหาความขัดแย้งขึ้นมา ภายในคณะสงฆ์ต่างๆ ปรากฏการณ์เหล่านี้ล้วนเป็นความเปลี่ยนแปลงที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนใน คณะสงฆ์ และมีความแตกต่างไปจากวิถีชีวิตของพระสงฆ์ที่เราคุ้นเคยในฐานะเป็นพระพุทธศาสนาที่ ยึดมั่นและไม่ยอมเปลี่ยนแปลงคำสอนของพระพุทธเจ้า (พุทธรักษ์ ปราบนอก, 2560 : 2)

ในส่วนของการมีส่วนร่วมทางการเมือง ถึงแม้ว่าพระสงฆ์จะไม่มีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรง ไม่สามารถที่จะเข้าไปลงคะแนนเลือกตั้งและเข้าไปเล่นการเมืองได้ แต่พระสงฆ์ก็ใช้วิธีการเทศนาเป็น

สื่อกลางในการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองโดยใช้หลักธรรมของศาสนา เป็นการปลูกฝังความคิด อุดมการณ์ ความเชื่อ ทศนคติของพระสงฆ์ต่อการเมือง อีกทั้งพระสงฆ์จำนวนมากมีลูกศิษย์ที่เป็น นักการเมืองท้องถิ่น ที่เขามาหาพระสงฆ์เพื่อให้อำนาจในเรื่องของการหาเสียงในการลงสมัครรับเลือกตั้ง ก็มี และทำให้นักการเมืองที่เข้ามาหาพระสงฆ์นั้นถูกมองว่าเป็นคนที่มีศีลธรรม คุณธรรม เพราะรู้จัก เข้าหาพระสงฆ์ สิ่งเหล่านี้จะทำให้ประชาชนเลือกนักการเมืองท้องถิ่นเหล่านั้นเข้าไปดำรงตำแหน่งทางการเมืองก็เป็นได้

พื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น เป็นอำเภอศูนย์กลางการปกครอง การคมนาคม การศึกษา การแพทย์ อุตสาหกรรม และเศรษฐกิจของจังหวัดขอนแก่น เป็นที่ตั้งของศูนย์ราชการ จังหวัด เป็นพื้นที่ที่มีประชากรอาศัยอยู่หนาแน่นที่สุดในจังหวัด ในปัจจุบันวัดและพระสงฆ์ จากการสังเกตที่ผู้วิจัยได้อาศัยอยู่ในพื้นที่ พบว่า วัดและพระสงฆ์ยังคงเป็นสิ่งที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งประชาชนจะเข้ามาประกอบพิธีกรรมทางศาสนาภายในวัด และพระสงฆ์ก็ยังคงเป็นผู้ประกอบพิธีกรรมให้กับชาวบ้าน รวมไปถึงการจัดกิจกรรมทางประเพณีวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ประชาชน รวมไปถึงองค์กรหน่วยการของรัฐ ยังให้ความสำคัญต่อการประกอบพิธีกรรมตามประเพณี ที่ได้สืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ วัดและพระสงฆ์ในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น ยังให้ประชาชนได้เข้ามาทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้ เช่น การจัดกิจกรรมวันสำคัญของชาติ การจัดอบรมพัฒนาของหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งองค์กรเอกชนและของภาครัฐเอง รวมไปถึงการหาเสียงของนักการเมืองท้องถิ่น เป็นต้น พระสงฆ์ก็ยังมีบทบาทต่อกิจกรรมที่เกิดขึ้นภายในวัดทุกกิจกรรมที่เกิดขึ้น จึงทำให้ประชาชนในพื้นที่มองเห็นความสำคัญของพระสงฆ์ต่อการช่วยเหลือสังคม ในส่วนของการแสดงอุดมการณ์ ความเชื่อ และทศนคติทางการเมือง พระสงฆ์จึงมีอิทธิพลต่อนักการเมืองเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะเวลาที่นักการเมืองท้องถิ่นได้มาหาเสียงภายในวัด ต้องเข้าพบกราบนมัสการเจ้าอาวาสซึ่งเป็นผู้นำในวัดและเป็นผู้ที่ประชาชนเคารพนับถือภายในชุมชน ในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น พระสงฆ์หลาย ๆ รูปยังเป็นผู้ที่นักการเมืองให้ความเคารพนับถือฝากตัวเป็นศิษย์ ซึ่งทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ในการช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยกันในเรื่องอุปถัมภ์อีกด้วย ในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น มีทั้งพระสงฆ์ที่เป็นพระนักพัฒนา พระนักปกครองที่มีสมณะศักดิ์ และพระสายปฏิบัติกรรมฐาน ทั้งได้รับการศึกษาในทางโลกและทางธรรม ทำให้ประชาชนยังให้ความเคารพศรัทธา พระสงฆ์อยู่ในปัจจุบัน โดยเฉพาะในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลมีความสำคัญมาก ถือว่าเป็นหน่วยงานที่เป็นกลไกช่วยให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการเสนอความต้องการของตน ปกป้อง

ผลประโยชน์และสนับสนุนกิจกรรมที่ก่อให้เกิดผลประโยชน์แก่ตนเองชุมชน เป็นจุดรองรับและรวบรวมความต้องการเบื้องต้นของประชาชน ที่เป็นเช่นนี้ได้ ก็เพราะองค์การบริหารส่วนตำบลมีขนาดย่อม ซึ่งประชาชนสามารถสอดส่องดูแลการกระทำของตัวแทนตนได้ใกล้ชิด ในพื้นที่พระสงฆ์นับว่ามีอิทธิพลทางความคิดต่อประชาชนอย่างมาก นักการเมืองก็มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับพระสงฆ์มาก อาจกล่าวได้ว่า หากพระสงฆ์บางรูปได้ชี้แนะว่าให้เลือกนักการเมืองพรรคใดย่อมมีผลอย่างแน่นอน ที่ปรากฏการณ์ชัดเจนในพื้นที่ ได้มีนักการเมืองจากพรรคต่างๆ ได้ฝากตัวเป็นลูกศิษย์พระสงฆ์จำนวนมากและพยายามให้พระสงฆ์ที่ตนเคารพนับถือช่วยสนับสนุนทางการเมือง หรือโน้มน้าวพระสงฆ์ให้ทำหน้าที่เป็นหัวคะแนน เพื่อให้ได้มาซึ่งผลในการเลือกตั้งจากประชาชน พระสงฆ์บางรูปได้เข้าไปดำเนินกิจกรรมกับนักการเมืองท้องถิ่นและมีความสัมพันธ์กันอย่างแน่นแฟ้น ดังจะเห็นได้จากการที่นักการเมืองบางกลุ่มเข้าไปร่วมกิจกรรมและสนับสนุนกิจกรรมของบางวัดอย่างเห็นได้ชัดเจน พระสงฆ์เองก็มีการสนับสนุนโน้มน้าวประชาชนผ่านการแสดงธรรม ผ่านกิจกรรมที่เกิดขึ้นภายในวัด เพื่อสนับสนุนทางการเมืองให้กับนักการเมืองที่เป็นลูกศิษย์ ซึ่งอาจทำให้ส่งผลกระทบต่อสถาบันสงฆ์ได้

จึงเป็นสิ่งที่ผู้ทำการวิจัยสนใจที่จะเข้าไปศึกษาว่า ลักษณะความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น เป็นอย่างไร และผลกระทบที่เกิดจากความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น เป็นอย่างไร เพื่อที่จะได้นำมาวิเคราะห์ปัญหาและสรุปผล เป็นองค์ความรู้ใหม่และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาสังคมต่อไป

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อศึกษาผลกระทบที่เกิดจากความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ ในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

2. คำถามของการวิจัย

1. ลักษณะความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ ในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น เป็นอย่างไร
2. ต้องการทราบผลกระทบที่เกิดจากความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ ในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น เป็นอย่างไร

3. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่องความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ ในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาลักษณะความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ ในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น และศึกษาผลกระทบที่เกิดจากความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ ในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยครั้งนี้มุ่งทำการศึกษา เฉพาะพื้นที่ที่เป็นเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น เท่านั้น ซึ่งมีทั้งหมด 5 ตำบล ประกอบด้วย

1. องค์การบริหารส่วนตำบลโคกสี
2. องค์การบริหารส่วนตำบลท่าพระ
3. องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านหว้า

4. องค์การบริหารส่วนตำบลแดงใหญ่

5. องค์การบริหารส่วนตำบลดอนช้าง

ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลหลัก

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดผู้ให้ข้อมูลหลักในการสัมภาษณ์ จำนวน 18 รูป/คน แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ประกอบด้วย

1. กลุ่มนักการเมืองท้องถิ่น	จำนวน 5 คน
2. กลุ่มพระสงฆ์	จำนวน 5 รูป
3. กลุ่มผู้นำชุมชน	จำนวน 3 คน
4. กลุ่มประชาชนทั่วไป	จำนวน 5 คน

4. ประโยชน์ที่จะได้รับ

1. ทำให้เข้าใจถึงลักษณะความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น
2. ทำให้ทราบถึงผลกระทบที่เกิดจากความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ ในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

5. กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระบบอุปถัมภ์เป็นสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นเมื่อบุคคลที่มีอำนาจไม่เท่าเทียมกันมาสัมพันธ์กันแล้วฝ่ายหนึ่งวางตัวเป็นนายผู้อุปถัมภ์และอีกฝ่ายยอมตัวเป็นผู้รับการอุปถัมภ์ โดยมีการแลกเปลี่ยนตอบแทนซึ่งกันและกันระหว่างสองฝ่าย ปัจจุบันระบบอุปถัมภ์ถูกหลักตลาดเปลี่ยนแปลงไปจนสูญเสียลักษณะความสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยนตามอุดมการณ์ระหว่างพันธมิตรหน้าทีของมูลนายกับความจงรักภักดีของลูกน้องเหมือนกับระบบอุปถัมภ์แบบดั้งเดิมในอดีตที่ให้ความจงรักภักดีต่อกัน ระบบอุปถัมภ์ได้กลายเป็นการซื้อขายแลกเปลี่ยนโดยไม่เลือกหน้าเป็นใครหน้าไหนก็ได้ การอุปถัมภ์จึงกลายเป็นสินค้าในตลาดไม่จำเป็นต้องอาศัยเยื่อใยสายสัมพันธ์ส่วนตัวก็ได้ (เกษียร เตชะพีระ, 2543 :

570 - 571) และ นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2547: 97 - 102) กล่าวว่า การขายเสียงของชาวบ้านแก่นักการเมืองยามเลือกตั้งและเส้นสายอุปถัมภ์ในระบบราชการเวลานี้ โดยเนื้อแท้แล้วเป็นการแลกเปลี่ยนในระบบตลาด แต่เอาความภักดีหรืออุดมการณ์ของระบบอุปถัมภ์เคลือบเอาไว้ การที่เรารักษามารยาทของการแลกเปลี่ยนในระบบอุปถัมภ์แท้จริงแล้วเราแลกเปลี่ยนในระบบตลาดนั่นเอง

ฉะนั้น ระบบอุปถัมภ์แบบตลาดซึ่งเป็นการสัมพันธ์ลักษณะพึ่งพาอาศัยซื้อขายแลกเปลี่ยนผลประโยชน์กันแบบตลาด โดยไม่จำเป็นต้องอาศัยเชื้อสายสัมพันธ์ส่วนตัวและความจงรักภักดี ทั้งนี้ อาจส่งผลกระทบต่อสังคม นักการเมือง และพระสงฆ์ได้ ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดของเกษียร เตชะพีระ และนิธิ เอียวศรีวงศ์ มาบูรณาการเป็นกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ ในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

1. ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์แบบการตลาด คือ ลักษณะความสัมพันธ์ของการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ในระบบตลาด ที่มีการซื้อขายคะแนนเสียงเพื่อแลกเปลี่ยนกับเงิน วัสดุสิ่งของ ความนิยม การให้คำตอบแทนในลักษณะต่างๆ และการสัญญาว่าจะให้ผลประโยชน์เป็นการตอบแทนทั้งทางตรงและทางอ้อมกับบุคคลที่มีความสัมพันธ์ต่อกัน

2. ผลกระทบ คือ ผลที่เกิดจากความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ ในเชิงการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ซึ่งได้ก่อให้เกิดผลในด้านบวกและในด้านลบต่อนักการเมืองท้องถิ่นและพระสงฆ์ ในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ หมายถึง ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นจากความไม่เท่าเทียมกันทางสังคม เช่น ด้านการเงิน ด้านฐานะ ด้านตำแหน่ง ด้านอาชีพ และปัจจัยพื้นฐานในการดำเนินชีวิต จึงทำให้เกิดการอุปถัมภ์ขึ้น มีผู้ให้การอุปถัมภ์และผู้รับการอุปถัมภ์ ซึ่งทั้งสองฝ่ายต่างได้รับผลประโยชน์ตอบแทน

2. ลักษณะความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ หมายถึง การแสดงออกถึงความต้องการให้ หรือรับผลประโยชน์ ระหว่างคนในสังคมที่มีฐานะบทบาททางสังคมที่แตกต่างกัน โดยมีผู้อุปถัมภ์ซึ่งมีฐานะทางเศรษฐกิจสังคมที่สูงกว่า ให้ประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งแก่ผู้รับการอุปถัมภ์ ที่มีฐานะทางสังคมที่ต่ำกว่า ผ่านการช่วยเหลือทางด้านการงานต่างๆ หรือด้านวัตถุสิ่งของ เงินทอง เป็นต้น ส่วนผู้ได้รับการอุปถัมภ์จะมีการตอบแทนผู้อุปถัมภ์ด้วยการให้ความร่วมมือสนับสนุนแก่ผู้อุปถัมภ์ เพื่อเป็นการตอบแทนและแลกเปลี่ยนผลประโยชน์

3. ความสัมพันธ์ระหว่งนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ หมายถึง ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ที่เกิดจากความสัมพันธ์ของนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ ที่ได้มอบประโยชน์ที่ต้องการให้แก่กัน ที่เป็นผลประโยชน์ตอบแทน เช่น นักการเมืองท้องถิ่นได้รับความร่วมมือสนับสนุนจากพระสงฆ์ ส่วนพระสงฆ์ก็ได้รับการอุปถัมภ์จากนักการเมืองท้องถิ่น ทำให้ต่างฝ่ายต่างได้รับผลประโยชน์ ในที่นี้หมายถึง ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่งนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ ที่เป็นการให้ผลประโยชน์หรือสิ่งตอบแทนใดๆ ที่เป็นการให้ความอุปถัมภ์ต่อกันระหว่งนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ เป็นได้ทั้งวัตถุสิ่งของ เงิน ความนิยม ที่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ขึ้น ในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

4. นักการเมืองท้องถิ่น หมายถึง บุคคลที่ฝึกฝนในการการเมือง ในที่นี้หมายถึง นายกองค้การ บริหารส่วนตำบลและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

5. พระสงฆ์ หมายถึง พระภิกษุที่เป็นนิกายในพระพุทธศาสนา ในที่นี้หมายถึง พระสงฆ์ในระดับเจ้าอาวาส เจ้าคณะตำบล และพระสงฆ์นักพัฒนาที่มีอิทธิพลต่อสังคม ในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

6. ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์แบบการตลาด หมายถึง ลักษณะความสัมพันธ์ของการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ในระบบตลาด ที่มีการซื้อขายคะแนนเสียงเพื่อแลกเปลี่ยนกับเงิน วัตถุประสงค์ของคะแนนนิยม การให้ค่าตอบแทนในลักษณะต่างๆ และการสัญญาว่าจะให้ผลประโยชน์เป็นการตอบแทนทั้งทางตรงและทางอ้อมระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ที่มีการสร้างความสัมพันธ์ต่อกัน โดยมีผลประโยชน์เป็นการตอบแทนในการอุปถัมภ์ เช่น นักการเมืองท้องถิ่นให้ความอุปถัมภ์พระสงฆ์ด้วยเงิน วัตถุประสงค์ของ รับเป็นเจ้าภาพกิจกรรมงานบุญต่างๆ และรับเป็นเจ้าภาพสร้างสิ่งปลูกสร้างต่างๆ ภายในวัด เป็นต้น ส่วนการอุปถัมภ์ของพระสงฆ์จะเป็นไปในลักษณะของการให้ความร่วมมือสนับสนุน เปิดโอกาสให้นักการเมืองท้องถิ่นใช้พื้นที่วัดในการทำกิจกรรม พบปะกับประชาชน เพื่อสร้างคะแนนนิยมและประโยชน์ในทางการเมือง

7. ผลกระทบ หมายถึง ผลที่เกิดจากความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ ในลักษณะของการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ ซึ่งได้ก่อให้เกิดผลกระทบตามมาทั้งในด้านบวกและในด้านลบ ต่อนักการเมืองท้องถิ่นและพระสงฆ์ ในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ ในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ค้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ เพื่อศึกษาถึงลักษณะความสัมพันธ์และรูปแบบระบบอุปถัมภ์ของนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ และผลดีผลเสียของระบบอุปถัมภ์ของนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ ดังนั้นจึงใช้แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในการศึกษา ดังนี้

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับระบบอุปถัมภ์

2.1.1 ลักษณะระบบอุปถัมภ์ในสังคมไทย

2.1.2 ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับนักการเมืองท้องถิ่น

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับพระสงฆ์

2.4 แนวคิดความสัมพันธ์ระหว่างศาสนากับการเมือง

2.5 ข้อมูลบริบทพื้นที่ในการวิจัย

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับระบบอุปถัมภ์

คำว่า อุปถัมภ์ เป็นคำภาษาบาลี ซึ่งมาจากคำว่า อุปถัมภโก ที่แปลว่า การเข้าไปสนับสนุน เป็น อุป บทหน้า + ถัมภ ธาตุ ลง ฌว ปัจจย เป็นกัตตุรูป กัตตุสาธารณ วิเคราะห์ว่า อุปถัมภโก แปลว่า บุคคลใดย่อมเข้าไปอุปถัมภ์เหตุนั้น บุคคลนั้นชื่อว่าผู้เข้าไปอุปถัมภ์ ดังนั้น คำว่า อุปถัมภ์ จึงหมายถึง การสนับสนุนประโยชน์ซึ่งกันและกันระหว่างบุคคลสองฝ่าย (พระมหานิยม อุตตโม, 2516 : 116) และ G.M. Foster ได้ให้ความหมายของคำว่าผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์ไว้ว่า สำหรับคำเรียกขานนามว่า “ผู้อุปถัมภ์” เป็นคำที่มาจากภาษาสเปน ซึ่งหมายถึงผู้ที่มีอำนาจและอิทธิพลหรืออาจใช้เรียกผู้สนับสนุนการจัดพิธีกรรมต่างๆหรือนายจ้าง รวมไปถึงนักบุญองค์อุปถัมภ์ โดยที่ผู้คนเหล่านี้จะต้องเข้ามาเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้ที่มีอำนาจที่ต่ำกว่าหรือเป็น “ผู้รับอุปถัมภ์” ซึ่งมีความต้องการให้ปกป้องและช่วยเหลือ (ฮอลล์ เอ., 2545 : 27)

ความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ในสังคมไทยแบ่งออกเป็นสองฝ่าย คือฝ่ายบุคคลที่มีความสามารถที่จะเป็นผู้อุปถัมภ์และฝ่ายบุคคลที่ต้องการความช่วยเหลือ ซึ่งเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าผู้ที่ต้องการรับอุปถัมภ์ช่วยเหลือจากผู้อุปถัมภ์ ผู้อุปถัมภ์จะมีฐานะทางสังคมที่สูงกว่าผู้รับการอุปถัมภ์ ในด้านอำนาจ เศรษฐกิจและสถานภาพทางการเงิน และรวมไปถึงเป็นผู้ที่มีอิทธิพลที่สามารถกำหนดให้ผู้ที่อยู่รอบข้างตนเองนั้น ทำตามใจในสิ่งที่ตนเองต้องการได้ ความสัมพันธ์เช่นนี้จึงเป็นความสัมพันธ์แบบการตอบแทนซึ่งกันและกัน ส่วนใหญ่ผู้รับอุปถัมภ์มักจะเป็นฝ่ายที่ต้องเสียเปรียบในเรื่องของผลประโยชน์ที่ได้รับเสมอ โดยความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ในสังคมไทยเป็นลักษณะแบบมีการแลกเปลี่ยนที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างบุคคลทั้งสองฝ่าย ฉิริยทศ บุญมี (2533: 200) โดยบุคคลที่จะเป็นผู้อุปถัมภ์ต้องมีทรัพยากรดังต่อไปนี้

ประการแรก ต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้เฉพาะหรือทักษะของผู้อุปถัมภ์เอง เช่น เป็นผู้อุปถัมภ์ที่มีบทบาทสำคัญ เป็นนักปราชญ์ เป็นนักกฎหมาย เป็นแพทย์ เป็นผู้นำของท้องถิ่น และเป็นพระสงฆ์ หรือนักบวชผู้นำศาสนาต่างๆ

ประการที่สอง ต้องเป็นผู้ที่มีการควบคุมกรรมสิทธิ์ในทรัพยากรที่เป็นวัตถุและปัจจัยต่างๆ เช่น ที่ดิน เงินทุน เป็นต้น

ประการที่สาม ต้องมีทรัพยากรที่เป็นสินทรัพย์ทางอ้อมตามตำแหน่ง การที่ผู้อุปถัมภ์ใช้ตำแหน่งหน้าที่เป็นเครื่องมือในการสร้างบารมีหรือผู้รับการอุปถัมภ์ให้กับตนเอง ชักชวนผู้รับอุปถัมภ์ช่วยเหลือหรือให้บริการกับผู้อุปถัมภ์ด้วยทรัพยากรตามแต่ผู้อุปถัมภ์ต้องการ เช่น การตอบแทนด้านวัตถุหรือด้านแรงงาน ทางอาหารหรือการต่อสู้ ในเชิงพิธีกรรมหรือศาสนา และในทางการเมือง (สก็อตต์ เจ. ซี., 2545 : 61)

การเปลี่ยนแปลงหรือพลวัตของความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์โครงสร้างระบบอุปถัมภ์ในสังคมไทยปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปจากอดีตเป็นอย่างมาก เนื่องมาจากสาเหตุสามประการ ดังนี้ (ฉิริยทศ บุญมี, 2533 : 213)

- 1) เกิดจากการก่อตัวของระบบราชการสมัยใหม่ (กล่าวคือการปฏิรูปราชการของไทยหรือการก่อตั้งระบบราชการของระบบอาณานิคมในประเทศอื่นในเอเชียอาคเนย์)
- 2) เกิดจากการขยายตัวของเศรษฐกิจแบบทุนนิยมอย่างรวดเร็ว
- 3) การเกิดขึ้นของพรรคการเมืองต่างๆ

สิทธิโชค ลางคุณานนท์ (2552: 7 - 8) ได้กล่าวไว้ว่า ทฤษฎีระบบอุปถัมภ์มีความสัมพันธ์กับทฤษฎีชนชั้นนำและยอมรับในโครงสร้างอำนาจของชนชั้นนำ ตามแนวคิดของ Lande และ Scott ทฤษฎีระบบอุปถัมภ์ จึงสามารถสรุปได้ดังนี้

1) ในระบบอุปถัมภ์จะมีความสัมพันธ์ (Interaction) ระหว่างผู้อุปถัมภ์กับผู้รับการอุปถัมภ์ มากน้อยแตกต่างกันไป ผู้อุปถัมภ์จะให้ความสนิเทศน์เป็นพิเศษกับผู้รับการอุปถัมภ์ที่สนิทชิดชอบมากที่สุดมากกว่าผู้รับการอุปถัมภ์คนอื่นๆ โดยความสัมพันธ์เช่นนี้จะมีมากเมื่อผู้อุปถัมภ์กับผู้รับการอุปถัมภ์มีความสนิทชิดชอบมากที่สุด และจะค่อยๆ ลดน้อยลงเมื่อห่างกันออกไป จนถึงผู้รับการอุปถัมภ์ที่ไม่มีความสนิทชิดชอบด้วย

2) ลักษณะความสัมพันธ์ของการปฏิสัมพันธ์จะเป็นไปในแนวตั้ง (Vertical)

3) ในระบบอุปถัมภ์จะมีลักษณะเน้นตัวบุคคลเป็นสำคัญมากกว่าหลักการ

4) มีการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างกันในลักษณะต่างตอบแทน

5) เป็นระบบที่มีการทุจริตและการคอร์รัปชันแอบแฝงตัวอยู่

6) ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างนายกับลูกน้อง จะมีลักษณะที่เปราะบางขาดความจริงใจต่อกัน และมีความสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตลอดไม่คงที่ ขึ้นอยู่กับผลประโยชน์ อำนาจ และความมั่นคง

7) จะมีการสร้างระบบอุปถัมภ์ย่อยๆ อยู่ด้วย

นักวิชาการได้ให้คำอธิบายเกี่ยวกับระบบอุปถัมภ์ไว้ ดังนี้

ตามความหมายของการอุปถัมภ์ตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ. ศ. 2542 การอุปถัมภ์หมายถึง การค้ำจุน การค้ำชู การสนับสนุน การเลี้ยงดู

นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2536: 171 - 172) กล่าวว่า ระบบอุปถัมภ์ เป็นระบบความสัมพันธ์ของบุคคล 2 ฝ่าย ที่มีการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการที่ไม่แตกต่างกัน ผู้ใหญ่อาจให้ประโยชน์เป็นสินค้าแก่ผู้น้อย ในขณะที่ผู้น้อยก็จะตอบแทนด้วยการให้ประโยชน์เป็นการบริการแก่ผู้ใหญ่ หรือกลับกันแล้วแต่กรณีที่มีความต้องการ ซึ่งลักษณะความสัมพันธ์เช่นนี้จะดำรงอยู่ได้ ไม่ใช่ต่างฝ่ายต่างได้รับผลประโยชน์เพียงเท่านั้น แต่ต้องมีอุดมการณ์ที่ช่วยยึดเหนี่ยวความสัมพันธ์ในลักษณะอย่างนี้เอาไว้ด้วย ซึ่งความสัมพันธ์เช่นนี้จะไม่เท่าเทียมกันในสังคมของทั้งสองฝ่าย

เกษียร เตชะพีระ (2543: 548) ให้ความหมายของระบบอุปถัมภ์ไว้ว่า เป็นความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นของผู้ที่มีอำนาจไม่เท่ากันในสังคมมาเกี่ยวข้องกัน ซึ่งมีฝ่ายหนึ่งวางตัวเป็นเจ้านายผู้อุปถัมภ์ (patron) และอีกฝ่ายยอมเป็นลูกน้องผู้รับการอุปถัมภ์ (client) คู่ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นจึงเป็น

ความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์กับผู้รับการอุปถัมภ์ โดยทั้งสองฝ่ายจะมีการตอบแทนแลกเปลี่ยนระหว่างกัน โดยทั่วไปแล้ว ฝ่ายผู้อุปถัมภ์จะเป็นผู้ที่จัดสรรทรัพยากร เพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลต่างๆ ภายใต้อำนาจการควบคุมของตนให้และปกป้องคุ้มครองฝ่ายผู้รับการอุปถัมภ์ และผู้รับการอุปถัมภ์ก็จะตอบแทนด้วยการรับใช้ ด้วยวัตถุสิ่งของที่ตนมี และความจงรักภักดีเท่าที่จะทำได้ตามที่ผู้อุปถัมภ์ต้องการ

ศุภรัตน์ เลิศพาณิชย์กุล (2538: 101 - 102) ให้ความหมายระบบอุปถัมภ์ไว้ว่า เป็นความสัมพันธ์ของบุคคลทั้งสองฝ่าย ที่มีความผูกพันกันเป็นการส่วนตัว ได้มีการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างกัน และที่มีฐานะไม่เท่าเทียมกัน ไม่ใช่ญาติ ฝ่ายที่อยู่เหนือกว่าจะอยู่ในฐานะผู้ให้การอุปถัมภ์ ส่วนฝ่ายที่อยู่ต่ำกว่าจะเป็นผู้รับการอุปถัมภ์ ผู้อุปถัมภ์จะเป็นผู้ให้ประโยชน์ในการช่วยเหลือคุ้มครอง ส่วนผู้รับการอุปถัมภ์จะตอบแทนด้วยการให้ความจงรักภักดีและแรงงาน

กรีธา ศิริเดชารัตนกุล (2558: 7) ให้ความหมายระบบอุปถัมภ์ไว้ว่า ระบบอุปถัมภ์ เป็นความสัมพันธ์ระหว่างของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ซึ่งให้ความสำคัญต่อบุคคลเป็นหลัก มีความแตกต่างกันในด้านฐานะทางสังคมของบุคคล มีความสัมพันธ์ในลักษณะแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ และเป็นระบบที่คัดเลือกบุคคลเข้าทำงาน ที่มีการทุจริตแอบแฝงอยู่ โดยวิธีการใช้เหตุผลทางการเมืองหรือใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัว โดยไม่ได้คำนึงถึงความเหมาะสมและความสามารถเป็นอันดับแรก

กุลรัตน์ คำโสภา (2556: 15 - 16) ให้ความหมายระบบอุปถัมภ์ไว้ว่า ระบบอุปถัมภ์ เป็นระบบหนึ่งที่มีความเป็นมาและพัฒนาการมาอย่างยาวนาน เป็นความสัมพันธ์ของบุคคลทั้งสองฝ่าย ที่มีความไม่เท่าเทียมกัน ฝ่ายผู้อุปถัมภ์ที่อยู่สูงกว่าจะเป็นผู้ที่มีอำนาจ มีทรัพยากรมากกว่า ฝ่ายผู้รับการอุปถัมภ์ที่อยู่ต่ำกว่า มีทรัพยากรน้อยกว่า อำนาจน้อยกว่า ซึ่งทั้งสองฝ่ายต่างมีการแสวงหาแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างกันในลักษณะการต่างตอบแทน โดยขึ้นอยู่กับความพอใจของบุคคลทั้งสองฝ่าย

สิทธิโชค ลางกุลานนท์ (2552: 17) ให้ความหมายระบบอุปถัมภ์ไว้ว่า ระบบอุปถัมภ์เป็นระบบหนึ่งที่มีพัฒนาการคู่กับสังคมไทยมาอย่างยาวนานตั้งแต่เริ่มแรก ซึ่งเป็นระบบความสัมพันธ์ของบุคคลทั้งสองฝ่าย ที่มีความไม่เท่าเทียมกันทางสังคม ฝ่ายที่อยู่เหนือกว่า จะเป็นผู้ที่มีทรัพยากรมากกว่า สูงศักดิ์ มีอำนาจมากกว่า จะอยู่ในฐานะเป็นผู้อุปถัมภ์ ฝ่ายที่อยู่ต่ำกว่า เป็นผู้ที่มีทรัพยากรน้อยกว่า มีฐานะเป็นผู้ใ้ดูแลอุปถัมภ์ ซึ่งทั้งสองฝ่ายต่างมีการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ในลักษณะต่างตอบแทน และต้องขึ้นอยู่กับความสมัครใจของทั้งสองฝ่าย โดยความสัมพันธ์ในลักษณะนี้จะดำรงอยู่ได้ไม่ใช่ต่างฝ่ายต่างให้ผลประโยชน์กันเท่านั้น แต่ต้องมีอุดมการณ์ช่วยจรรโลงความสัมพันธ์เอาไว้ด้วย

จากที่กล่าวมาผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า ระบบอุปถัมภ์ หมายถึง ระบบความสัมพันธ์หนึ่งที่มีความเป็นมาและพัฒนาการมาอย่างยาวนานร่วมกับสังคมไทย เป็นระบบที่เกิดขึ้นจากความไม่เท่าเทียมกันทางสังคม เช่น ด้านการเงิน ด้านฐานะ ด้านตำแหน่ง และปัจจัยพื้นฐานในการดำเนินชีวิต จึงทำให้มีการอุปถัมภ์เกิดขึ้น มีผู้ให้การอุปถัมภ์และผู้รับการอุปถัมภ์ ซึ่งต่างฝ่ายได้รับผลประโยชน์ต่างตอบแทนด้วยกันทั้งสอง

2.1.1 ลักษณะระบบอุปถัมภ์ในสังคมไทย

วิศรุต อามาศย์มุลตรี (2558: 17) กล่าวว่า ลักษณะและรูปแบบของระบบอุปถัมภ์ แบ่งออกได้เป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

1) มีการแลกเปลี่ยนที่ไม่สมดุล

ผู้อุปถัมภ์มักจะอยู่ในฐานะที่เป็นผู้ให้วัตถุแก่ผู้อื่นเหมือนว่าเป็นที่เรื่องง่ายตาย ซึ่งผู้ที่รับวัตถุหรือบริวารที่ได้รับ จะเป็นสิ่งจำเป็นมากสำหรับครอบครัวและการอยู่รอดของตน ซึ่งในสังคมที่ไม่มีความเสมอภาคกันในการจัดสรรทรัพยากรด้านต่างๆ จะมีโอกาสเกิดการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ที่ไม่ยุติธรรมต่อกันและจึงส่งผลให้เกิดความสัมพันธ์ในลักษณะการอุปถัมภ์เกิดขึ้น ซึ่งต้องได้อาศัยซึ่งกันและกัน การที่ได้รับเอาวัตถุโดยไม่สามารถที่จะตอบแทนคืน จะถือว่าการสร้างหนี้สินทางใจที่จะทำให้ผู้นั้นผูกพันเข้ากับผู้อุปถัมภ์

2) ความสัมพันธ์แบบตัวต่อตัว

ความสัมพันธ์แบบเป็นทางการในองค์กร จะเป็นความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทหรือหน้าที่ ซึ่งไม่จำเป็นต้องมีความสัมพันธ์แบบตัวต่อตัว แต่ตรงกันข้ามความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์จำเป็นต้องมีความสัมพันธ์แบบตัวต่อตัวและมีความรู้สึกร่วมเกิดขึ้น เช่น การรู้สึกจงรักภักดี การรู้สึกว่าเป็นหนี้บุญคุณ ซึ่งเป็นการย้ำเตือนด้วยคำนิยมที่ปลูกฝังกันมาและพิธีกรรมในอดีต การแสดงออกด้วยการพูดจาด้วยคำพูดที่ปกติใช้กับญาติเท่านั้น เช่น ลุง ป้า น้า อา พี่ หรือแสดงออกด้วยความผูกพันตัวต่อตัวเป็นสายสัมพันธ์แบบเครือญาติ เช่น ลูกพี่ ลูกน้อง เป็นต้น แต่ถึงที่สุดความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นตัวต่อตัว คำนิยมต่างๆในอดีตจะทำให้ผู้อุปถัมภ์มีความรู้สึกพิเศษว่าผู้ถูกอุปถัมภ์เป็นลูกน้องที่ตัวเองจะต้องดูแลและมากกว่าที่จะถือว่าเป็นเครื่องมือรับใช้เพียงอย่างเดียว

3) ความสัมพันธ์แบบรอบด้านหรือซับซ้อน

เป็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์กับบริวารที่ไม่แน่นอนตายตัวเหมือนความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการ ผู้อุปถัมภ์อาจมีความสัมพันธ์กับบริวารของตนในลักษณะที่ซับซ้อนในลักษณะต่างๆกันไป

สนธิ สมัครการ (2533: 32) ได้กล่าวว่า ระบบอุปถัมภ์ไทยแบ่งออกเป็น 4 รูปแบบ ดังนี้

1) ระบบอุปถัมภ์ในหมู่ญาติ เป็นความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ที่เห็นได้ชัดเจนเป็นระบบที่มีความคงทนและมีความยาวนานที่สุดเป็นความสัมพันธ์ระหว่างญาติอาวุโส ซึ่งได้แก่ พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย กับญาติผู้น้อย ได้แก่ ลูก น้อง หลาน ดังนั้น ญาติอาวุโสจึงเป็นผู้ที่ให้ทางวัตถุกับผู้ผู้น้อยอย่างสม่ำเสมอ โดยญาติอาวุโสมีฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจที่ดีกว่า

2) ระบบอุปถัมภ์ที่เกิดขึ้นในหมู่มิตรสหาย ความสัมพันธ์เช่นนี้จัดเข้าในลักษณะระบบอุปถัมภ์อย่างแท้จริง เมื่อเพื่อนได้รับอุปถัมภ์ทางด้านวัตถุ ก็มักจะตอบแทนด้วยการจงรักภักดี คอยดูแลปกป้องเพื่อนผู้ให้ความช่วยเหลือในลักษณะต่างๆ ความสัมพันธ์แบบนี้จะกลายเป็นความสัมพันธ์ที่ไม่สมดุลงที่จะตอบแทนระหว่างกัน ความสัมพันธ์เป็นเพื่อนในสังคมไทย จะมีลักษณะต่างๆ เช่น เพื่อนเล่น เพื่อนร่วมสถาบัน เพื่อนที่มีความคาดหวังต่อกันในสังคม ความเป็นเพื่อนแท้มักวัดด้วยพฤติกรรมการช่วยเหลือเกื้อกูลระหว่างกัน

3) ระบบอุปถัมภ์ในองค์กรต่างๆ ความสัมพันธ์ในองค์กรของรัฐและองค์กรเอกชน จึงมักถูกมองในด้านลบทำให้การบริหารไม่มีประสิทธิภาพ ระบบอุปถัมภ์เช่นนี้ถ้ามีความสัมพันธ์กันโดยปราศจากจริยธรรมและคุณธรรมความดี ก็มักจะมีลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างเจ้านายกับลูกน้อง ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์เช่นนี้ได้ เมื่อเจ้านายนั้นหมดอำนาจลงและเกิดการสร้างความสัมพันธ์ขึ้นกับเจ้านายคนใหม่

4) ระบบอุปถัมภ์ระหว่างอาชีพ เป็นลักษณะของความสัมพันธ์ที่คงทนน้อยกว่ารูปแบบอื่นๆ ในสังคมแบ่งได้ 2 กลุ่ม คือกลุ่มข้าราชการกับพ่อค้า และกลุ่มนักการเมืองกับประชาชน

กลุ่มแรก เป็นไปในลักษณะของการเน้นแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ด้านวัตถุ เช่น ฝ่ายราชการจะอำนวยความสะดวกหรือเปิดช่องทางในสิทธิผลประโยชน์บางอย่างให้แก่พ่อค้า ส่วนพ่อค้าก็จะตอบแทนด้วยเงิน วัตถุสิ่งของที่มีค่าให้แก่ข้าราชการ

กลุ่มที่สอง สังเกตได้ชัดเจนในระยะเวลาใกล้มีการเลือกตั้ง นักการเมืองต้องการคะแนนเสียงสนับสนุนในการเข้าไปมีอำนาจทางการเมืองจากประชาชน หากแต่ว่าประชาชนผู้มีฐานะด้อยในทางเศรษฐกิจกว่านักการเมือง จึงขอความช่วยเหลือจากนักการเมือง นักการเมืองจึงต้องทำตัวเป็นเจ้าบุญทุ่มให้การช่วยเหลือชาวบ้านตามที่ขอความช่วยเหลือ เช่น การปรับปรุงถนนหนทาง การช่วยเหลือส่วนบุคคล

ม.ร.ว. อคิน รพีพัฒน์ แบ่งระบบอุปถัมภ์ภายในโครงสร้างทางสังคมชนชั้นเดียวกัน แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1) ระบบอุปถัมภ์แบบอย่างเป็นทางการ ซึ่งสามารถเข้าใจได้จากการจัดระเบียบการปกครองของกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น

2) ระบบอุปถัมภ์แบบอย่างไม่เป็นทางการ ซึ่งได้เริ่มต้น เมื่อมีการรวมศูนย์ทางการเมืองของส่วนกลางและระบบเศรษฐกิจได้ขยายตัวเห็นเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

ระบบอุปถัมภ์อย่างเป็นทางการ (ระบบการจัดระเบียบการปกครองที่ได้ตราไว้ในกฎหมายต่างๆและยึดถือปฏิบัติในแนวทางดังกล่าว) ได้เริ่มถูกกลืนกินด้วยระบบอุปถัมภ์อย่างไม่เป็นทางการ ที่ถือเอาผลประโยชน์และความสัมพันธ์ส่วนตัวในทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ มีการใช้อิทธิพลส่วนตัวก้าวร้าวหน้าทีความรับผิดชอบที่กำหนดไว้ ผู้ที่มีอิทธิพลมาก ซึ่งหมายถึงว่ามีผู้รับการอุปถัมภ์มาก ทำให้เป็นอันตรายต่อการกระจายรูปแบบอำนาจทางการเมืองแบบเดิม จึงเกิดผลทำให้มีการปรับเปลี่ยนการเมืองการปกครองในสมัยรัชกาลที่ 5 เป็นครั้งใหญ่อย่างเป็นรูปธรรมเพื่อคงไว้ซึ่งความมั่นคงมีเสถียรภาพของส่วนกลาง) (อคิน รพีพัฒน์, 2545 : 137)

นอกจากนี้ความหมายของ ระบบอุปถัมภ์ ยังหมายถึงความสัมพันธ์ระหว่างคนสองฝ่ายที่ไม่ใช่ญาติและมีฐานะที่แตกต่างกัน ฝ่ายที่มีฐานะสูงกว่าจะเป็นผู้อุปถัมภ์ ฝ่ายที่มีฐานะต่ำกว่าจะเป็นบุคคลอยู่ภายใต้อุปถัมภ์ทั้งสองฝ่าย ความผูกพันเป็นการแสวงหาแลกเปลี่ยนผลประโยชน์และเป็นการส่วนตัวกัน ผู้อุปถัมภ์จะให้ประโยชน์ในการปกป้องคุ้มครองส่วนผู้รับการอุปถัมภ์จะให้ประโยชน์ตอบแทนด้วยความจงรักภักดี ด้วยแรงงานและวัตถุสิ่งของ ซึ่งเป็นการแลกเปลี่ยนที่ไม่เหมือนกัน ผู้น้อยอาจได้รับสินค่าจากผู้ใหญ่ ในขณะที่เดียวกันผู้ใหญ่ก็จะได้รับบริการจากผู้น้อยหรือกลับกันแล้วแต่กรณี ความสัมพันธ์ในลักษณะแบบนี้ดำรงอยู่ได้ไม่ใช่เพียงเพราะต่างฝ่ายต่างได้รับประโยชน์เท่านั้น แต่ต้องมีอุดมการณ์ที่ช่วยจรรโลงความสัมพันธ์นี้เอาไว้ (นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2547 : 171 - 172)

จากที่กล่าวมาผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า ในสังคมไทยการอุปถัมภ์ในอดีตมักเกิดขึ้นระหว่างผู้มีบารมีหรือเจ้านายกับไพร่หรือป่าว ที่มีผู้ให้และผู้รับอันเป็นการสร้างความสัมพันธ์กันจนเกิดความจงรักภักดีระหว่างกันและสร้างความสัมพันธ์จากรุ่นสู่รุ่นซึ่งเป็นลักษณะของระบบอุปถัมภ์แบบดั้งเดิม แต่ในปัจจุบันระบบอุปถัมภ์นั้นได้ถูกเปลี่ยนไปจากเดิม โดยผ่านระบบการแลกเปลี่ยนในระบบตลาด ซึ่งมีผู้ให้และผู้รับเหมือนกันกับระบบอุปถัมภ์แบบดั้งเดิม แต่ทั้งสองฝ่ายนั้นอาจมีความเสมอกันหรือไม่เสมอกันในฐานะก็ได้ และไม่จำเป็นต้องมีความจงรักภักดีหรือมีความสัมพันธ์รู้จักกันมาก่อนก็ได้ สามารถที่จะแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ตามต้องการได้เป็นสำคัญ

2.1.2 ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์

ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ในสังคมไทยมักจะแอบอิงอยู่กับพื้นฐานทางสังคมที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างผู้คนเป็นสำคัญ เนื่องจากเป็นความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นด้วยมีผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์

อคิน ทรัพย์พัฒน์ (2545: 139 - 184) ได้กล่าวว่า ระบบอุปถัมภ์ในสังคมไทยนั้น มีลักษณะเด่นประการหนึ่ง เป็นสังคมที่มีการกำหนดสถานภาพของผู้คนลดหลั่นจากบนลงล่าง ทั้งนี้เนื่องจากเป็นสังคมที่มีโครงสร้างที่เน้นความแตกต่างกันระหว่างฐานะทางสังคม ตำแหน่ง โดยผู้อุปถัมภ์จะมีภาพลักษณ์ของผู้ที่มีอำนาจ บารมี ทรัพย์สินสมบัติ หรือทรัพยากรที่ผู้รับการอุปถัมภ์นั้นไม่มี และจะใช้ทรัพยากรเหล่านี้ในการให้ความช่วยเหลือคุ้มครอง ปกป้อง หรือเสนอผลประโยชน์ต่อผู้รับอุปถัมภ์ ที่มีสถานภาพทางสังคมและความสามารถในการควบคุมทรัพยากรที่ต่ำกว่าผู้อุปถัมภ์ ความสัมพันธ์จึงเป็นไปในลักษณะที่ตอบแทนระหว่างกัน

ณรงค์ ครองแถว (2556: 35) ได้กล่าวว่า ความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ในอดีตนั้น เป็นความสัมพันธ์ที่พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน โดยผู้อุปถัมภ์จะเป็นพระมหากษัตริย์ เจ้านายและขุนนาง ให้การปกป้องคุ้มครองผู้อยู่ใต้อุปถัมภ์ ได้แก่ ไพร่และทาส ซึ่งเป็นคนส่วนมากในระดับล่างสุด ที่เป็นกำลังฐานสำคัญของแผ่นดิน ตามกรอบแนวคิดและโครงสร้างของสังคมประเพณี กล่าวว่า ความมั่นคงของเจ้านายและขุนนาง มีส่วนเกี่ยวข้องจำนวนไพร่พลที่แต่ละคนมีอยู่ในสังกัด เพราะว่ารายได้ของชนชั้นสูงมาจากไพร่ที่อยู่ในการปกครองของตน ปัจจัยสำคัญอีกประการที่มีอิทธิพลก่อให้เกิดความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ ก็คือค่านิยมของสังคมไทยในเรื่องการให้ เพื่อหวังจะได้รับการช่วยเหลือคุ้มครองเป็นการตอบแทน

นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2547: 104 - 109) อธิบายความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ไว้ว่า อย่างน้อยมีเหตุผลสามประการ ที่จะช่วยสนับสนุนทำให้เกิดขึ้นด้วยกันดังต่อไปนี้

ประการแรก ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์มีอยู่ทุกหนทุกแห่งของโลก เกิดขึ้นในทุกที่จนถึงปัจจุบันมีการเข้าถึงทรัพยากรอย่างไม่เสมอภาคกัน ซึ่งไม่ใช่ความสัมพันธ์หลักในสังคม แต่ว่าในสังคมชนบทความไม่เท่าเทียมกันในด้านนี้ถูกลดทอนลงด้วยที่ดิน แม้ว่าทรัพยากรที่ทุกคนมีอยู่กับตัวคือแรงงานก็เป็นที่ต้องการในวิถีการผลิต จึงสามารถนำไปแลกเปลี่ยนแทนกันได้

ประการที่สอง แม้มีการแลกเปลี่ยนที่แตกต่างกันการในชนบท แต่บุคคลที่อยู่ในชนบทก็สามารถต่อรองกันได้มากกว่าคนในเมือง มีกลไกทางสังคมที่แต่ละบุคคลสามารถเข้าถึงได้ การกระทำที่ขอขบธรรมหรือไม่ขอขบธรรมปรากฏให้เห็นได้ง่าย

ประการที่สาม สังคมที่มีความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ จะมีความเข้มแข็งในชนบท และมีความสัมพันธ์แบบอื่นแทรกรวมอยู่ด้วย เช่น ความสัมพันธ์ที่เท่าเทียมกันของหลักพุทธศาสนา ดังนั้น การที่จะสามารถเข้าถึงทรัพยากรได้ ต้องมีการสร้างความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์กับผู้มีอำนาจและอิทธิพลในท้องถิ่น จึงทำให้เกิดการกระจุกตัวของทรัพยากรไปอยู่มือของคนจำนวนน้อยในชนบท

ประวิณ แจ่มศักดิ์ (2536: 42) กล่าวว่า หลักการสำคัญของระบบอุปถัมภ์ คือ เป็นความสัมพันธ์ส่วนตัวระหว่างบุคคลสองฝ่าย ซึ่งความสัมพันธ์แบบนี้จะมีลักษณะเชื่อมโยงระหว่างพฤติกรรมทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ซึ่งไม่ได้แยกออกจากกัน กล่าวคือเป็นสัญญาที่ไม่ได้ตกลงกันในการที่จะร่วมมือในด้านใดด้านหนึ่ง แต่ก็ไม่สามารถที่จะตัดขาดจากความสัมพันธ์เช่นนี้ได้ เพราะมีเหตุผลคือ เรื่องหนี้บุญคุณอยู่ ความกตัญญูเป็นตัวช่วยให้ความสัมพันธ์เช่นนี้คงอยู่สืบต่อไป

อมรา พงศาพิชญ์ และปรีชา คุวินทร์พันธุ์ (2543 : บทนำ อ้างถึงใน (อุดม คุมา, 2551) ได้แปลงานเขียนของแอนโทนี ฮอลล์ และได้สรุปผลการศึกษาเรื่องระบบอุปถัมภ์ ดังนี้

ระบบวัฒนธรรมในสังคมไทย คนไทยยังไม่เคยชินกับการใช้วิจารณ์ญาติตัดสินใจด้วยตนเอง ระบบอุปถัมภ์เป็นมรดกตกทอดมาจากระบบศักดินาเดิมยังมีอิทธิพลอยู่ภายใต้ระบบนี้ ซึ่งมีผู้ที่ผูกขาดในการตัดสินใจเพียงไม่กี่คน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน พระภิกษุ ซึ่งเหล่านี้ล้วนมีโอกาสในการเป็นผู้อุปถัมภ์ จากผู้สมัครรับเลือกตั้งและเป็นผู้อุปถัมภ์ของประชาชนในพื้นที่นั้นจึงเป็นสะพานเชื่อมโยงพฤติกรรมซื้อขายเสียงระหว่างประชาชนและผู้สมัครรับเลือกตั้งในอนาคตที่ขาดปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ อีกทั้งที่มีฐานะยากจนจึงต้องพึ่งพาการอุปถัมภ์คำชูแก้ปัญหาให้เป็นผลในการตัดสินใจเลือกตั้งของคนส่วนใหญ่ ในชนบทมีลักษณะเป็นการตอบแทนแก่ผู้ให้อุปถัมภ์ต่อยกกว่าหรือที่เรียกว่า ผู้รับอุปถัมภ์ (Client) ซึ่งต้องการความช่วยเหลือและปกป้องผู้อุปถัมภ์จะให้ประโยชน์โดยหวังจะได้ผลประโยชน์ตอบแทนในลักษณะของสินค้า ความจงรักภักดี การสนับสนุนทางการเมืองและบริการในรูปแบบต่างๆจากผู้รับอุปถัมภ์ของตน ซึ่งส่วนใหญ่แล้วผู้อุปถัมภ์หนึ่งคนจะมีผู้รับอุปถัมภ์หลายคน เช่นกรณีของระบบศักดินาของประเทศไทย

สังคมไทยเป็นสังคมที่มีการกำหนดสถานภาพของบุคคลเหล่านั้นลดหลั่นจากบนลงล่าง กล่าวคือเป็นสังคมที่มีโครงสร้างที่เน้นความแตกต่างระหว่างฐานะตำแหน่งซึ่งได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์ที่มีฐานะตำแหน่งสูงกว่าและผู้รับการอุปถัมภ์ที่มีฐานะต่ำกว่า ซึ่งเป็นสังคมที่ไม่เท่าเทียมกัน เมื่อมีการยึดถือความแตกต่างในระดับสูง - ต่ำ ของฐานะตำแหน่งเป็นหลัก เราจึงพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนที่แตกต่างกันในฐานะตำแหน่งเป็นแบบที่มีความสำคัญ อย่างในการจัดระเบียบทางสังคมในด้านพฤติกรรม ความสัมพันธ์ที่สำคัญและเห็นได้ง่ายคือ ความสัมพันธ์แบบผู้ใหญ่

– ผู้น้อย ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่ตั้งอยู่บนฐานแห่งความไม่เสมอภาคในการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ ไม่ว่าจะเป็นผลประโยชน์ในด้านเศรษฐกิจ การเมือง หรือสังคมก็ตามซึ่งความสัมพันธ์ในลักษณะนี้ เรียกว่า ความสัมพันธ์แบบผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์ เป็นความสัมพันธ์ในแนวตั้งที่เป็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้ที่มีทรัพยากรต่างกันซึ่งทรัพยากรดังกล่าวอาจจะเป็นอำนาจทางการเมือง สิทธิพิเศษทางสังคม เป็นต้น ดังนั้นจึงถือได้ว่า ระบบอุปถัมภ์ในสังคมไทย เป็นระบบที่เป็นตัวเชื่อมระหว่างชนชั้นในสังคมซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงพฤติกรรมทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองระหว่างผู้อุปถัมภ์กับผู้รับการอุปถัมภ์ ซึ่งผูกพันกับสังคมไทยมาช้านาน และเป็นระบบที่เชื่อมโยงที่มีอำนาจต่อการเลือกตั้งของสังคมไทยในปัจจุบัน ในสถานการณ์ที่อำนาจ อิทธิพล ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างกันเป็นปัจจัยที่เอื้อประโยชน์ในทางการเมือง

สมบัติ จันทรวงศ์ (2536: 23) ได้กล่าวไว้ว่า สังคมไทยดั้งเดิมนั้น เป็นสังคมแบบเกษตรที่มีประเพณีและวัฒนธรรม การที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทันสมัย จะต้องมีการผลักดันและอาศัยจากเบื้องสูงลงสู่เบื้องล่าง ซึ่งกลุ่มที่สามารถทำการเปลี่ยนแปลงได้จริงก็จะเป็นกลุ่ม ข้าราชการ หรือผู้มีอำนาจบารมี มากกว่ากลุ่มบุคคลอื่น ฉะนั้นการเมืองระบบอุปถัมภ์ จึงเป็นเรื่องของกลุ่มชนชั้นนำในระบบราชการ ที่เป็นผู้ควบคุมอำนาจรัฐให้ไปตามเป้าหมายที่กลุ่มตนตั้งเอาไว้เสมอ

อคิน ทรัพย์พัฒน์ (2545: 71) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสมัยปลายอยุธยาและต้นรัตนโกสินทร์ ที่กระทบต่อระบบอุปถัมภ์ในสังคมไทย ที่สำคัญคือ ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ ที่ทำให้หลายบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งขุนนางผู้ใหญ่บางกลุ่ม สามารถร่ำรวยขึ้นได้จากการค้าขายหรือกิจกรรมอื่นๆ ที่ทำแล้วมีความเกี่ยวข้องกับการค้าขาย ซึ่งผู้ที่ร่ำรวยขึ้น ก็มักใช้ความร่ำรวยสร้างฐานอำนาจ โดยการอำนวยความสะดวกประโยชน์ ให้แก่ขุนนางให้มาเป็นลูกน้องและสนับสนุนตนเอง ซึ่งเป็นความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ ที่เรียกว่า ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์อย่างไม่เป็นทางการ

จึงกล่าวได้ว่า ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ในสังคมไทยนั้นในอดีต เป็นการกำหนดฐานะชนชั้นทางสังคม ในรูปแบบสูงต่ำ ผู้น้อยกับผู้ใหญ่ จะกันไปในลักษณะของ ระบบไพร่ ระบบศักดินา ระบบขุนนาง โดยได้ถูก ถ่ายทอด ทางสังคมผ่านเรื่องของประเพณีวัฒนธรรมและค่านิยม ความเชื่อในการปฏิบัติซึ่งมีกรอบของศีลธรรมมากำกับครอบคลุมเอาไว้ และมีอิทธิพลอย่างมากในการปฏิบัติดังกล่าว จึงทำให้สังคมไทยต้องตกอยู่กับความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ โดยได้ใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกันตลอดมาจนถึงปัจจุบัน

เกเซียร เดเซพีระ (2543: 570 - 571) กล่าวว่า ระบบอุปถัมภ์ถูกหลักตลาดเปลี่ยนแปลงไป จนสูญเสียลักษณะของความสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยนที่มีอุดมการณ์ระหว่างพันธมิตรที่ของเจ้านายกับความจงรักภักดีของลูกน้อง ได้กลายมาเป็นการซื้อขายแลกเปลี่ยนระหว่างอำนาจรัฐที่จะอุปถัมภ์ค้า จนให้อภิสิทธิ์อำนาจความสะดวกตามอำนาจดุลยพินิจในกฎหมายหรือผ่านช่องโหว่ของกฎหมายหรือกระทั่งอยู่เหนือกฎหมายกับทรัพย์สินเงินทองของใครก็ได้ไม่จำเป็นต้องเลือกหน้า การอุปถัมภ์จึงกลายเป็นสินค้าในตลาด โดยไม่จำเป็นต้องอาศัยเยื่อใยสายสัมพันธ์ส่วนตัว ไม่มีใครซื้อสัตย์ผูกพัน จงรักภักดีต่อใครอย่างถาวร ซึ่งต่างฝ่ายก็พร้อมเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์เช่นนี้ได้เสมอ พร้อมไปขาย การอุปถัมภ์บริการหรือขายเสียงคะแนนกับผู้ซื้อหน้าใหม่ที่เสนอราคาผลตอบแทนที่น่าพอใจที่สุดได้ ทุกเมื่อ

นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2547: 97 - 102) ที่กล่าวว่า ความสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยนในระบบตลาดที่ประยุกต์นำมาใช้ในการซื้อขายคะแนนเสียงในการเลือกตั้งเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนกับเงิน สิ่งของ และสัญญาว่าจะให้ผลประโยชน์เฉพาะตัวบุคคลหรือกลุ่มคนโดยเอาระบบอุปถัมภ์มาเคลือบเอาไว้ โดยเนื้อแท้แล้วเป็นการแลกเปลี่ยนในระบบตลาดอันเป็นเรื่องของเงินตราล้วนๆ และไม่จำเป็นต้องมีความจงรักภักดีต่อกันตลอดไป และในทางการเมืองการจัดเลี้ยงหัวคะแนนและการพาหัวคะแนนไปเที่ยวดูงานในสถานที่ต่างๆ โดยมีการแจกค่าใช้จ่ายเป็นเงินสดและค่าอาหารพร้อมที่พักฟรีเป็นความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ที่ซื้อใจไว้ก่อนล่วงหน้า ตามปกติแล้วความสัมพันธ์ของคู่ต่างๆจะเป็นระหว่างหัวคะแนนกับชาวบ้านจึงเป็นความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์โดยที่ผู้ใหญ่ให้การอุปการะผู้น้อย เพื่อให้ได้มาซึ่งความเคารพ เชื่อฟังหรือความภักดีและผู้น้อยก็ต้องการที่จะพึ่งพาผู้ใหญ่ เพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพยากรทางด้านต่างๆที่ไม่สามารถเข้าถึงได้ ทำให้การแลกเปลี่ยนไม่เท่าเทียมกันระหว่างทั้งสองฝ่ายซึ่งในทุกสังคมและทุกสมัยก็ยังคงแลกเปลี่ยนกันเสมอมา ดังนั้นขณะการแลกเปลี่ยนด้วยการซื้อเสียงกับประชาชนด้วยเงินหรือวัตถุสิ่งของ มักจะเป็นลักษณะอุปถัมภ์เชิงตลาด

จากที่กล่าวมาผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์เป็นความสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน ผลประโยชน์ต่างตอบแทนระหว่างกัน ในสังคมที่มีฐานะบทบาททางสังคมที่แตกต่างกัน ฝ่ายหนึ่งมีอีกฝ่ายหนึ่งไม่มี ซึ่งฝ่ายที่มีความพร้อมจะเป็นผู้ให้ความช่วยเหลืออุปถัมภ์ก่อน โดยให้การช่วยเหลือด้านวัตถุสิ่งของ เงินทอง เป็นต้น โดยผู้รับการอุปถัมภ์ไม่สามารถตอบแทนคืนให้แก่ผู้อุปถัมภ์ได้อย่างเต็มที่ จึงเป็นปัจจัยทำให้เกิดสิ่งๆที่เรียกว่าการแลกเปลี่ยนให้ความร่วมมือในลักษณะต่างตอบแทนตามความต้องการของผู้ให้อุปถัมภ์ ผู้ได้รับการอุปถัมภ์จึงตอบแทนผู้อุปถัมภ์ด้วยการสนับสนุนให้ความร่วมมือเท่าที่จะทำได้เพื่อเป็นการตอบแทนแก่ผู้ให้การอุปถัมภ์เพราะว่าผู้อุปถัมภ์มีฐานะทางเศรษฐกิจสังคมที่

ดีกว่า ซึ่งจะใช้อำนาจที่ตนมีอยู่ปกป้องให้ประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งแก่ผู้รับอุปถัมภ์ซึ่งมีฐานะทางสังคมที่ต่ำกว่า

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับนักการเมืองท้องถิ่น

คำว่า “นักการเมือง” (Politician) มาจากคำว่า “การเมือง” (Politics) ซึ่งมาจากภาษากรีก คือ คำว่า Polis แปลว่า เมืองหรือนคร

เอกพงษ์ ยีหลิ๊ะ (2557: 18) ได้นิยามนักการเมืองไว้ว่า หมายถึง บุคคลผู้เสียสละเวลาและกำลังของตนเองแทบทั้งหมด เพื่อไปร่วมกิจการของรัฐบาล หรือเป็นบุคคลผู้ซึ่งพยายามใช้อิทธิพลต่อวิธีการของรัฐบาล โดยปกติจะกระทำในฐานะเป็นสมาชิกแห่งพรรคการเมือง หรือกลุ่มอิทธิพล นักการเมืองตามนัยนี้ จึงได้แก่ผู้ดำเนินการเคลื่อนไหวทางการเมือง เพื่อไปมีส่วนร่วมกิจการของรัฐบาลในฐานะที่เป็นสมาชิกแห่งพรรคการเมือง การเมืองอาชีพนั้นที่จริงแล้ว จะต้องเป็นผู้มีเกียรติมีศักดิ์ศรี มีความเป็นนักการเมืองที่ต่ออย่างแท้จริง เป็นผู้รู้ดีในเรื่องการเมือง มีจิตสำนึกแห่งความเป็นนักการเมืองอย่างลึกซึ้ง ต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต ไม่คดโกงทั้งทางตรงและทางอ้อม

จากคำนิยามของนักการเมืองดังกล่าวข้างต้น เอกพงษ์ ยีหลิ๊ะ (2557: 19 -20) จึงได้นิยามความหมายของ นักการเมืองท้องถิ่น ไว้ว่า เป็นบุคคลผู้เสียสละเวลา และกำลังของตนเพื่อกิจการของรัฐบาลในองค์การปกครองท้องถิ่น ซึ่งอาจทำในฐานะที่เป็นสมาชิกของพรรคการเมือง หรือกลุ่มอิทธิพลต่างๆ โดยการยึดเอาการเมืองเป็นอาชีพ ดังนั้น ผู้ที่เป็นนักการเมืองท้องถิ่น จึงหมายถึง นายกเทศมนตรี นายกองค้การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาเทศบาล และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ในรูปแบบการปกครองท้องถิ่นนั้นๆ และมีบทบาท ดังนี้

บทบาทนักการเมืองท้องถิ่นในฐานะฝ่ายบริหาร

นักการเมืองท้องถิ่นได้รับเลือกตั้งจากประชาชนโดยตรงให้เป็นผู้บริหารท้องถิ่น มีบทบาทสำคัญตามกฎหมายกำหนด ได้แก่

1. กำหนดนโยบายที่ไม่ขัดต่อกฎหมาย และรับผิดชอบในการบริหารราชการขององค์กรปกครองท้องถิ่นให้เป็นไปตามกฎหมายเทศบัญญัติ
2. สั่งอนุญาต และอนุมัติเกี่ยวกับงานราชการขององค์กรปกครองท้องถิ่น
3. การบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองท้องถิ่น
4. วางระเบียบเพื่อให้งานขององค์กรปกครองท้องถิ่นเป็นไปด้วยความเรียบร้อย รักษาการให้เป็นไปตามกฎหมายที่ได้บัญญัติขึ้นมาตามอำนาจหน้าที่

บทบาทหน้าที่ของนักรการเมืองท้องถิ่นในฐานะที่เป็นฝ่ายนิติบัญญัติ

นักรการเมืองท้องถิ่นที่ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกท้องถิ่น จะเข้าไปทำหน้าที่ในฐานะฝ่ายนิติบัญญัติ ตามที่กฎหมายกำหนด โดยมีอำนาจหน้าที่ คือ

กำหนดนโยบายต่างๆ และออกกฎหมายเพื่อบังคับใช้ในท้องถิ่นนั้นๆ ทำหน้าที่ควบคุม และตรวจสอบให้การปฏิบัติงานของฝ่ายบริหารให้เป็นไปตามกฎหมาย งบประมาณ แผนงาน และเจตนารมณ์ของประชาชน

ที่มาของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล

1. นายกองค์การบริหารส่วนตำบล มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล มีวาระการดำรงตำแหน่ง 4 ปี และดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกิน 2 วาระไม่ได้ (แม้ดำรงตำแหน่งไม่ครบ 4 ปี ก็นับเป็น 1 วาระ) และจะดำรงตำแหน่งได้อีกครั้งหนึ่งเมื่อพ้นระยะเวลา 4 ปี ไปแล้วนับแต่พ้นจากตำแหน่ง

2. เขตเลือกตั้ง เขตเลือกตั้งของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล คือเขตขององค์การบริหารส่วนตำบลทั้งเขต (โกวิท ี พวงงาม & อลงกรณ์ อรรคแสง, 2547 : 19)

3. คุณสมบัติของผู้สมัครนายกองค์การบริหารส่วนตำบล

3.1 มีอายุไม่ต่ำกว่า 30 ปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง

3.2 จบการศึกษาไม่ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเทียบเท่า หรือเคยเป็นสมาชิกสภาตำบล สมาชิกสภาท้องถิ่น นักบริหารท้องถิ่น หรือสมาชิกรัฐสภา

3.3 ไม่เป็นผู้มีพฤติกรรมในทางทุจริตหรือพ้นจากตำแหน่ง สมาชิกสภาตำบล สมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่น หรือเลขานุการ หรือที่ปรึกษาของผู้บริหารท้องถิ่น เพราะเหตุที่มีส่วนได้เสียไม่ว่าจะโดยตรงหรือทางอ้อมในสัญญา หรือกิจการที่กระทำกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่ถึง 5 ปี นับถึงวันรับสมัครเลือกตั้ง

4. ทีมบริหารของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล

4.1 รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ให้อำนาจนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ในการอาจแต่งตั้งบุคคลซึ่งไม่ใช่สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อเป็นผู้ช่วยเหลือในการบริหารงานได้ไม่เกิน 2 คน คุณสมบัติของรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล กฎหมายกำหนดให้มีคุณสมบัติเหมือนกันกับนายกองค์การบริหารส่วนตำบล

4.2 เลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ให้อำนาจนายกองค์การบริหารส่วนตำบล แต่งตั้งบุคคลซึ่งไม่ได้เป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ เป็นเลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบลได้คนหนึ่ง เป็นผู้ช่วยเหลือในการบริหารราชการ

สภาองค์การบริหารส่วนตำบล

สภาองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งได้รับเลือกตั้งจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในแต่ละเขตหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นจำนวนอย่างน้อยที่สุด 6 คน แต่จะมีจำนวนมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับจำนวนหมู่บ้านในเขตตามหลักเกณฑ์ดังนี้

จำนวน 1 หมู่บ้าน	มีสมาชิกสภา อบต. หมู่บ้านละ 6 คน
จำนวน 2 หมู่บ้าน	มีสมาชิกสภา อบต. หมู่บ้านละ 3 คน
จำนวน 3 หมู่บ้านขึ้นไป	มีสมาชิกสภา อบต. หมู่บ้านละ 2 คน

วาระดำรงตำแหน่ง อายุของสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีกำหนดวาระคราวละ 4 ปี นับแต่วันเลือกตั้ง อำนาจหน้าที่ของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และแก้ไขเพิ่มเติมจนถึง ฉบับที่ 6 พ.ศ. 2552

1. ให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาตำบลเพื่อเป็นแนวทางในการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบล
2. พิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล ร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี และร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม
3. ควบคุมการปฏิบัติงานของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ให้เป็นไปตามนโยบายและแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ข้อบัญญัติ ระเบียบ และข้อบังคับของราชการ

สภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีประธานสภาและรองประธานสภา 1 คน ซึ่งเลือกจากสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ให้นายอำเภอเป็นผู้แต่งตั้งตามมติของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ประธานสภาและรองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลดำรงตำแหน่งครบอายุของสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหรือมีการยุบสภาองค์การบริหารส่วนตำบล อายุของสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีกำหนดวาระคราวละ 4 ปี สุดา สุวรรณกุล (2557: 24 - 25)

มีนักวิชาการได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นไว้หลากหลาย เช่น นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ (2547: 22) ให้ความหมายไว้ว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองซึ่งส่วนราชการส่วนกลางได้มอบอำนาจในการปกครองและบริหารงานให้แก่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในขอบเขตอำนาจหน้าที่และพื้นที่ของตนที่กำหนดไว้ตามกฎหมายโดยมีความเป็นอิสระตามสมควร เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆได้ปกครองตนเองตามระบอบประชาธิปไตย

วุฒิสภา ตันไชย (2547: 1) ให้ความหมายไว้ว่า การปกครองท้องถิ่น คือ การปกครองที่รัฐบาลกลางหรือส่วนกลางได้กระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่น ซึ่งเป็นองค์กรที่มีสิทธิตามกฎหมาย มีพื้นที่ และประชากรเป็นของตัวเอง

โกวิท พวงงาม and อลงกรณ์ อรรคแสง (2547: 7) ให้ความหมายไว้ว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง องค์กรที่ทำหน้าที่บริหารงานในแต่ละท้องถิ่น มีผู้แทนที่ได้รับเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้รับผิดชอบต่อการบริหารอย่างอิสระในเขตพื้นที่ของตนตามบทบัญญัติของกฎหมาย มีอำนาจในการบริหารการเงินและการคลัง สามารถกำหนดนโยบายของตนเองรวมทั้งหน้าที่ดำเนินกิจกรรมภายในกรอบที่กฎหมายบัญญัติไว้ เพื่อประโยชน์ของรัฐและประชาชนในท้องถิ่น โดยองค์กรดังกล่าวในประเทศไทยได้แก่ องค์กรบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์กรบริหารส่วนตำบล พัทธา และกรุงเทพมหานคร เป็นต้น

จากที่กล่าวมาผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง องค์กรที่มีพื้นที่อาณาเขตของตนเอง มีประชากรและรายได้ตามที่หลักเกณฑ์ได้กำหนดเอาไว้ โดยมีอำนาจและมีอิสระในการปกครองตนเอง ให้บริการในด้านต่างๆแก่ประชาชน และประชาชนมีพื้นที่ในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาในท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการบริหารและปกครองตนเอง โดยผ่านตัวแทนที่มาจากการเลือกตั้ง เช่น การมีสภาท้องถิ่น เป็นต้น ในที่นี้หมายถึง องค์กรบริหารส่วนตำบล ในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับพระสงฆ์

พระสงฆ์ จัดเป็นรัทธาหนึ่งในจำนวนพระรัตนตรัย ซึ่งได้แก่พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ พระสงฆ์ได้แก่ ภิกษุในพระพุทธศาสนา สาวกของพระพุทธเจ้า ผู้ซึ่งสละเรือนออกบวชตามพระพุทธเจ้า หลังจากได้ฟังคำสั่งสอนแล้วเกิดความเลื่อมใส ต้องการจะได้บรรลุธรรมตามพระพุทธเจ้าสั่งสอนไว้ ปฏิบัติตามธรรมและวินัยที่กำหนดไว้เฉพาะสำหรับภิกษุ จำนวน ๒๒๗ ข้อ บางครั้งเรียกว่าสงฆ์ ซึ่งพระสงฆ์ รูปแรกของโลก คือ พระอัญญาโกณฑัญญะ

สุภัชชา พันเลิศพาณิชย์ (2556: 40) ได้กล่าวว่า บทบาทพระสงฆ์มีขอบเขตกว้างขวางมากขึ้น จากเดิม ที่เน้นภายในวัดและพัฒนาจิตใจเป็นหลัก แต่ปัจจุบันพระสงฆ์มีบทบาทครอบคลุมทั้งการป้องกันปัญหาของสังคม การแก้ไขปัญหาด้วยสันติวิธี การพัฒนาสังคมรวมทั้งกรอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ถือว่าเป็นมิติใหม่ที่พระสงฆ์เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกับการแก้ไขปัญหาสาธารณสุขมากขึ้น และยังมีบทบาทในทางการเมืองอีกด้วย

อภิญาวัฒน์ โพธิ์सान (2551: 45) พระสงฆ์ คือ หมู่สงฆ์ที่ฟังคำสั่งสอนของพุทธเจ้าและปฏิบัติชอบตามพระธรรมวินัยของพระองค์ ได้แก่ หมู่พระสงฆ์สาวกของพระพุทธองค์ผู้ยอมรับและปฏิบัติตามคำสั่งสอนจนได้รับผลแห่งการปฏิบัติตน แล้วทำตนเป็นแบบอย่างและเป็นกัลยาณมิตรนำเอาพระธรรมของพุทธเจ้าออกไปสั่งสอนผู้อื่นให้ปฏิบัติตาม เพื่อการได้รู้เห็นสัจธรรม และหลุดพ้นจากความทุกข์เช่นเดียวกับพุทธเจ้า

คำว่า สงฆ์ แปลว่า หมู่ หรือ กลุ่ม ในสมัยพุทธกาล หมายถึง กลุ่มบุคคลทางศาสนามีศีลและทิวฐิเสมอกัน ที่ถูกต้องตรงกันเป็นคุณสมบัติสำคัญของของสงฆ์ ด้วยคำว่า สงฆ์ หมายถึง ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน สามัคคีกลมเกลียวกัน ค่าแตกต่างกันหรือขัดแย้งกันย่อมผิดความหมายของสงฆ์ที่แปลว่า หมู่ หรือ กลุ่ม ดังนั้น สงฆ์ จึงเป็นคำศัพท์เฉพาะใช้ในพุทธศาสนา หมายถึงพระภิกษุหรือพระสงฆ์

สุภัชชา พันเลิศพาณิชย์ (2556: 40 -41) ได้สรุปแนวคิดของพระสงฆ์ที่ได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเมืองไว้ เช่น

พระธรรมโกศาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ) ได้ให้ความเห็น ว่า ศาสนาต้องมีส่วนสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับบุคคลผู้เป็นนักรการเมือง ถ้านักรการเมืองไม่มีศาสนาจะพาประเทศชาติล่มจม เพราะไม่มีศีลธรรมประจำใจ จึงต้องมีศาสนาเป็นหลัก นักรการเมืองต้องมีคุณธรรมเป็นฐานทางใจ ถ้าปราศจากคุณธรรมเป็นหลักในการยึดถือในใจนั้นไม่ใช่ นักรการเมืองที่แท้จริง แต่เป็นผู้เข้าไปกินเมืองแสวงหาผลประโยชน์ใส่ตนเอง ฉะนั้นพระสงฆ์ต้องทำหน้าที่ให้การอบรมให้รู้จักพระพุทธศาสนา ให้ปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าและพระสงฆ์นั้นควรวางตัวเป็นกลางไม่เกี่ยวข้องกับพรรคการเมืองใด การเมืองหนึ่ง ใครทำผิดก็ต้องกล่าวตักเตือนใครทำดีต้องชื่นชมจึงจะถูกต้อง

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) ได้ให้ความเห็นทางการเมืองไว้ว่า พระสงฆ์มีหน้าที่ศึกษาธรรมะ ปฏิบัติธรรมด้วยตนเองและนำมาเผยแผ่คำสั่งสอน ฉะนั้นพระสงฆ์จึงมีบทบาทในแง่ที่ว่า เป็นสื่อกลางนำเอาธรรมะไปเผยแผ่สั่งสอนประชาชนทั้งหมดรวมถึงนักรการเมือง ด้วย สอนทุกระดับและต้องสอนอย่างเป็นปกติ ไม่รอให้เกิดวิกฤติแล้วจึงสอน

พระพิศาลธรรมวาทิ (พระพะยอม กลฺยาณโม) ได้กล่าวถึงบทบาททางการเมืองของพระสงฆ์ไว้ว่า บทบาทของพระสงฆ์ต้องอยู่ในขอบเขตที่เรียกว่าเข้าไปกล่าวตักเตือนสั่งสอน ไม่เข้าข้างพรรคใด พรรคหนึ่ง ไม่ดำเนินฝ่ายค้าน ไม่ขึ้นชมรัฐบาล อย่าให้เสียความเป็นกลาง พระสงฆ์สามารถเทศน์ตำหนิตักเตือนสั่งสอนนักรการเมืองให้อยู่ในกรอบของศีลธรรมเหล่านี้ถือว่าเป็นหน้าที่ และพระสงฆ์ควรมีหน้าที่ในการทำให้ประชาชนรู้จักเลือกคนเข้าไปรักษาผลประโยชน์ของบ้านเมือง โดยการบอกลักษณะคนดี ลักษณะของสัดบुरुชเข้าไปในสภาเพื่อแก้ไขปัญหาของประเทศชาติ

พระมหาตวัน สิริธมโม (ดร.) ได้กล่าวถึงบทบาททางการเมืองของพระสงฆ์ไว้ว่า ศาสนามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเกี่ยวข้องกับการเมือง เพราะศาสนาเป็นเครื่องอบรมจิตใจ ถ้าพัฒนา

บ้านเมืองก็ต้องพัฒนาจิตใจของคนด้วย นักการเมืองที่ดีจะต้องได้รับหรือถูกกล่อมเกลามาจากศาสนาให้ เป็นคนมีคุณธรรม และนักการเมืองต้องนำเอาศาสนาไปใช้ให้เป็นประโยชน์ ไม่ว่าจะเป็นในด้านการ ทำงาน การสงเคราะห์สาธารณชนประโยชน์และในทางนโยบายทางการเมือง

ปัจจุบันมีปัญหาอยู่เพราะว่า การเมืองเอาศาสนาเป็นเครื่องมือของการก้าวไปสู่อำนาจของ การเป็นผู้นำทางการเมือง คือเอาสถาบันศาสนาเป็นเครื่องมือเพื่อให้ประชาชนคิดว่าตนเป็นคนดีและ เพื่อให้สังคมยกย่องนับถือตน โดยไม่ได้นำเอาคำสอนทางศาสนาไปใช้แต่อย่างใด พระสงฆ์ก็ควรมี บทบาททางการเมืองในแง่ให้ข้อคิด ให้คำปรึกษา เช่น ให้คำปรึกษานักการเมืองซึ่งพระสงฆ์ถือว่า มี ลักษณะเหมือนให้คำปรึกษาแก่ญาติโยม พุทธบริษัททั้งหลาย

พระธรรมปิฎก ป.อ. ปยุตโต (2539: 194) กล่าวว่า ความสัมพันธ์ของพระสงฆ์มี 2 ประการ

1. ความสัมพันธ์ระหว่างพระสงฆ์กับสังคมสงฆ์ ระหว่างพระสงฆ์ด้วยกันเอง ในพระวินัย บัญญัติให้พระสงฆ์อยู่ร่วมกันเป็นวัตร เป็นต้นว่า มีการกำหนดขอบเขตสีมาอุโบสถ มีการปวารณาตัว ต่อกัน การอุปสมบท การระงับอธิกรณ์ การเคารพกันตามลำดับของพรรษา ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ ระหว่างบุคคลหรือหมู่คณะ

2. ความสัมพันธ์ในสังคมส่วนรวมระหว่างพระสงฆ์กับประชาชนทั่วไป คือการเป็นอยู่หรือ เลี้ยงชีพของพระสงฆ์จะต้องเกี่ยวข้องกับประชาชนทั่วไป เป็นต้นว่า การบิณฑบาต การสร้างเสนาสนะ หรือเรียกว่าอาศัยปัจจัยสี่จากคฤหัสถ์ คือ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม เสนาสนะ ยารักษาโรค และพระสงฆ์ก็ ตอบแทนด้วยการเป็นนาบุญที่ดี แสดงธรรมให้ฟัง

มาณี ไชยธีรานุวัตนศิริ and คณะ (2540: 36) ได้กล่าวว่า บทบาทพระสงฆ์ในยุค โลกาวิวัฒน์ มีบทบาท 3 ประการ คือ

1. บทบาทในด้านการอบรมตนเองได้แก่ การศึกษาธรรมให้ลึกซึ้งและการปฏิบัติตัวอย่าง เคร่งครัดและการปกครองสงฆ์

2. บทบาทด้านการเผยแผ่พระศาสนา ได้แก่ การสอนธรรมะ พัฒนาสังคมและพัฒนาวัด

3. บทบาทใหม่ในยุคโลกาวิวัฒน์ ได้แก่ การติดตามข่าวสาร ร่วมแก้ไขปัญหาคณะสงฆ์ และ อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า บทบาทพระสงฆ์ในทางการเมือง พระสงฆ์ควรมีบทบาทในขอบเขตแห่ง ศีลธรรม เป็นเพียงผู้ให้คำแนะนำ อบรม สั่งสอน ให้นักการเมืองเป็นคนดีตามหลักของศาสนา ต้อง วางตัวเป็นกลางไม่ฝักใฝ่ในทางการเมืองพรรคใดพรรคหนึ่ง

2.4 แนวคิดความสัมพันธ์ระหว่างศาสนากับการเมือง

ราชบัณฑิตยสถาน (2546: 1100) ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้ความหมายของศาสนาไว้ว่า เป็นลัทธิความเชื่อถืออันมีหลัก คือแสดงกำเนิดและสิ้นสุดของโลก แสดงหลักธรรมที่เป็นฝ่ายศีลธรรมเกี่ยวกับบุญบาปประการหนึ่ง อันเป็นไปในฝ่ายปรมาตม์ประการหนึ่ง พร้อมทั้งลัทธิพิธีที่กระทำตามคำสั่งสอนหรือความเห็นในความเชื่อนั้นๆ

พระมหาศลาพร วันนุกุล (2557: 43) กล่าวว่า ศาสนาไม่อาจที่จะแยกออกจากทางการเมืองได้ เพราะว่าการเมืองที่มีอำนาจควบคุมระบบเมือง ยังมีอำนาจในการควบคุมสถาบันอื่นอีกด้วย ประกอบกับระบบการเมืองดั้งเดิมส่วนใหญ่เป็นระบบศาสนากับการเมืองพร้อมๆกันไป ศาสนาจึงมีความสำคัญต่อการเมืองและสังคม ดังนั้นศาสนาจึงเป็นอุดมการณ์เดียวของสังคมในอดีต ที่สามารถเป็นเครื่องมือสำคัญในการรักษาความชอบธรรมในทางการเมือง

ธีรยุทธ สุทรธา (2539: 6) กล่าวว่า ศาสนามีความสำคัญต่อการปกครองของประเทศ เป็นสถาบันที่เป็นที่พึ่งทางจิตใจของคนในประเทศ เพื่อให้มีกำลังต่อสู้กับอุปสรรคปัญหา หลักธรรมของทุกศาสนาสามารถนำมาปฏิบัติเพื่อทำให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและผู้อื่นได้ ซึ่งประโยชน์ของศาสนาที่มีต่อประเทศมีดังนี้

- 1) ศาสนาสอนให้ทุกคนเป็นคนดีและมีศีลธรรม
- 2) ศาสนามีความสำคัญต่อชาติ เช่น ด้านขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรม การอยู่ร่วมกันในสังคม เป็นต้น
- 3) ศาสนาเป็นเครื่องมือในด้านการเมืองการปกครองของผู้นำในประเทศได้
- 4) ศาสนาทำให้มนุษย์รู้ผิดรู้ถูก สามารถปกครองตนเองได้
- 5) ศาสนาทำให้มนุษย์มีความแตกต่างจากสัตว์ เพราะทำให้มนุษย์รู้ชั่วรู้ดี
- 6) ศาสนาทำให้มนุษย์เป็นมนุษย์ไม่ใช่หุ่นหรือเครื่องจักร

ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานให้ความหมายไว้ว่า การเมือง คือ งานที่เกี่ยวกับรัฐหรือแผ่นดิน เช่น วิชาการเมือง อันได้แก่วิชาว่าด้วยรัฐ การจัดส่วนแห่งรัฐ และการดำเนินการแห่งรัฐ

ชโยนนันต์ สมุทวณิช (2554: 1) ได้กล่าวไว้ว่า คำว่า การเมือง เป็นคำที่มาจากภาษาอังกฤษ Politic ซึ่งคำภาษาอังกฤษนี้ได้มาจากคำในภาษากรีกคือคำว่า Polis รัฐ อีกทอดหนึ่ง คำอื่นๆ ในภาษากรีกที่เกี่ยวข้องกับคำว่า Polis ได้แก่ Politeia คือ รัฐธรรมนูญการปกครอง หรือระบบการเมือง - การปกครอง Polites คือ พลเมือง และ Politike คือ ศาสตร์เกี่ยวกับรัฐ

วิทยากร เชียงกุล and พรภิรมย์ เอี่ยมธรรม (2547: 118) การเมือง คือ ศิลปะและศาสตร์ การปกครอง สนใจเกี่ยวกับเรื่องรูปแบบของการบริหารรัฐ, ระบบความสัมพันธ์ต่างๆในสังคมชาติและรัฐ

พุทธทาสภิกขุ (2531: 1 - 13) ได้กล่าวไว้ว่า การเมืองมันเป็นเรื่องเกี่ยวข้งกัน มนุษย์จะหลีกเลี่ยงการเมืองไปไม่ได้ เพราะเราเป็นมนุษย์ และเรื่องของโลกเราก็กหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะว่าเราก็เป็นคนหนึ่งในโลก การเมืองเป็นสิ่งที่ทำให้โลกมีความสว่างไสว ทำให้โลกมีสันติภาพอันเป็นความบริสุทธิ์งามสะอาดและถึงซึ่งความสงบเยือกเย็น ทุกคนที่เกิดมาต้องสนใจการเมือง เพราะมนุษย์ต้องมีการอยู่ร่วมกันเป็นสังคม จะอยู่โดยคนเดียวหรืออยู่ประเทศเดียวไม่ได้ เรื่องของสังคมเราก็กหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะเราก็กเป็นส่วนหนึ่งของสังคมการเมืองมันขยายออกไปเป็นการโลก คือการเมืองของโลกนั่นเอง ทุกวันนี้เราก็กู้กันอยู่แล้วว่าโลกมันแคบและเล็ก เพราะการติดต่อสะดวกขึ้นจนไม่เหลืออยู่ให้โดดเดี่ยวทุกคนเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและการเมืองจึงต้องสนใจการเมือง เพราะการเมืองคือเรื่องจัดโลกระเบียบให้ถูกต้องเหมาะสม การเมืองควรต้องเนื่องด้วยธรรมะ เพราะการจัดการทำให้บุคคลที่อยู่ร่วมกันจำนวนมากๆนั้นต้องอยู่ด้วยกันด้วยความสงบสุขและสันติสุขอย่างแท้จริง แต่ถ้าความหมายของการเมืองมันเปลี่ยนไปไม่บริสุทธิ์ ไม่ถูกต้อง มันก็จะกลายเป็นการคดโกง เหมือนอย่างที่กำลังเป็นอยู่ในขณะนี้ ที่เป็นเรื่องของการเมืองก็กลายเป็นเรื่องของการคดโกง การเอาเปรียบกันระหว่างคนหมู่มากด้วยกันเอง

พระธรรมปิฎก ป.อ. ปยุตโต (2539: 29 - 30) ได้กล่าวไว้ว่า การเมืองเป็นสิ่งที่สร้างประโยชน์ให้แก่ประชาชนและความเจริญรุ่งเรืองมั่นคงของประเทศชาติ เป็นงานที่มีวัตถุประสงค์เพื่อความสงบสุขเรียบร้อยของคนในสังคม โดยเนื้อแท้ของการเมืองเป็นสิ่งที่ดีงามซึ่งเกี่ยวข้องกับทุกคนและมีผลกระทบถึงทุกคน ศาสนาที่อยู่ในสังคมก็มีบทบาททางการเมือง แต่บทบาทนั้นจะเป็นในลักษณะการแนะนำสั่งสอนให้ผู้ปกครองหรือนักการเมืองมีคุณธรรมและศาสนาต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเป็นกลาง โดยมุ่งสั่งสอนเพื่อให้ถึงซึ่งประโยชน์ของคนส่วนมาก ไม่ใช่เพื่อประโยชน์แก่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือบุคคลใด

พระนิติกร จิตตคุตโต (วิฑูมา) (2555: 17) กล่าวว่า การเมืองเป็นกิจกรรม และกระบวนการที่เกิดขึ้นในระบบการเมืองโดยมีเป้าหมาย เพื่อให้สังคมบรรลุถึงเป้าหมายทางผลประโยชน์ร่วมกัน โดยมีจุดประสงค์เพื่อการจัดสรรทรัพยากร หรือสิ่งที่มีคุณค่าร่วมกันในสังคม และเป็นเรื่องของการสร้างและแบ่งปันอำนาจภายในระบบการเมืองในรัฐ

พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) (2536: 93) กล่าวว่า การเมืองเป็นเรื่องการแสวงหาอำนาจการปกครองระดับใดระดับหนึ่ง เพื่อรักษาผลประโยชน์ของแต่ละกลุ่ม

สุพจน์ บุญวิเศษ (2551: 20) กล่าวว่า Politics การเมืองเป็นสิ่งที่ละเอียดอ่อนสามารถมองได้หลายแง่มุมและมีความหมายเชิงนามธรรม แม้นักรัฐศาสตร์เองก็ไม่สามารถให้คำนิยามที่สมบูรณ์ตายตัวได้ และมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ โดยต้องมีกิจกรรมที่ต้องประกอบด้วย การต่อสู้ดิ้นรน ต่อรอง แข่งขัน ประนีประนอม มีวัตถุประสงค์ที่จะมีส่วนร่วมในการตัดสินใจตกลงในปัญหาของส่วนรวม และผลของการตัดสินใจตกลงต้องมีผลกระทบต่อส่วนรวม

สมบูรณ์ สุขสำราญ (2527: 14 - 20) ได้กล่าวว่า ทศนคติและความเชื่อว่าประชาชนส่วนใหญ่ยังคงผูกพันและพึ่งพิงหลักการทางศาสนาอยู่มาก ศาสนาจึงมีอิทธิพลหรืออย่างน้อยแทรกแซงกิจกรรมทางการเมืองเศรษฐกิจและสังคมตลอดเวลา ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากิจกรรมทางการเมืองเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งเป็นกิจกรรมทางโลกมีบทบาทและแทรกแซงในกิจกรรมทางศาสนา

พระมหาสถาพร วันนุกุล (2557: 43) กล่าวว่า การเมืองกับศาสนามีความสำคัญต่อกัน เพราะจะมีการเกื้อกูลสนับสนุนต่อกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดเห็นได้จากการเมืองได้นำหลักธรรมทางศาสนาที่ประชาชนศรัทธา มาเป็นหลักในการปกครองประเทศชาติหรือเป็นการสร้างอำนาจทางการเมืองของกลุ่มผู้ปกครอง

เบญจา มังคละพลกษ (2552: 102 - 103) กล่าวว่า พระสงฆ์กับการเมืองเป็นของคู่กัน เพราะพระสงฆ์ไม่สามารถที่จะปฏิเสธการพูดหรือการสื่อสารการเมือง เพราะการเมืองเป็นเรื่องของการดำรงชีวิต พระสงฆ์เสียอีกที่เป็นผู้นำความคิดในการชี้แนะ ชี้้นำการเมืองกับประชาชนในแง่ของการเลือกผู้ที่จะมาทำหน้าที่เป็นผู้แทนประชาชนเข้าไปบริหารท้องถิ่น พระสงฆ์อีกนั้นแหละที่ทำหน้าที่ชี้แนะแนวทางให้กับนักการเมือง ในการที่จะเป็นนักการเมืองที่ดีมีคุณภาพ เป็นที่ปรารถนาของประชาชน ตัวอย่างที่ปรากฏต่อสายตาประชาชนมีมาแล้ว เช่น ก่อนการเลือกตั้งทั่วไป หลังจากที่มีการยึดอำนาจการปกครองที่นำโดย พลเอกสนธิ บุญยรัตกลิน ที่ได้ทำการยึดอำนาจการปกครองประเทศไทยสำเร็จเมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 วันที่ 23 ธันวาคม พ.ศ. 2550 พระสงฆ์หลายรูปได้ออกมาแสดงบทบาทผู้นำความคิดด้านการเมือง ในลักษณะของการให้คำแนะนำแก่ประชาชนในการเลือกผู้นำที่ดี เช่น พระราชาธรรมนิเทศ (พระพะยอม กัลยาโณ) วัดสวนแก้ว จัดเสวนาพิเศษเรื่องการเมืองเรื่องศีลธรรม เมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน พ.ศ. 2550 โดยได้เชิญหัวหน้าพรรคการเมืองใหญ่สองพรรค คือ พรรคประชาธิปัตย์และพรรคพลังประชาชน ไปแสดงวิสัยทัศน์ที่วัด และเชิญชวนประชาชนเข้าฟังเพื่อเป็นการตัดสินใจก่อนลงคะแนนเลือกตั้ง นอกจากนี้ท่านยังออกป้ายโฆษณาขนาดใหญ่ริมถนนว่า “ ไม่เอา ไม่ขาย ไม่รับ อนาคตของชาติอยู่ในมือโยมแล้ว ” ปรากฏว่าการจัดเวที

เสวนาดังกล่าว ได้รับการตอบรับจากประชาชนและลูกศิษย์พระพะยอม กัลยาโณ เสียงตอบรับเป็นไปในทิศทางที่เห็นด้วยกับการจัดเสวนา เพราะจะช่วยให้สามารถตัดสินใจเลือกผู้แทนได้ง่ายขึ้น

คะเนิงนิตย จันทบุตร (2528: 10 -11) กล่าวว่า จากอดีตที่ผ่านมาพบว่ามีพระสงฆ์ได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับการเมืองหลายต่อหลายครั้ง มีส่วนพัวพันกับการเมืองจนต้องถูกควบคุมจากทางรัฐก็ปรากฏให้ เช่นกรณีที่มีภิกษุภิกษุมาอ้างอิงอยู่เสมอ ได้แก่ เรื่องกบฏผีบุญกรณีของพระเทพโมลี (สิริจันท) ซึ่งได้เพียงแสดงธรรมเทศนาขัดแย้งกับพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวในเรื่องที่ทรงส่งทหารไปร่วมรบในสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง ทำให้ต้องถูกถอดสมณศักดิ์และถูกกักบริเวณไว้ที่วัดบวรนิเวศวิหาร หรือในกรณีของพระกิตติวุฒโฑ ที่ได้แสดงความคิดเห็น ในทางการเมืองในช่วงที่ขบวนการนักศึกษาเฟื่องฟูว่า “ การฆ่าคนเพื่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ถือเป็นบุญกุศลเหมือนฆ่าปลาแกงใส่บาตรพระ ” อันเป็นฐานความคิดเริ่มแรกของวาทะที่ว่า “ ฆ่าคอมมิวนิสต์ไม่บาป ” และกรณีอื่นๆ อีกมากมายที่ปรากฏว่าพระสงฆ์ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในทางการเมือง เช่น พระสงฆ์ที่ขึ้นเวทีปราศรัยร่วมกับกลุ่มคนเสื้อแดง หรือขึ้นเวทีกับกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าสังเกตว่าการเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเมืองของพระสงฆ์ ในทำนองนี้หากจะไม่ตกเป็นที่วิพากษ์วิจารณ์ถึงความไม่เหมาะสมได้ก็มีเพียงสองประการ คือ พระสงฆ์รูปดังกล่าวเป็นที่เคารพศรัทธาของสังคม หรือ สังคมได้ประจักษ์แล้วว่าพระสงฆ์รูปนั้นมีความคิดเห็นที่เป็นกลางไม่เข้ากับฝ่ายใด อีกทั้งมีจิตใจที่มุ่งให้สังคมดำเนินไปสู่ความผาสุกอย่างแท้จริง

จากที่กล่าวมาผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า ศาสนามีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชน วัดและพระสงฆ์เป็นองค์ประกอบสำคัญในการปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับสังคมตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชนบท วัดและพระสงฆ์จะมีอิทธิพลและบทบาทในวิถีชีวิตของประชาชนเป็นอย่างมาก เพราะวัดและพระสงฆ์เป็นศูนย์รวมทางจิตใจ การเมืองกับศาสนาจึงมีปฏิสัมพันธ์กัน เพราะมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ทั้งการสนับสนุนเกื้อกูลต่อกัน จะเห็นได้จากการเมืองนั้นได้นำเอาหลักธรรมทางการศาสนาที่ประชาชนมีความเคารพนับถือขึ้นมาเป็นหลักในการปกครองประเทศชาติ ศาสนาก็ยังต้องอาศัยการเมืองช่วยสนับสนุนให้มั่นคง เช่น รับการสนับสนุนงบประมาณในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ส่งเสริมในการเผยแผ่หลักธรรมคำสอน ซึ่งต่างได้รับผลประโยชน์ร่วมกันจึงมีความสัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ออก ศาสนานั้น หมายถึง ลัทธิที่มนุษย์มีความเชื่อถือ ซึ่งเกี่ยวข้องกับหลักศีลธรรมในการดำรงชีวิตและบาปบุญ รวมไปถึงข้อห้ามในสิ่งที่เป็นโทษและข้อควรปฏิบัติตามหรือเป็นข้อบังคับ ที่มีลักษณะเป็นคำสั่งสอน ส่วนการเมืองนั้นเป็น เรื่องที่เกี่ยวข้องกับรัฐหรือแผ่นดิน การบริหารประเทศ ตำแหน่งหน้าที่ในการบริหารประเทศ แต่อย่างไรศาสนากับการเมืองก็ยังเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับอาณาจักรและมีความเกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน ในสังคมไทยประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ศาสนาพุทธจึงถือว่าเป็นรากฐานที่สำคัญต่อการเมืองการปกครองที่จะทำให้เกิดสันติสุขในสังคมได้ โดยได้นำหลักธรรมมาเป็นแนวทางในการประพฤติของผู้ปกครอง อย่างไรก็ตามการเมืองก็จะมัก

แทรกแซงศาสนาและถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาอำนาจ เพราะเมื่อพระสงฆ์เห็นชอบต่อการกระทำของผู้ปกครองนั้น ประชาชนที่นับถือศาสนาก็จะเชื่อว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องดีงาม และเมื่อพระสงฆ์ได้ตกเป็นเครื่องมือของผู้ปกครองก็จะได้รับผลประโยชน์ เช่นลาภสักการะต่างๆหรือวัตถุสิ่งของ เงินทอง เพื่อเป็นการตอบแทน ซึ่งกล่าวได้ว่า การเมืองกับพระสงฆ์นั้นก็มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันมาโดยตลอด ในปัจจุบันนักการเมืองมักเข้ามาสร้างความสัมพันธ์กับวัดและพระสงฆ์ โดยให้การสนับสนุนงบประมาณ สร้างสิ่งปลูกสร้างต่างๆภายในวัด เพื่อเป็นการสร้างฐานคะแนนในทางการเมือง ซึ่งตามแนวคิดเกี่ยวกับการเมืองกับศาสนา มีนักวิชาการ ได้กล่าวไว้ว่า ความเป็นจริงแล้ว แม้ในสมัยพุทธกาลพระพุทธเจ้าก็ทรงเข้าไปเกี่ยวข้องกับเรื่องของการเมืองหลายต่อหลายครั้งด้วยกัน และพระสงฆ์มีอาจที่จะหลีกเลี่ยงหรือเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการเมืองได้ เนื่องจากการเมืองถือเป็นวิถีชีวิตที่ทุกคนต้องพบเจอเข้าไปเกี่ยวข้องทั้งนั้น อีกทั้งการเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการเมืองของพระสงฆ์ โดยทั่วไปแล้วต้องยอมรับว่า โดยภารกิจหน้าที่แล้วไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการเผยแผ่ธรรมจำเป็นจะต้องมีปฏิสัมพันธ์กับสังคมและการเมือง พระสงฆ์จึงถือว่าเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในทางการเมือง ดังนั้น การที่พระสงฆ์ต้องปลีกตนออกไปจากความเกี่ยวข้องทางการเมืองและทางสังคมอย่างสิ้นเชิงนั้นจึงเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้

พระพุทธศาสนากับสังคมและการเมือง

พระธรรมปิฎก (2543: 9 - 10) กล่าวว่า ความสำคัญของพุทธศาสนากับสังคม พุทธศาสนาถือได้ว่าเป็นศาสนาประจำชาติและอยู่คู่กับคนไทย มาโดยตลอด ดังนั้นพุทธศาสนาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อสังคมไทย สรุปได้ดังนี้

1. พระพุทธศาสนาเป็นหลักในการดำเนินชีวิตของคนไทย เพราะคนไทยนำหลักธรรมมาประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวัน
2. พระพุทธศาสนาเป็นจุดศูนย์รวมใจของคนไทย เนื่องจากหลักธรรมในพระพุทธศาสนา มุ่งเน้นให้เกิดความรักความสามัคคีกัน มีความเมตตากรุณาต่อกัน จึงเป็นศูนย์รวมใจของชนชาวไทยให้มีความเป็นหนึ่งเดียวกัน
3. พระพุทธศาสนาเป็นที่มาของวัฒนธรรมไทย ด้วยวิถีชีวิตของคนไทยผูกพันกับ

พระพุทธศาสนาจึงเป็นกรอบในการปฏิบัติตนตามหลักพิธีกรรมต่างๆ เช่น การบวช การแต่งงาน การทำบุญเนื่องในวันสำคัญต่างๆ การปฏิบัติตนตามประเพณีวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นส่วนที่ก่อให้เกิดวัฒนธรรมไทยจนถึงปัจจุบัน

4. พระพุทธศาสนาในฐานะเป็นสถาบันหลักของสังคมไทย เป็นศาสนาที่สังคมไทยส่วนใหญ่ นับถือและสืบทอดกันมาเป็นเวลาช้านาน ดังนั้น พระพุทธศาสนาจึงมีบทบาทสำคัญต่อการดำรงชีวิตของคนไทย พระพุทธศาสนาจึงมีความสำคัญในด้านต่างๆ ทั้งด้านการศึกษา การให้บริการช่วยเหลือสังคม

5. พระพุทธศาสนาในฐานะที่ช่วยสร้างสรรค์อารยธรรม นอกจากมีหน้าที่ต้องพัฒนาประเทศชาติของตนแล้ว ก็ยังมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์และส่งเสริมอารยธรรมโลกด้วย คนชาติไทยเป็นชนชาติที่เก่าแก่มาชนชาติหนึ่ง มีวัฒนธรรมที่เจริญก้าวหน้าอย่างสูงมาตลอดเวลายาวนาน จึงได้มีส่วนร่วมในการสร้างเสริม อารยธรรมของโลกด้วย ศิลปวัฒนธรรมไทยล้วนมีรากฐานมาจากพระพุทธศาสนาเป็นส่วนใหญ่ พระพุทธศาสนาจึงอยู่ในฐานะที่ช่วยเสริมสร้างสันติภาพและความสงบสุขให้แก่มวลมนุษยและชาวโลก

ดังนั้น การพัฒนาสังคมนั้น จึงเป็นเรื่องจำเป็นและสำคัญต่อสังคมความเป็นอยู่ของคนในหลายๆทุกสมัย จึงต้องมีการพัฒนาสังคมควบคู่กันไป เพื่อให้คนในสังคมมีความเข้มแข็งทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา โดยการพัฒนาด้วยการประพฤติปฏิบัติอยู่ในกรอบของศีลธรรม ดำรงตนอยู่ในหลักแห่งความเป็นจริง รู้จักช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ไม่เอารัดเอาเปรียบกันมีความสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นปกติสุข

สุภัชชา พันเลิศพาณิชย์ (2556: 34) กล่าวว่า การเมืองไม่ใช่เรื่องที่จะสามารถแยกขาดออกจากพระสงฆ์ พระสงฆ์เองต้องรู้จักตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา แม้แต่เรื่องการปฏิรูปการเมืองนี้ก็เช่นเดียวกัน การปฏิรูปการเมืองไม่ใช่การจัดสรรสิ่งแวดล้อมให้การเมืองบริสุทธิ์สะอาดเท่านั้น แต่เรื่องการเมืองที่จะปฏิรูปสักๆ เป็นเรื่องของศีลธรรมของชาวบ้าน โดยเฉพาะจิตสำนึกเรื่องบาปบุญ เกลียดชั่วกลัวบาป ความซื่อสัตย์สุจริต และความเป็นผู้มีอุดมการณ์ที่จะเข้าไปปรับใช้ประชาชน และพุทธศาสนากับการเมืองนั้นมีความเกี่ยวข้องเป็นหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าในเรื่องการประพฤติ ปฏิบัติที่ดีงาม ซึ่งมีพระสงฆ์เป็นผู้ยึดหลักปฏิบัติและเผยแผ่พระธรรมคำสอนไปสู่ชนชั้นผู้ปกครองและประชาชนในรัฐเพื่อให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

สมบูรณ สุธงศาธาณ (2527: 162) ได้กล่าวไว้ว่า พุทธศาสนาในประเทศไทยดำรงอยู่ได้ถึงทุกวันนี้ก็ด้วยมีการปรับตัวเข้ากับพลังกดดันจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมการเมืองและสังคม และมีความคุณลักษณะที่มีความยืดหยุ่นได้เป็นอย่างดี พระพุทธศาสนาและสถาบันสูงเป็นส่วนสำคัญของวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของประชาชน ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างทางการเมืองและสังคมไทย

พุทธศาสนาและสถาบันสงฆ์มีอิทธิพลเกี่ยวข้องและแทรกซึมเข้าไปในทุกส่วนของสถาบันในสังคมไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าที่อิทธิพลและผลกระทบของพฤติกรรมพลวัตและการเปลี่ยนแปลงของสถาบันอื่นๆ ในสังคมที่มีต่อสถาบันศาสนา พัฒนาการที่เป็นผลของปฏิสัมพันธ์ระหว่างพุทธศาสนา สถาบันของสงฆ์ กับอำนาจทางการเมืองก็คือความสัมพันธ์ในเชิงอำนาจ เชิงการอุปถัมภ์ เชิงการพึ่งพาซึ่งกันระหว่างศาสนากับรัฐ

จันงค์ ทองประเสริฐ (2542: 209) ได้กล่าวไว้ว่า การเมืองเข้ามาแทรกแซงพระพุทธานุภาพ ทำให้พระพุทธานุภาพวิปริตผันแปรมานานแล้ว พระสงฆ์ได้ตกเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองโดยไม่รู้ตัว ตั้งแต่ยังไม่มีพรรคการเมืองของประเทศ บางองค์ได้อำศัยพระศาสนาเป็นเครื่องมือแสวงอำนาจ และการใช้กาสาฬหสูตรเช่น พระเจ้าทรงธรรม เจ้าพระฝาง จนตกเป็นเครื่องมือของนักปกครอง นักการเมืองเสมอมา จนในท้ายที่สุดหน้ามนตร์จึงมาให้แก่พระทำให้พระไม่เป็นอิสระต้องคอยปฏิบัติ ตามนโยบายทางการเมืองเสมอ

พุทธทาสภิกขุ (2531: 4 - 8) กล่าวไว้ว่าชาวพุทธต้องสนใจการเมืองเพราะถือว่าการเมืองช่วยเหลือแก้ปัญหาของบ้านเมืองหรือสังคมโลก ปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นมาจากการอยู่ร่วมกันของคนหมู่มากไม่ว่าจะเป็นการติดต่อสัมพันธ์กัน ถ้าไม่มีความสัมพันธ์กันมากอยู่ร่วมกันมากปัญหาก็ไม่เกิด ไม่ว่าจะในระดับไหนก็ตาม เรื่องของประเทศ สังคม หมู่บ้าน และครอบครัว ก็หลีกเลี่ยงไม่ได้เพราะเราเป็นพลเมืองส่วนหนึ่งของประเทศเป็นส่วนหนึ่งของสังคม หมู่บ้าน และครอบครัว เพราะฉะนั้นแล้วเราหลีกเลี่ยงไม่รู้ไม่รับผิดชอบเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ เรื่องของมนุษย์เป็นเรื่องที่เราหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะเราเป็นมนุษย์และเรื่องของโลกเราก็กหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะเราเป็นคนหนึ่งในโลก

พุทธศาสนาเป็นศาสนาที่อยู่คู่กับสังคมไทยมาอย่างยาวนาน โดยมีพระสงฆ์เป็นตัวแทนหลักที่สืบทอดเผยแผ่พระพุทธานุภาพ นำคำสอนทางพุทธศาสนามาเป็นแบบอย่างให้กับประชาชนได้เป็นแนวทางในการดำรงชีวิต และยังทำให้สังคมเกิดค่านิยม ทศนคติ ของการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข มีนักวิชาการได้กล่าวถึงพุทธศาสนากับสังคมไว้ ดังนี้

คุณ โทชนันท์ (2545: 63) กล่าวว่า พุทธศาสนานับว่าเป็นศาสนาที่จำเป็นต่อสังคมไทยอย่างมากมีความเกี่ยวเนื่องกันตั้งแต่เกิดจนตาย ล้วนเป็นผลมาจากอิทธิพลของหลักธรรมคำสอนพุทธศาสนา จะเห็นได้จากความมีเมตตา มีน้ำใจไมตรี มีความรักสามัคคี รักสันติ ไม่ชอบความรุนแรง รักอิสระเสรี มีความประนีประนอมกันกับเพื่อนร่วมสังคม มีการแสดงออกด้านศิลปกรรมต่างๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม วรรณกรรม ล้วนเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับพระพุทธานุภาพ แม้แต่พระสงฆ์เองก็มีบทบาทต่อวิถีชีวิตของคนไทย กล่าวคือ พระสงฆ์เป็นที่พึ่งของบ้าน วัด โรงเรียน สอน

ธรรม นำปฏิบัติ ช่วยพัฒนา มีส่วนช่วยสังคมในด้านต่างๆ และวัดซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยของพระสงฆ์ หมู่บ้านแต่ละหมู่บ้านต่างก็มีวัดประจำหมู่บ้านของตน ถือว่าเป็นศูนย์รวมใจสมบัติของส่วนรวมของคนในหมู่บ้าน

ปรีชา ช่างขวัญยืน (2540: 162) กล่าวว่า คำสอนทางปรัชญาการเมืองในพุทธศาสนาไม่ใช่สิ่งที่จะใช้แทนระบบการเมืองในปัจจุบันได้ เพราะว่าเป็นอุดมคติซึ่งหาผู้ปฏิบัติได้ยากและยังขาดระบบควบคุมตรวจสอบและสร้างความสมดุลทางอำนาจ ระบบการเมืองในปัจจุบัน หากมีการนำคำสอนทางพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางใช้เป็นส่วนในการส่งเสริมระบบการเมืองในปัจจุบันที่ขาด ก็น่าจะเป็นธรรมสำหรับผู้ปกครอง และเป็นเกณฑ์อย่างหนึ่งสำหรับประชาชนจะวัดว่าผู้ปกครองดีหรือไม่

รสลิน ศิริยพันธ์ (2555: 16) กล่าวว่า ในพุทธปรัชญาไม่มีปรากฏว่ามีแนวคิดและความเชื่อใดๆที่อ้างถึงการสถาปนารัฐและรัฐบาล โดยอาศัยอำนาจสรรค์สร้างของพระเป็นเจ้า ในทางตรงกันข้าม พุทธปรัชญากลับมองว่า ความคิดริเริ่ม สรรค์สร้างและความพยายามตามแนวเหตุผลของมนุษย์ต่างหากที่ร่วมกันกำหนดให้รัฐบาลและสถาบันอื่นๆของสังคมให้เกิดขึ้นและดำเนินไปได้

ความเสื่อมหรือความเจริญรุ่งเรืองของประเทศนั้น มีความเกี่ยวเนื่องอย่างใกล้ชิดกับความเจริญรุ่งเรืองหรือความเสื่อมสลายของพระพุทธศาสนา ความเจริญรุ่งเรืองของรัฐและพระสงฆ์สามารถดูได้จากจำนวนวัดในพุทธศาสนาที่ได้รับการทำนุบำรุงรักษาเป็นอย่างดี การประพฤติปฏิบัติของพระสงฆ์ซึ่งทรงไว้ซึ่งพระธรรมวินัยและเชี่ยวชาญในพระไตรปิฎก ดังนั้นความสัมพันธ์ของรัฐกับคณะสงฆ์ไทยในช่วงระยะเวลาต่างๆสะท้อนให้เห็นถึงการเป็นรัฐที่เข้มแข็งหรืออ่อนแอควบคู่ไปกับศักยภาพของรัฐที่จะมีความสัมพันธ์กับพระพุทธศาสนาในเชิงสร้างสรรค์หรือไม่

อาทร เจริญคัมภีร์ (2559: 71) ความสัมพันธ์ในลักษณะนี้ เป็นความสัมพันธ์ที่รัฐกับคณะสงฆ์ไทยส่งเสริมและสนับสนุนซึ่งกันและกันเป็นการตอบสนองต่อกันที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของข้อกำหนดทางศีลธรรม ระบบอุปถัมภ์ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญของโครงสร้างของสังคมไทย ในแต่ละช่วงจะมีพัฒนาการรูปแบบที่แตกต่างกันไป จะเห็นได้ว่าพระพุทธศาสนามีการพัฒนาหรือความเปลี่ยนแปลงของบ้านเมืองมาโดยตลอด ยากที่จะแยกออกจากกันได้ ผ่านมาสังคมไทยมีการปฏิรูปและมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากในทุกๆด้าน ไม่ว่าจะเป็นทางด้านการเมือง วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ รวมทั้งพระพุทธศาสนา การปฏิรูปเปลี่ยนแปลงได้เริ่มจาก การรวมตัวกันอย่างอ่อนแอในระยะแรก ในราชวงศ์ในกรุงเทพมหานคร ค่อยๆวางรากฐานให้เกิดศูนย์กลางของรัฐชาติ ผ่านเครื่องมือที่เป็น

ราชการประจำในการเข้าถึง โดยผ่านนโยบายของรัฐเข้าสังคมชนบท รัชชาติของไทยได้เริ่มสร้างความชอบธรรมให้แก่ตนเอง ผ่านการพูดเชิญชวนเชื่อในรูปแบบของผลประโยชน์ของชาติ

และอีกประการได้มีความคิดเห็นในประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับพุทธศาสนาที่ควรจะเป็นและบทบาททางการเมืองของพระสงฆ์ในหนังสือรวมบทความพุทธศาสนากับสังคมและการเมือง โดยวินัย ผลเจริญ ซึ่งได้รวบรวมความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีทัศนะเกี่ยวกับการเมืองไว้ เช่น

พุทธทาสภิกขุ มีความคิดเห็นว่าการเมืองคือการจัดทำให้คนที่อยู่ร่วมกันให้มีความสุข การเมืองจึงมีความเกี่ยวข้องกับธรรมะและเกี่ยวข้องกับทุกคนในสังคม ทุกคนควรที่จะสนใจการเมือง เพราะการเมืองเป็นเรื่องของมนุษย์ เมื่อได้สนใจการเมืองจึงจะสามารถเข้าใจและเข้าไปเกี่ยวข้องกับเมืองได้อย่างถูกต้อง การเข้าไปเกี่ยวข้องจะต้องยึดหลักประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก โดยไม่ต้อง ละทิ้งประโยชน์ส่วนตัว ทุกคนมีหน้าที่ในการช่วยกันแก้ไขปัญหาทางการเมืองให้หมดไป โดยทำให้การเมืองเป็นกิจกรรมที่ประกอบด้วยธรรมะ การเมืองจึงจะเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ทุกคนในสังคม

พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต) มีความคิดเห็นว่าการเมืองเป็นงานที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อความสงบเรียบร้อยของสังคม เป็นงานที่สร้างสร้างประโยชน์สุขของประชาชน และความเจริญมั่นคงของประเทศชาติ โดยเนื้อแท้แล้วการเมืองเป็นสิ่งที่ดีงาม มีความเกี่ยวข้องและมีผลกระทบกับทุกคน พระสงฆ์อยู่ในสังคมก็มีบทบาททางการเมือง แต่จะเป็นบทบาทจำเพาะ กล่าวคือ บทบาทแนะนำสั่งสอนธรรมเกี่ยวกับการเมือง สอนให้นักการเมืองมีคุณธรรม พระสงฆ์เองก็ต้องมีคุณธรรมคือความเป็นกลาง ต้องแสดงธรรมเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ไม่ใช่มุ่งให้เกิดผลประโยชน์ส่วนตัวบุคคลใดบุคคลหนึ่ง

พระราชวรมนี (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) มีความคิดเห็นว่าการเมืองเป็นเรื่องของการแสวงหาอำนาจทางการเมืองปกครองเพื่อปกป้องประโยชน์ของแต่ละกลุ่ม พระสงฆ์ไม่ใช่กลุ่มผลประโยชน์ จึงไม่ควรแสวงหาอำนาจทั้งทางตรงและทางอ้อม ควรอยู่เหนือความขัดแย้งทางการเมืองที่แต่ละกลุ่มสร้างขึ้นเพื่ออำนาจทางการเมือง พระสงฆ์ควรดำเนินตามพุทธจริยาที่พระองค์ทรงสั่งสอนและต้องไม่เป็นหัวหน้าแผนเสียงให้นักการเมือง วินัย ผลเจริญ (2562: 410 - 412)

จากที่กล่าวมาผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า ทุกคนที่เกิดมาบนโลกใบนี้ถือว่าทุกคนเป็นสมาชิกของสังคม โดยอัตโนมัติ จึงต้องให้ความสนใจในสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคมนั้นไปถึงในเรื่องของการเมืองด้วย ดังนั้นจึงมีความเกี่ยวข้องกับการเมืองซึ่งเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ทุกคนอยู่ร่วมกันจำนวนมากทำให้มักเกิดความวุ่นวายขึ้น จึงจำเป็นต้องมีกฎเกณฑ์ในการอยู่ร่วมกันเพื่อให้เกิดสันติภาพภายในสังคม พุทธศาสนาจึงเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญต่อการเมืองการปกครองที่จะก่อให้เกิดความสุขในสังคม โดยใช้

หลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา รวมทั้งเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติให้กับผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารประเทศและประชาชนในสังคม สังคมไทยยังเป็นสังคมที่ยึดมั่นในพระพุทธศาสนาและขนบธรรมเนียมประเพณีทางพุทธศาสนา ให้ความสำคัญและผูกพันกับสถาบันครอบครัว ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ตลอดมานับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ในส่วนทางการเมือง การเมืองถือว่าเป็นสถาบันหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับทุกคนในชาติไม่ว่าวันแม้แต่พระสงฆ์ เช่นเดียวกันพระสงฆ์ถือเป็นส่วนหนึ่งของสถาบันหลักของชาติ เป็นที่ยอมรับและได้รับความศรัทธาจากประชาชนมาโดยตลอด ด้วยเพราะว่าพระสงฆ์นั้นมีความสำคัญต่อวิถีชีวิตของสังคมและประชาชนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะด้านการเผยแผ่ อบรมศีลธรรม การสังคมสงเคราะห์ จึงทำให้พระสงฆ์เข้ามาเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับสังคม ซึ่งพระสงฆ์กับประชาชนมีความใกล้ชิดและพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน เสมือนวัดเป็นศูนย์กลางของชุมชน จากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสังคมไทย จะเห็นได้ว่าในปัจจุบันนี้มีเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในวงการคณะสงฆ์ ไม่ว่าจะเป็นกรณีการที่พระสงฆ์ไปยุ่งเกี่ยวกับทางการเมือง การฟ้องร้องและถอดถอนพระสงฆ์ที่มีสมณะศักดิ์ในระดับสูง หรือแม้กระทั่งการมีคณะกรรมการปฏิรูปคณะสงฆ์เกิดขึ้นตามคำสั่งของรัฐบาลจนกระทั่งเกิดปัญหาความขัดแย้งขึ้นมากมายในคณะสงฆ์ ในทางการเมือง ถึงแม้ว่าพระสงฆ์จะไม่มีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรง ไม่สามารถที่จะเข้าไปลงคะแนนเลือกตั้งและลงเล่นการเมืองได้ แต่พระสงฆ์ก็ใช้วิธีการเทศนาเป็นสื่อกลางในการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง โดยใช้หลักธรรมเป็นการปลูกฝังความคิด อุดมการณ์ ทัศนคติของพระสงฆ์ต่อการเมือง อีกทั้งพระสงฆ์จำนวนมากมีลูกศิษย์ที่เป็นนักการเมืองท้องถิ่น ที่เขามาหาพระสงฆ์เพื่อให้ช่วยในเรื่องของการหาเสียงในการลงสมัครรับเลือกตั้งก็มี สิ่งเหล่านี้จะทำให้ประชาชนเลือกนักการเมืองท้องถิ่นเหล่านั้นเข้าไปดำรงตำแหน่งทางการเมือง ปรากฏการณ์ชัดเจนในพื้นที่ ได้มีนักการเมืองจากพรรคต่างๆ ได้ฝากตัวเป็นลูกศิษย์พระสงฆ์จำนวนมากและพยายามให้พระสงฆ์ที่ตนเคารพนับถือช่วยสนับสนุนทางการเมือง หรือโน้มน้าวพระสงฆ์ให้ทำหน้าที่เป็นหัวคะแนน เพื่อให้ได้มาซึ่งผลในการเลือกตั้งจากประชาชน พระสงฆ์บางรูปได้เข้าไปดำเนินกิจกรรมกับนักการเมืองท้องถิ่นและมีความสัมพันธ์กันอย่างแนบแน่น ดังจะเห็นได้จากการที่นักการเมืองบางกลุ่มเข้าไปร่วมกิจกรรมและสนับสนุนกิจกรรมของบางวัดอย่างเห็นได้ชัดเจน พระสงฆ์เองก็มีการสนับสนุนโน้มน้าวประชาชนผ่านการแสดงธรรม ผ่านกิจกรรมที่เกิดขึ้นภายในวัด เพื่อสนับสนุนทางการเมืองให้กับนักการเมืองที่เป็นลูกศิษย์ จึงมีการสร้างความสัมพันธ์กันอยู่เป็นเนืองนิตย์

2.5 ข้อมูลบริบทพื้นที่ในการวิจัย

พื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น เป็นอำเภอศูนย์กลางการปกครอง การคมนาคม การศึกษา การแพทย์ อุตสาหกรรม และเศรษฐกิจ เป็นพื้นที่ที่มีประชากรอาศัยอยู่หนาแน่นที่สุดในจังหวัด ตั้งอยู่ในภูมิภาคที่เป็นที่ราบสูงตอนกลางของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีพื้นที่ประมาณ 963.390 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 12 ของพื้นที่จังหวัดขอนแก่น อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร 445 กิโลเมตร ที่ตั้งและอาณาเขต อำเภอเมืองขอนแก่นมีอาณาเขตติดต่อกับเขตการปกครองข้างเคียงดังต่อไปนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภออุบลรัตน์และอำเภอน้ำพอง

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอซำสูง อำเภอเขียงยืน และอำเภอโกสุมพิสัย (จังหวัดมหาสารคาม)

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอโกสุมพิสัย (จังหวัดมหาสารคาม) อำเภอบ้านแฮด และอำเภอพระยืน

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอบ้านฝาง

แบ่งเขตการปกครอง การปกครองส่วนท้องถิ่น ท้องที่อำเภอเมืองขอนแก่น ประกอบด้วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 19 แห่ง มีวัดพระอารามหลวงจำนวน 3 แห่ง คือ

วัดธาตุ (พระอารามหลวงชั้นตรี ชนิดสามัญ)

วัดหนองแวง (พระอารามหลวงชั้นตรี ชนิดสามัญ)

วัดศรีจันทร์ (พระอารามหลวงชั้นตรี ชนิดสามัญ)

มีสถาบันระดับอุดมศึกษาที่สำคัญของภาคอีสานคือมหาวิทยาลัยขอนแก่น และมีมหาลัยสงฆ์ 2 แห่ง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน และมีโรงพยาบาลขนาดใหญ่ เช่น โรงพยาบาลขอนแก่น โรงพยาบาลศรีนครินทร์ โรงพยาบาลกรุงเทพขอนแก่น

งานประเพณีและงานเทศกาลท้องถิ่นที่สำคัญได้แก่ งานประเพณีทำบุญตักบาตรในวันขึ้นปีใหม่ โดยจะจัดขึ้นในวันที่ 1 มกราคม ของทุกปี งานประเพณีสุดยอดสงกรานต์อีสานเทศกาลดอกคูน-เสียงแคน และถนนข้าวเหนียว โดยจะจัดขึ้นในวันที่ 8-15 เมษายน ของทุกปี งานประเพณีวันเข้าพรรษา โดยจะจัดขึ้นระหว่างวันเข้าพรรษาของทุกปี งานประเพณีออกพรรษาได้ประทับโคมไฟและวิถีอีสาน โดยจะจัดขึ้นระหว่างวันออกพรรษาของทุกปี งานเทศกาลไหมประเพณีผูกเสี่ยวและงานกาชาด จัดขึ้นในวันที่ 29 เดือนพฤศจิกายนถึงวันที่ 10 เดือนธันวาคมของทุกปี

สังคมและเศรษฐกิจ โครงสร้างทางสังคมในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ส่วนใหญ่แล้วประชาชนมีความเกี่ยวพันกันหลากหลายรูปแบบ เช่น มีความสัมพันธ์กันแบบเครือญาติ มี

ความสัมพันธ์กันแบบเพื่อนบ้าน มีความสัมพันธ์กันแบบเพื่อนสนิท และความสัมพันธ์กันแบบสนิทมัก
 คู่กันที่ได้ทำงานร่วมกัน เป็นต้น ซึ่งประชาชนได้รับการปลูกฝังความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ ให้ความ
 เคารพต่อผู้ใหญ่ที่อาวุโสกว่า ประชาชนในพื้นที่ที่มีความเอื้อเพื่อ สัมครสมานสามัคคี มีการช่วยเหลือซึ่ง
 กันและกัน กิจกรรมใดที่ผู้นำชุมชนหรือประชาชนในชุมชนขอความช่วยเหลือหรือเป็นกิจกรรมที่ทาง
 วัดและพระสงฆ์ได้จัดขึ้น ประชาชนในพื้นที่ให้ความสำคัญมากไม่ยิ่งหย่อนที่จะมาช่วยงาน มาร่วมงาน
 แม้ปัจจุบันสภาพทางสังคมเริ่มมีความเปลี่ยนแปลงไปเจริญมากขึ้น ประชาชนก็ยังให้ความสำคัญกับ
 วัดและพระศาสนา

แม้ว่าประชาชนบางส่วนเริ่มแยกย้ายเข้าสู่เมืองเพื่อประกอบอาชีพมากขึ้น จะเหลือเพียงเด็ก
 และให้ผู้สูงอายุ ได้แก่ พ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย ที่ต้องเลี้ยงดูลูกหลานอยู่ทางบ้าน เพื่อเป็นการลดภาระของ
 บุตรหลานที่ต้องไปทำงานในเมือง ทำให้สภาพสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่คนอยู่กันเป็นกลุ่ม
 เครือญาติ เป็นเพื่อน เป็นพี่น้อง ปัจจุบันคนเหล่านี้จะได้มาพบกันก็ต่อเมื่อมีวันหยุดการทำงานปีละ
 ครั้งหรือสองครั้ง เช่น ปีใหม่ หรือสงกรานต์ ดังนั้นปัจจุบันนี้จึงต้องมีผู้ที่ เป็นสื่อกลางในการรวบรวม
 กลุ่มของประชาชนในสังคมให้เข้ามาร่วมกิจกรรม ทำให้ผู้นำชุมชนและผู้นำทางศาสนา คือพระสงฆ์ได้
 จัดกิจกรรม เพื่อให้ประชาชนได้มาพบปะกันอยู่เป็นประจำ กิจกรรมส่วนใหญ่จะมีความเชื่อมโยงกัน
 ระหว่าง บ้าน วัด และโรงเรียน เช่น กิจกรรมการจัดผ้าป่าเพื่อถวายวัดในการทำนุบำรุง
 พระพุทธศาสนาหรือเพื่อสร้างเสนาสนะ ในช่วงสงกรานต์และปีใหม่ การจัดกิจกรรมทำบุญประจำปี
 หมู่บ้าน การจัดกิจกรรมผ้าป่าศิษย์เก่า เพื่อให้ประชาชนได้พบปะเพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน
 ผ่านกิจกรรมของสังคม โดยการนำของผู้นำชุมชนและพระสงฆ์ผู้นำทางจิตวิญญาณของประชาชนใน
 ชุมชน ในด้านเศรษฐกิจสภาพเศรษฐกิจของประชาชนในอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น
 เนื่องจากอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่นเป็นอำเภอที่มีความเจริญมากที่สุดในจังหวัด
 ประชาชนจึงมีอาชีพที่แตกต่างกันในเขตเมืองก็จะทำอาชีพค้าขายหรือทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม
 บ้างแต่ในบริเวณรอบตัวเมืองในเขตอำเภอเมืองนั้นก็ยังคงทำอาชีพเกษตรกรรมเช่น ทำนา ปลูกมัน
 ปลูกอ้อยบ้าง และมีการประกอบอาชีพส่วนตัว

ศาสนาและประเพณีวัฒนธรรม ประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัด
 ขอนแก่น นับถือพระพุทธศาสนาเป็นหลัก มีพระสงฆ์เป็นสื่อกลางในการอบรมสั่งสอนประชาชนและ
 เป็นผู้วางแผนควบคุมดูแลการทำกิจกรรมทางศาสนาให้กับประชาชนในชุมชน วัดในพื้นที่อำเภอเมือง
 ขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ได้มีการพัฒนาโดยพระสงฆ์ให้จัดกิจกรรมเปิดให้วัดเป็นศูนย์ศึกษา
 พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เป็นวัดส่งเสริมสุขภาพ เป็นศูนย์อบรมศีลธรรม และได้มีพระสงฆ์ที่ออก
 สอนธรรมะตามโรงเรียนต่างๆในชุมชน ซึ่งเป็นโครงการของทางรัฐบาลที่สนับสนุนให้พระสงฆ์ได้
 ออกไปสอนปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีในโรงเรียน ส่วนใหญ่แล้วประชาชนยังคงยึดถือเกี่ยวกับงานบุญ

ประเพณีฮีตสิบสองคองสิบสี่ที่เห็นได้ชัดเจนที่สุดในการจัดกิจกรรมประเพณีสำคัญในแต่ละเดือน คือ การทำบุญตามประเพณีของท้องถิ่นตามหลักพุทธศาสนา ซึ่งชาวบ้านก็จะมาจัดกิจกรรมขึ้นเพื่อทำบุญประจำเดือนภายในวัด โดยมีผู้นำชุมชนและพระสงฆ์เป็นผู้นำในการทำกิจกรรมรวมไปถึงมีนักการเมืองเข้ามาให้ความช่วยเหลืออุปถัมภ์กิจกรรมงานบุญที่ได้จัดขึ้นอยู่เป็นประจำไม่ขาด วัดยังคงเป็นสถานที่ประกอบกิจกรรมต่างๆของชุมชน ทำให้ประชาชนมีความผูกพันกับวัดและพระสงฆ์ พระสงฆ์จึงเป็นผู้ที่ประชาชนให้การเคารพนับถือเนื่องจากเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ โดยมีวัฒนธรรมประเพณีเป็นตัวเสริมแรงให้ประชาชนเกิดความรู้สึกผูกพันกับวัดและพระสงฆ์

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วินัย ทับทอง (2539) ได้ทำการศึกษา อิทธิพลของพระสงฆ์ต่อการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ผลการศึกษาสรุปได้ว่า พระสงฆ์ที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลักในการศึกษานั้น มีบทบาทต่อการเลือกตั้งในทุกครั้งที่ผ่านมา โดยได้อาศัยบทบาทของการเป็นผู้นำท้องถิ่น ที่ประชาชนให้การยอมรับนับถือ ด้วยการปฏิบัติตัวเป็นพระนักพัฒนาการมีบุคลิกภาพส่วนตัวที่ดีและใช้ความสามารถพิเศษในเรื่องต่างๆสร้างความศรัทธาให้เกิดกับประชาชน บทบาทและพฤติกรรมของพระสงฆ์ที่แสดงออกมามีลักษณะของการเป็นหัวคะแนน ช่วยเหลือผู้สมัครรับเลือกตั้งอย่างเด่นชัด เช่น ได้มีพฤติกรรมแสดงออกมาให้เห็นด้วยการกล่าวกับประชาชนทั้งในทางตรงและในทางอ้อมถึงผลประโยชน์ที่ได้รับมาแล้วหรือจะเป็นผลประโยชน์ที่จะได้รับ ในทางตรง หมายถึงการพูดคุยกับประชาชนด้วยตัวเอง ส่วนในทางอ้อม หมายถึงการบอกผ่านตัวแทนกลุ่มผู้นำชุมชน อีกอย่างยังแสดงพฤติกรรมออกมาให้ประชาชนนั้นเข้าใจความหมาย ด้วยกันบอกกล่าวถึงคุณงามความดีนี้ก็แสดงออกให้เห็นว่ามีความคุ้นเคยสนิทสนมกับผู้สมัครรับเลือกตั้งอยู่เสมอ ปัจจัยที่เป็นสาเหตุทำให้พระสงฆ์เข้าไปมีบทบาทและอิทธิพลต่อการเลือกตั้งด้วยการมีพฤติกรรมเป็นหัวคะแนนให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้งมากที่สุดก็คือผลประโยชน์ตอบแทนหรือรางวัลที่จะได้รับ ปัจจัยรองลงมาคือการศึกษาที่มีความสัมพันธ์ในเชิงส่วนตัวกับผู้สมัคร

จรรยา ทิพย์กัณฑ์ (2540) ได้ทำการศึกษา ความคิดทางการเมืองของพระสงฆ์ไทย : กรณีศึกษาพระสงฆ์ในจังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการวิจัยพบว่า เมื่อสังคมมีแนวโน้มว่าจะถืออำนาจและเงินเป็นใหญ่ พระสงฆ์ที่มีความคิดเช่นนี้จึงนำตนและวัดไปพัวพันอยู่กับคนมีเงินมีอำนาจ พระสงฆ์บางส่วนที่ไม่เข้าใจปัญหาที่ซับซ้อนนี้ก็ยอมถูกระบบเสรีทุนนิยมครอบงำ เห็นคนมีเงินมีอำนาจเป็นคน

ดี ในขณะที่เดียวกันตนเองก็ตกเป็นอุปกรณ์ทางเศรษฐกิจและทางการเมืองของชนชั้นนำทางสังคม ทำให้พระสงฆ์บางส่วนยึดติดในลาภ ยศ สรรเสริญ ถ้าพิจารณาด้านหลักธรรมอาจจะได้รับการติเตียน

วุฒินันท์ กันทะเตียน (2541) ได้ทำการศึกษา พระสงฆ์กับการเมือง : แนวคิดและบทบาทในสังคมไทยปัจจุบัน พบว่า พระสงฆ์ได้ทำหน้าที่ตามพระธรรมวินัยและแนวทางที่มีในพระธรรมวินัยเป็นช่องทางที่ทำให้พระสงฆ์เข้าไปเกี่ยวข้องกับการเมืองถึงระดับชาติ ผลจากการสัมภาษณ์ถึงแนวคิดและบทบาทของพระเถระส่วนหนึ่งที่เลือกในการศึกษา พบว่า พระสงฆ์มีความเกี่ยวข้องกับการเมืองได้ แต่ต้องไม่ขัดต่อหลักพระธรรมวินัยและแนวคิด ซึ่งบทบาทของพระสงฆ์นั้นมีทั้งสอดคล้องและไม่สอดคล้องกับหน้าที่ตามพระธรรมวินัย ในส่วนที่มีความสอดคล้อง พบว่า พระสงฆ์มีจุดประสงค์ในการแสดงแนวคิดและบทบาทในทางการเมือง เพื่อความสันติสุขของสังคมโดยปราศจากอคติ วางตนเป็นกลาง แสดงตนอยู่ในฐานะที่ประชาชนรับได้และไม่ขัดต่อหลักพระธรรมวินัย ในส่วนที่ไม่สอดคล้อง พบว่า พระสงฆ์ที่เข้าไปมีบทบาทเกี่ยวข้องในทางการเมืองนั้น เป็นผู้ที่ฝึกฝนในอำนาจและมุ่งหวังผลประโยชน์ตอบแทนจนเกินขอบเขตไม่สมควร ประชาชนรับไม่ได้และขัดต่อหลักพระธรรมวินัยด้วย

พรางกูร วงศ์ลือเกียรติ (2549:76) ได้ทำการศึกษา ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่น ในเทศบาลนครเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า การที่นักการเมืองท้องถิ่นให้ความสำคัญกับชุมชนมากขึ้นทำให้ชุมชนมองเห็นความสำคัญ บทบาทในการให้ความช่วยเหลือกลายเป็นการก่อระบบความสัมพันธ์เชิงระบบอุปถัมภ์ขึ้น และการร้องขอรับการสนับสนุนในด้านต่างๆ เพื่อผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นในทางการเมือง

นิพนธ์ ศรีตระกุล (2549) ได้ทำการศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างพระสงฆ์กับนักการเมืองท้องถิ่นในระบบการเลือกตั้ง : กรณีศึกษาเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างพระสงฆ์กับนักการเมืองในระบบการเลือกตั้ง อาจส่งผลในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง แต่ผลที่เป็นจุดประสงค์ของนักการเมืองคือ ฐานคะแนนเสียงจากประชาชนในเขตชุมชนที่วัดตั้งอยู่ โดยอาศัยบารมี ความนับถือ ศรัทธาที่ชาวบ้านมีต่อพระสงฆ์มาผนวกกับการสร้างความรู้สึกเป็นพวกเดียวกันผ่านการบอกเล่าของพระสงฆ์การปรากฏการณ์ในงานพิธีต่างๆ และความสัมพันธ์ในเชิงอุปถัมภ์ระหว่างพระสงฆ์กับนักการเมืองนี้ พบว่า เป็นการอุปถัมภ์ที่มีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน นั่นคือ ความต้องการคะแนนเสียงในการสมัครรับเลือกตั้งให้ได้มากที่สุด เพื่อให้ได้รับเลือกเข้าไปทำหน้าที่ตัวแทนของประชาชน การเข้าร่วมกิจกรรมที่ได้จัดขึ้นที่วัดและให้การอุปถัมภ์กิจการสงฆ์ของนักการเมือง จึงเปรียบเสมือนเป็นการร่วมทำบุญกุศลส่งผลให้เกิดภาพลักษณ์ของนักการเมืองนั้นเป็นคนดีคนใจบุญ

รวมไปถึงนักการเมืองนั้นได้สนับสนุนอุปกรณ์ สิ่งของ และอำนวยความสะดวกให้กับวัดเมื่อมีการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ซึ่งเป็นการสร้างฐานเสียงและทำให้ประชาชนยอมรับว่านักการเมืองไม่ทอดทิ้งประชาชน

พิชญ์ สมพอง (2551: 90 - 91) ได้ทำการศึกษา นักการเมืองถิ่นจังหวัดยโสธร ผลการวิจัยพบว่า นักการเมืองถิ่นได้ใช้ระบบอุปถัมภ์ในรูปแบบต่างๆ เป็นกลวิธีในการหาเสียง ซึ่งขึ้นอยู่กับสถานการณ์แวดล้อมหรือวัฒนธรรมชุมชน เช่น การให้ความช่วยเหลือกลุ่มผู้ด้อยโอกาสตามชุมชนช่วยเหลืออุปถัมภ์งานกีฬา รวมถึงการเข้าร่วมกิจกรรมงานบุญประเพณีและงานสังคม ซึ่งนักการเมืองถิ่นจังหวัดยโสธรให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะการใช้ระบบอุปถัมภ์เช่นนี้ เป็นการสร้างฐานคะแนนเสียงและความนิยมที่เข้าถึงประชาชนได้เป็นอย่างดี

อุดม คุมา (2551) ได้ทำการศึกษา ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ของผู้นำชุมชนกับประชาชนที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในตำบลพระบาท อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง พบว่า ความสัมพันธ์และรูปแบบระบบอุปถัมภ์ของผู้นำชุมชนและประชาชน เป็นไปในลักษณะการช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่มีความสำคัญต่อวิถีชีวิตของสังคมไทย เพราะความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ ได้เน้นช่วยเหลือเกื้อกูลและตอบแทนในลักษณะของ “บุญคุณ” ความสัมพันธ์เช่นนี้ถือว่ามีผลดีต่อคนไทยในด้านสังคมและเศรษฐกิจการเมือง แต่เมื่อไรก็ตาม ความสัมพันธ์เช่นนี้เข้าไปมีบทบาทต่อการวางแผน การตัดสินใจ ในการจัดสรรทรัพยากรสาธารณะ เช่น ระบบการเมือง เวทีการเมือง หรือองค์กรทางธุรกิจเอกชน ความสัมพันธ์ระบบเครือญาติและระบบอุปถัมภ์ อาจจะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาองค์กรเหล่านั้นให้เจริญก้าวหน้าได้เช่นกัน ในส่วนรูปแบบเครือข่ายโครงสร้างทางสังคม พบว่า ได้มีการพัฒนามาจากระบบเครือญาติในชุมชนเป็นส่วนมาก ด้วยความสัมพันธ์เช่นนี้จึงทำให้ระบบอุปถัมภ์ที่เกิดขึ้นในชุมชนมีความเกี่ยวเนื่องแน่นแฟ้นมากขึ้น รวมทั้งความเกี่ยวข้องของความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ของผู้นำชุมชนกับประชาชนที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น ได้พบว่า หากผู้นำชุมชนมีคุณสมบัติที่มีความรู้ ความสามารถที่ดี จะเป็นการสนับสนุนให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนทางการเมือง โดยผ่านสายสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ของผู้นำชุมชนกับประชาชนนั่นเอง

สุภัชชา พันเลิศพาณิชย์ (2556) ได้ทำการศึกษา พระสงฆ์กับการเมืองท้องถิ่น กรณีศึกษาเทศบาลนครเชียงราย พบว่า พระสงฆ์ที่มีตำแหน่งเป็นเจ้าอาวาสหรือรองเจ้าอาวาส ไม่รู้จักนักการเมืองท้องถิ่นเป็นการส่วนตัว แต่ก็มีพระสงฆ์บางรูปมีความคุ้นเคยกับนักการเมืองมานานแล้ว พระสงฆ์ควรเข้าไปมีส่วนร่วมการเมืองให้คำแนะนำ เพราะว่่านักการเมืองท้องถิ่นได้อาสาเข้ามาทำงาน

ให้ประชาชน ควรมีพระสงฆ์เป็นที่ปรึกษา ให้พระสงฆ์แสดงธรรมเทศนาสั่งสอน เพื่อให้พนักงานเมืองมีคุณธรรมจริยธรรม ในขณะเดียวกันก็มีพระสงฆ์บางรูปให้ความคิดเห็นว่า พระสงฆ์ไม่ควรยุ่งเกี่ยวกับการเมือง เพราะไม่ใช่หน้าที่การเมืองเป็นเรื่องของทางโลก พระสงฆ์ส่วนใหญ่ไม่มีความสนใจในเรื่องการเมือง เนื่องจากไม่มีความสนใจการเมือง ไม่คิดที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง แต่ก็มีพระสงฆ์บางส่วนที่มีความสนใจเรื่องการเมืองอยู่บ้าง มีกาติดตามข่าวสารทางการเมือง ถ้ามีโอกาสพระสงฆ์ควรชี้แนะทางให้นักการเมือง แต่ไม่ควรเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการเมือง พระสงฆ์มีส่วนเกี่ยวกับนักการเมืองท้องถิ่น เนื่องจากลักษณะรูปแบบการปกครองคล้ายคลึงกันและมีส่วนร่วมกิจกรรมบางโอกาส ด้านจริยธรรม พระสงฆ์ควรเข้าไปขัดเกลานักการเมือง แต่ก็มีพระสงฆ์บางรูปมีความเห็นว่าจะไม่ควรไปยุ่งเกี่ยวทางการเมือง เนื่องจากพระสงฆ์และนักการเมืองท้องถิ่นมีความเข้าใจที่แตกต่างกัน

เสถียร ฝือกประพันธ์ (2556) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ของนักการเมืองท้องถิ่นมีผลต่อการสื่อสารทางการเมืองของประชาชน กรณีศึกษาการปกครองท้องถิ่นจังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่า ความสัมพันธ์และรูปแบบระบบอุปถัมภ์ของผู้นำชุมชนและประชาชนของตำบลแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี เป็นไปในลักษณะการช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยเอื้อเฟื้อต่อกัน ซึ่งลักษณะดังกล่าวเป็นความสัมพันธ์ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อสังคมไทย เพราะความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์เน้นความช่วยเหลือเกื้อกูลตอบแทนที่เราเรียกว่า “บุญคุณ” ความสัมพันธ์ในลักษณะเช่นนี้ นับว่ามีผลดีต่อคนไทยทั้งในด้านสังคมและเศรษฐกิจการเมืองในส่วนรูปแบบเครือข่ายโครงสร้างทางสังคม พบว่า พัฒนามาจากระบบเครือญาติในชุมชนเป็นส่วนใหญ่ ด้วยความสัมพันธ์ในระบบดังกล่าว จึงทำให้ระบบอุปถัมภ์ที่เกิดขึ้นในชุมชนยิ่งเกาะเกี่ยวแน่นแฟ้นยิ่งขึ้นนั่นเอง รวมทั้งความเกี่ยวข้องของความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ของผู้นำชุมชนกับประชาชนที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น พบว่า หากผู้นำชุมชนมีคุณลักษณะหรือคุณสมบัติและความรู้ ความสามารถที่ดี จะเป็นคุณสมบัติที่สนับสนุนให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยผ่านสายสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ของผู้นำชุมชนกับประชาชน ส่วนรูปแบบการสื่อสาร สามารถสรุปได้ 3 รูปแบบ ได้แก่ การสื่อสารระหว่างบุคคล การสื่อสารมวลชน และการประชุมอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ

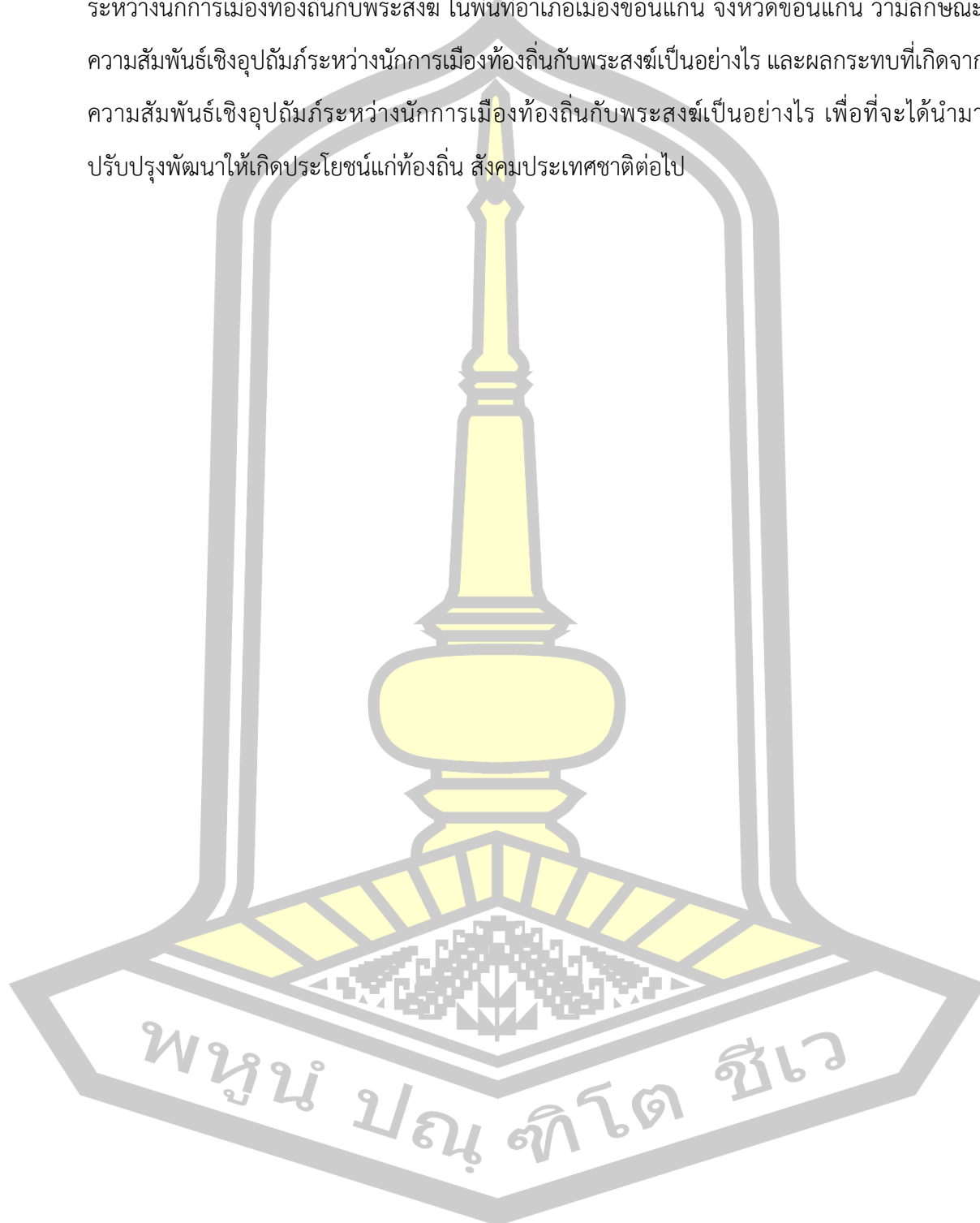
พระมหาสถาพร วันนุกุล (2557) ได้ทำการศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ ในเขตอำเภอห้วยซ้อย จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีผลต่อการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ ค่าครองชีพภายในครัวเรือนของประชาชนสูงขึ้นไม่เพียงพอต่อการใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน เป็นเหตุทำให้เกิดผลกระทบต่อความสัมพันธ์ของ

ประชาชนที่มีต่อพระสงฆ์ลดน้อยลง ดังนั้นการอุปถัมภ์วัดและพระสงฆ์จึงกลายเป็นหน้าที่ของผู้หวังผลทางการเมือง เพื่อจะได้รับการสนับสนุนทางการเมืองจากพระสงฆ์ ซึ่งเป็นโอกาสในการสร้างฐานคะแนนให้ตนเอง ด้านรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ ผลการวิจัยพบว่า นักการเมืองได้สร้างความสัมพันธ์ต่อพระสงฆ์ผ่านช่องทางทั้งหมด 10 รูปแบบ คือ 1) ช่วยเหลืองานวัด 2) บริจาคเงินในงานบุญ 3) รับเป็นเจ้าภาพอาหารและเครื่องดื่มแก่ผู้มาปฏิบัติ ธรรม 4) รับเป็นเจ้าภาพสร้างศาสนวัตถุ 5) จัดหารถอำนวยความสะดวกในการเดินทางแก่พระสงฆ์ 6) อนุเคราะห์ถวายทุนการศึกษาแก่พระสงฆ์ 7) จัดสรรงบประมาณท้องถิ่นให้กับวัด 8) แสดงตนเป็นลูกศิษย์ของพระสงฆ์ 9) ช่วยเหลือญาติของพระสงฆ์ให้ทำงานในองค์การบริหารส่วนตำบล 10) ถวายเงินเพื่อใช้ส่วนตัวแก่พระสงฆ์ ในส่วนของพระสงฆ์ได้สร้างความสัมพันธ์ต่อนักการเมืองโดยผ่านช่องทางทั้งหมด 2 ทางดังนี้ 1) สนับสนุนทางการเมือง โดยแนะนำให้ประชาชนเลือกบุคคลที่พระสงฆ์สนับสนุน 2) อนุญาตนักการเมืองให้เข้าไปหาเสียงหรือใช้พื้นที่ปราศรัยภายในวัด

วิศรุต อามาตย์มุลตรี (2558) ได้ทำการศึกษา ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นของจังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นเป็นกระบวนการที่นักการเมืองนำระบบความสัมพันธ์มาใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างและขยายอำนาจทางการเมืองของตนเองผ่านระบบเครือข่ายญาติและเครือข่ายต่างๆ ความสัมพันธ์ทางการเมืองแบบอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองและประชาชนที่เกิดขึ้น นักการเมืองจะอยู่ในฐานะเป็นผู้อุปถัมภ์ประชาชน ซึ่งประชาชนจะขอรับความช่วยเหลือจากนักการเมืองในรูปแบบต่างๆ และเมื่อประชาชนได้รับการอุปถัมภ์นักการเมืองก็จะตอบแทนด้วยการเป็นหัวคะแนนให้นักการเมือง รวมถึงให้ความเคารพนับถือต่อนักการเมือง ซึ่งผลกระทบของระบบอุปถัมภ์ที่มีต่อการเมืองท้องถิ่น ได้แก่ 1) เกิดกลุ่มผลประโยชน์ในทางการเมือง 2) เกิดการสร้างทายาทสืบทอดอำนาจในทางการเมือง 3) เกิดการแทรกแซงการเมืองท้องถิ่น 4) เกิดการผูกขาดในทางการเมือง 5) เกิดการทุจริตคอร์รัปชัน

จากที่กล่าวมาเบื้องต้นนั้นจะเห็นได้ว่า งานวิจัยนั้นจะเน้นศึกษาเฉพาะความสัมพันธ์นักการเมืองกับประชาชนทั่วไปเป็นหลัก และเป็นการศึกษาวิจัยในเชิงปริมาณโดยส่วนมาก การวิจัยครั้งนี้จึงเป็นการศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพ มีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น ปัจจุบันนี้ไม่ว่าจะพิจารณาในด้านใดก็ตามท่ามกลางยุคโลกาภิวัตน์ แน่นนอนว่าพระสงฆ์นั่นเอง ไม่สามารถที่จะปฏิเสธการเมืองได้และยังเป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อการเมืองท้องถิ่นไม่แพ้ผู้นำในชุมชน เช่น ครู ผู้ใหญ่บ้าน ข้าราชการ และบุคคลที่เป็นที่เคารพนับถือของประชาชน จึงกล่าวได้ว่าในปัจจุบันนี้พระสงฆ์นั้นมีบทบาทต่อการเมืองในท้องถิ่นเป็นอย่างมากทั้ง

ทางตรงและทางอ้อม ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษาวินิจฉัย เรื่องความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ ในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ว่ามีลักษณะ ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์เป็นอย่างไร และผลกระทบที่เกิดจาก ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์เป็นอย่างไร เพื่อที่จะได้นำมา ปรับปรุงพัฒนาให้เกิดประโยชน์แก่ท้องถิ่น สังคมประเทศชาติต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ ในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อจะได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์อธิบายถึงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น เพื่อศึกษาลักษณะความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ และเพื่อศึกษาผลกระทบที่เกิดจากความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ เพื่อให้เกิดความร่วมมือที่ถูกต้องและสร้างสรรค์สร้างสรรค์ในการพัฒนาท้องถิ่น โดยศึกษาเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบล ในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น มีวิธีดำเนินการศึกษาวิจัย ดังต่อไปนี้

- 3.1 ผู้ให้ข้อมูลหลัก
- 3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา
- 3.3 วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (key Informants)

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษามีเป้าหมายในการศึกษาผู้ที่เกี่ยวข้องและมีบทบาทต่อความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ ที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น จำนวน 18 รูป/คน แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม โดยการเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัยเป็นการเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้ตรงกับหัวข้อและความมุ่งหมายของการวิจัย ประกอบด้วย

1. กลุ่มนักการเมืองท้องถิ่น ประกอบด้วย นายกองค์การบริหารส่วนตำบล และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 5 คน
2. กลุ่มพระสงฆ์ ประกอบด้วย พระสงฆ์ที่เป็นพระสังฆาธิการตั้งแต่ระดับเจ้าอาวาสเจ้าคณะตำบล และพระสงฆ์ที่เป็นพระนักพัฒนา จำนวน 5 รูป
3. กลุ่มผู้นำชุมชน ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน จำนวน 3 คน

4. กลุ่มประชาชนทั่วไป ประกอบด้วย ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น จำนวน 5 คน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งเป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยมีเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง

วิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์

1.1) สร้างแบบสัมภาษณ์โดยนำความมุ่งหมายของการศึกษา รวมทั้งแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้อง มาทำความเข้าใจ เพื่อหาประเด็นหลักของเรื่องที่ศึกษา ซึ่งประเด็นหลักเหล่านี้ จะถูกนำมาเป็นหัวข้อที่จะรวมอยู่ในแนวคำถาม และหัวข้อคำถามเหล่านี้จะถูกแปลงออกมาเป็นคำถามสำหรับสัมภาษณ์ต่อไป โดยการกำหนดหัวข้อย่อยที่มีความเชื่อมโยงกันโดยแนวคำถามเรื่องหนึ่งๆ ประกอบด้วยหัวข้อย่อย 2-3 หัวข้อ หัวข้อเหล่านี้ต้องมีความเกี่ยวข้องกัน และเมื่อนำมาเชื่อมโยงการเข้าทั้งหมดแล้วจะได้เค้าโครงของการสัมภาษณ์ เพื่อให้แน่ใจว่าคำถามในแนวคำถามเชื่อมโยงสอดคล้องกับความมุ่งหมายของการศึกษาเพียงใดนั้น ผู้ศึกษาทำการตรวจสอบโดยทำตารางง่ายๆ ประกอบด้วย 2 ช่อง ใส่ความมุ่งหมายของการศึกษาไว้ช่องด้านซ้าย และใส่คำถามสำหรับแนวคำถามไว้ในช่องด้านขวา ความมุ่งหมายการศึกษาหนึ่งๆ อาจแตกออกเป็นคำถามสำหรับแนวคำถามได้มากกว่า 1 ข้อ ซึ่งช่วยตรวจสอบได้ว่าความเชื่อมโยงระหว่างความมุ่งหมายกับคำถามในการสัมภาษณ์มีมากน้อยเพียงใด ถ้าเห็นว่าแนวคำถามข้อใดเข้ากันได้ไม่ดีกับความมุ่งหมาย ก็พยายามปรับปรุงจนเป็นที่พอใจ ในขณะเดียวกันระหว่างกระบวนการสร้างแบบสัมภาษณ์ ผู้ศึกษาจะปรึกษา และได้รับคำแนะนำ และการตรวจสอบความถูกต้องครอบคลุมเนื้อหาตามกรอบแนวคิด การใช้ภาษาที่เหมาะสม จากผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือร่วมด้วยตลอดกระบวนการ และศึกษาและทำความเข้าใจเครื่องมือแบบสอบถาม และดำเนินการสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่างตามขั้นตอนการศึกษา

1.2) ผู้ศึกษาใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (Informal Interview) โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่เป็นกึ่งโครงสร้าง มีการตั้งคำถามไว้ล่วงหน้า ใช้แนวคำถามปลายเปิด เพื่อนำไปสัมภาษณ์ซักถาม พูดคุยตัวต่อตัวระหว่างผู้ศึกษา หรือผู้ช่วยศึกษากับผู้ให้สัมภาษณ์ให้ครบตาม

ประเด็นที่กำหนดไว้ ใช้ควบคู่ไปกับการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม การสังเกตภาคสนาม (Field Observation) จำนวนแบบสัมภาษณ์ รวมทั้งหมด 18 ชุด

แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ได้จัดทำเป็นหัวข้อแยกแต่ละประเด็นไว้ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพูดคุย หากผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ได้แสดงความคิดเห็นออกมาได้ตามเป้าที่ต้องการ โดยแบ่งออกเป็น 4 ชุด ดังนี้

ชุดที่ 1 กลุ่มนักรการเมืองท้องถิ่น ประกอบด้วย นายกองค้การบริหารส่วนตำบล และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล

ชุดที่ 2 กลุ่มพระสงฆ์ ประกอบด้วย พระสังฆาธิการตั้งแต่ระดับเจ้าอาวาส เจ้าคณะตำบล พระสงฆ์พระนักพัฒนา

ชุดที่ 3 กลุ่มผู้นำชุมชน ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ข้าราชการครู

ชุดที่ 4 กลุ่มประชาชนทั่วไป ประกอบด้วย ประชาชนผู้ใกล้ชิดพระสงฆ์ ประชาชนผู้ใกล้ชิดนักรการเมืองท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้าน ในแต่ละชุดแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลหลัก

ตอนที่ 2 ลักษณะความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างนักรการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์

ตอนที่ 3 ผลกระทบที่เกิดจากความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างนักรการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์

2. สมุดจดบันทึก ปากกา เครื่องบันทึกเสียง โทรศัพท์มือถือ

3.3 วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.3.1 การศึกษาจากเอกสาร (Documentary Studies) ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ วารสาร วิทยานิพนธ์ บทความวิชาการมาวิเคราะห์ร่วมกัน

3.3.2 การศึกษาภาคสนาม (Field Studies)

ติดต่อประสานงานกับสำนักงานเลขาธิการวิทยาลัยการปกครองเพื่อขอหนังสือราชการรับรองการลงพื้นที่เก็บข้อมูล

ลงพื้นที่ติดต่อประสานงานกับผู้ให้ข้อมูลหลัก (key Informants) เพื่อสำรวจข้อมูลเบื้องต้น รวมทั้งนัดหมายการลงพื้นที่ในการจัดเก็บข้อมูล กำหนดวันและเวลาสัมภาษณ์

โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ที่ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi – Structured Interview) กับผู้ให้ข้อมูลหลัก ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการดำเนินการ ดังนี้

3.3.2.1 กำหนดแบบสัมภาษณ์ จากการประมวลความรู้ข้อมูลเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ได้ศึกษา พร้อมทั้งคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ที่ปรึกษา

3.3.2.2 ตั้งคำถามที่มีลักษณะของคำถามแบบกว้างๆ กับทุกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

3.3.2.3 รวบรวมข้อมูลด้วยการถอดข้อความจากคลิปเสียง และการจดบันทึก

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังมีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) พร้อมทั้งนำเอกสารที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์ร่วมกันเพื่อให้ข้อมูลมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

รวบรวมข้อมูลที่ได้มาจัดทำเป็นระบบโดยแยกแยะองค์ประกอบ วิเคราะห์ตีความพร้อมทั้งเชื่อมโยงและหาความสัมพันธ์ของข้อมูลเพื่อนำไปสู่การอธิบายทำความเข้าใจกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น โดยมีวิธีการดำเนินการ แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูลที่ ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลประเด็นสำคัญตามความมุ่งหมายของการศึกษา โดยเน้นการนำเอาทฤษฎีและข้อมูลทางวิชาการต่างๆมา เป็นบรรทัดฐานในการวิเคราะห์

ตอนที่ 3 สรุปและนำเสนอ วิเคราะห์สาเหตุและผลของการศึกษา เป็นการนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ผลที่เกิดขึ้น โดยยึดข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

พหุ ประเด็น โท ชีเว

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ประกอบด้วย ผู้ให้ข้อมูลหลักที่ได้เลือกแบบเจาะจง นักการเมืองท้องถิ่น จำนวน 5 คน พระสงฆ์ 5 รูป ผู้นำชุมชน จำนวน 3 คน และประชาชนทั่วไป จำนวน 5 คน รวมทั้งสิ้น 18 รูป/คน ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าสรุปความคิดเห็นด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) รวมทั้งการสังเกต แล้วนำมาวิเคราะห์ผลการศึกษาได้นำเสนอตามความมุ่งหมายของการวิจัยที่ได้กำหนดเอาไว้ 2 ประการ ดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาลักษณะความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อศึกษาผลกระทบที่เกิดจากความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

4.1 ลักษณะความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

ด้วยวิถีชีวิตของพระสงฆ์ต้องได้อาศัยปัจจัยสี่จากประชาชน ในขณะที่ประชาชนก็ต้องอาศัยพระสงฆ์ในการประกอบพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา ในฐานะเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ ให้การอบรมสั่งสอนและคอยชี้แนะให้คำปรึกษาประชาชน พระสงฆ์กับประชาชนจึงมีความสัมพันธ์กันแบบแนบแน่น และมีความเกื้อกูลให้ความช่วยเหลืออุปถัมภ์กันเป็นอย่างดี ซึ่งในพื้นที่มีพระสงฆ์ที่เป็นพระนักพัฒนา พระนักเทศน์ พระสงฆ์ที่มีตำแหน่งทางการปกครองและสมณะศักดิ์ มีข้อวัตรปฏิบัติที่น่าเป็นที่น่าเลื่อมใส ประชาชนให้ความเคารพศรัทธาได้รับความไว้วางใจจากประชาชนเป็นอย่างมาก เนื่องด้วยวัดเป็นสถานที่สาธารณะสำหรับให้บริการแก่ชุมชน ทั้งเป็นสถานที่ศึกษาอบรม เป็นที่พบปะพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นของประชาชน เป็นสถานที่จัดกิจกรรมงานบุญตามเทศกาลต่างๆของชุมชน นอกจากนี้ยังได้ใช้วัดเป็นสถานที่ใช้แลกเปลี่ยนเสวนาการพัฒนาชุมชนของนักการเมืองท้องถิ่น ผู้นำชุมชนและประชาชน ดังนั้นนักการเมืองท้องถิ่นจึงมีปฏิสัมพันธ์และมีความคุ้นเคยใกล้ชิดกับพระสงฆ์

เพราะมีโอกาสได้ร่วมงานร่วมทำกิจกรรมกันอยู่เป็นประจำ จึงทำให้เกิดการสร้างความสัมพันธ์ให้ ความช่วยเหลืออุปถัมภ์ระหว่างกันขึ้นอยู่เรื่อยๆ จากการศึกษาได้พบว่า ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น เป็นความสัมพันธ์ในลักษณะมีการแลกเปลี่ยนไว้ด้วยผลประโยชน์ที่ต่างฝ่ายต่างจะได้รับเป็นผลตอบแทน โดยที่ผ่านมามีเห็นได้อย่างชัดเจนว่านักการเมืองท้องถิ่นนั้นจะให้ความสำคัญกับพระสงฆ์เป็นอย่างมาก เข้าไปให้การสนับสนุนอุปถัมภ์ด้านการเงิน วัตถุสิ่งของ และให้ความช่วยเหลือกิจกรรมงานบุญต่างๆ ของทางวัดในเขตพื้นที่ของตนเอง ซึ่งเป็นลักษณะของการแลกเปลี่ยนในระบบตลาดที่มีการซื้อขาย คະแนนเสียง เพื่อแลกเปลี่ยนกับเงิน วัตถุสิ่งของ การให้ค่าตอบแทนในลักษณะต่างๆ และการสัญญาว่าจะให้ผลประโยชน์แก่บุคคลที่มีพันธะต่อกัน ซึ่งความสัมพันธ์ในลักษณะดังกล่าวจะยังคงอยู่ก็ต่อเมื่อ ต่างฝ่ายต่างได้รับผลประโยชน์เป็นการตอบแทน โดยความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมือง ท้องถิ่นกับพระสงฆ์ในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ได้ปรากฏผ่านกรอบแนวคิดระบบ อุปถัมภ์ในเชิงความสัมพันธ์แบบการตลาด ในลักษณะต่างๆ ดังต่อไปนี้

4.1.1 ลักษณะต่างตอบแทน

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นนักการเมืองท้องถิ่น พระสงฆ์ ผู้นำชุมชนและ ประชาชนทั่วไปในพื้นที่ พบว่า ผลประโยชน์นั้นเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง นักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ ในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ ในลักษณะต่างตอบแทนผลประโยชน์ โดยนักการเมืองท้องถิ่นจะให้การอุปถัมภ์ช่วยเหลือบริจาคเงิน วัตถุสิ่งของให้แก่พระสงฆ์ เพื่อให้พระสงฆ์ช่วยสนับสนุนทางการเมืองให้กับตนเอง เมื่อพระสงฆ์ได้รับการ อุปถัมภ์ช่วยเหลือจากนักการเมืองท้องถิ่นแล้วจึงจะให้ความร่วมมือสนับสนุนเป็นการตอบแทน ต่อไป

จากการสัมภาษณ์วันวิสา วรงค์สุ่ย ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ในลักษณะต่าง ตอบแทนไว้ว่า “... ในพื้นที่นักการเมืองท้องถิ่นได้มีการช่วยเหลืออุปถัมภ์พระสงฆ์มาโดยตลอดอยู่แล้ว ทั้งในเรื่องบริจาคเงินบำรุงวัด บริจาคเงินในการจัดกิจกรรมงานบุญของพระสงฆ์ ได้มีการช่วยเหลือ อุปถัมภ์ร่วมงานกันตามวาระโอกาสต่างๆ จึงทำให้มีความความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพระสงฆ์และให้

ความเคารพเลื่อมใสศรัทธากับพระสงฆ์ เพราะสามารถเป็นที่พึ่งทางจิตใจของประชาชนได้ ถ้าวาต่างคนต่างช่วยเหลือกัน ส่วนพระสงฆ์เองก็ให้ความร่วมมืออนุเคราะห์เป็นอย่างดี ซึ่งที่ผ่านมานักการเมืองท้องถิ่นจะให้ความสัมพันธ์กับพระสงฆ์ โดยเฉพาะพระสงฆ์ที่มีตำแหน่งทางการปกครอง มีบารมีประชาชนให้ความศรัทธาในพื้นที่ ก็ต้องเข้าไปสานสัมพันธ์ให้ความอุปถัมภ์เอาไว้ ก็เพื่อหวังว่าจะเป็นประโยชน์ในทางการเมือง...”

(วันวิสา วงศ์สุย. 2563 : สัมภาษณ์)

สอดคล้องกับวิสิฐ จันทะรี ที่ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ในลักษณะต่างตอบแทนไว้ว่า “...เป็นความสัมพันธ์กันในเรื่องของเงินและผลประโยชน์ตอบแทน มีการช่วยเหลืออุปถัมภ์กันด้วยการบริจาคเงินสนับสนุนและผลประโยชน์ทางการเมือง เช่น นักการเมืองท้องถิ่นเขาก็ให้เงินสนับสนุนช่วยเหลือวัดและพระสงฆ์เพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์กันเอาไว้ เพราะนักการเมืองท้องถิ่น เขาก็หวังให้พระสงฆ์ช่วยเป็นฐานเสียงช่วยสนับสนุนในทางการเมืองเหมือนกัน ต่างคนต่างได้รับผลประโยชน์ตอบแทนด้วยกันทั้งสองฝ่าย...”

(วิสิฐ จันทะรี. 2563 : สัมภาษณ์)

พระครูปัญญาสารโกศล ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ในลักษณะต่างตอบแทนไว้ว่า “...ก็มีช่วยเหลืออุปถัมภ์กันด้วยเงินสนับสนุนในการจัดกิจกรรมต่างๆ เพราะปฏิเสธไม่ได้ นักการเมืองท้องถิ่นอยากเข้ามาช่วยอุปถัมภ์เราก็นินดี เวลาที่งานที่วัดก็เชิญนักการเมืองท้องถิ่นมาร่วมงานที่วัด เพื่อเป็นเกียรติเป็นประธาน อีกทั้งยังได้พบปะกับประชาชนที่มาวัดด้วย ทำให้ทั้งนักการเมืองท้องถิ่นและพระสงฆ์จึงต้องเกื้อกูลช่วยเหลือกัน...”

(พระครูปัญญาสารโกศล. 2562 : สัมภาษณ์)

สอดคล้องกับไพศาล ราชแสนเมือง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ในลักษณะต่างตอบแทนไว้ว่า “...นักการเมืองท้องถิ่นอาจให้การช่วยเหลืออุปถัมภ์พระสงฆ์ในเรื่องของทุนทรัพย์ การ

บริจาคเงิน วัสดุสิ่งของในเวลาที่มีกิจกรรมงานบุญ บุญประจำปีของทางวัด ส่วนพระสงฆ์ก็จะช่วยสนับสนุน เปิดโอกาสให้ได้พบปะกับประชาชน เชิญมาร่วมงานบุญ เป็นเจ้าภาพใหญ่สนับสนุนการดำเนินงานของทางวัด แท้จริงแล้วก็เป็นในลักษณะของการตอบแทนผลประโยชน์ด้วยการบริจาคเงินช่วยสนับสนุนนั่นเอง”

(ไพศาล ราชแสนเมือง. 2563 : สัมภาษณ์)

และนักการเมืองท้องถิ่นท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ในลักษณะต่างตอบแทนไว้ว่า “...มีทั้งช่วยเหลือในเรื่องของงานและเรื่องส่วนตัว แต่ทั้งสองเรื่องก็เกี่ยวข้องกันเรื่องของเงินและผลประโยชน์ตอบแทน ซึ่งเท่าที่สังเกตเห็นก็จะเป็นผลประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าส่วนรวม...”

(ไม่ประสงค์ออกนาม. 2562 : สัมภาษณ์)

ผู้นำชุมชนท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ในลักษณะต่างตอบแทนไว้ว่า “...ก็ช่วยเหลือกันตามวิถีชีวิตปกติเวลามีงานบุญก็มาร่วมด้วยช่วยกันและส่วนในเรื่องส่วนตัวก็มีบ้างเป็นธรรมดา เช่น เวลาจัดงานกิจกรรมต่างๆของทางวัด ก็เห็นพระสงฆ์เชิญนักการเมืองท้องถิ่นมาร่วมงานเป็นประจำในพิธี และเปิดโอกาสให้ได้พบปะพูดคุยกับประชาชน มีการแนะนำตัวผูกพันกับประชาชนให้รู้จักกันเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งในพื้นที่ จะเห็นได้ว่ายังไงมันก็มีการเชื่อมโยงและเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ต่างตอบแทนอยู่ดี...”

(ไม่ประสงค์ออกนาม. 2562 : สัมภาษณ์)

และสอดคล้องกับประชาชนท่านหนึ่ง ที่ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ในลักษณะต่างตอบแทนไว้ว่า ส่วนมากในพื้นที่จะให้ความเคารพนับถือพระสงฆ์ เพราะพระสงฆ์เป็นเนืองนบุญศูนย์รวมใจของประชาชน และให้ความเคารพศรัทธา นับถืออีกทั้งต้องได้อาศัยพระสงฆ์ด้วย

ในการช่วยสนับสนุนในเรื่องต่างๆเท่าที่พระสงฆ์จะสามารถช่วยได้ที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย “...โดยหลักแล้วผู้ที่ต้องการให้คนหมู่มากสนับสนุน ตรงไหนที่มีคนหมู่มากนักการเมืองท้องถิ่นก็จะเข้าไปอยู่ตรงนั้นอยู่แล้ว ซึ่งวัดมีพระสงฆ์เป็นศูนย์รวมทุกอย่างของประชาชนเป็นที่พึ่งของชุมชน นักการเมืองท้องถิ่นจึงใช้โอกาสนี้เข้าไปช่วยเหลืออุปถัมภ์พระสงฆ์และวัดก่อน เพื่อให้เกิดความเป็นกันเองใกล้ชิดกันมากขึ้น เป็นการปฏิบัติตัวปกติของนักการเมืองท้องถิ่นในพื้นที่ เมื่อได้เข้าไปช่วยเหลืออุปถัมภ์วัดและสงฆ์ ประชาชนก็จะได้รู้จักและทำให้ได้มีโอกาสพบปะกับประชาชน เพราะพระสงฆ์จะช่วยเป็นผู้ที่ประกาศประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รู้จัก และการเข้าไปช่วยเหลืออุปถัมภ์ถือว่าเป็นการฝากตัวเป็นลูกศิษย์ของพระสงฆ์ไปในตัวด้วย มันก็เหมือนกับการหาเสียงทางอ้อมไปในตัวและการฝากตัวเป็นลูกศิษย์พระสงฆ์ทำให้มีคะแนนเสียงเพิ่มขึ้นได้...”

(ไม่ประสงค์ออกนาม .2563 : สัมภาษณ์)

จะเห็นได้ว่า พระสงฆ์ในพื้นที่ได้รับการยอมรับเคารพนับถือจากประชาชนและนักการเมืองท้องถิ่นเป็นอย่างมาก ในฐานะที่เป็นศูนย์รวมใจของชุมชน เป็นผู้ที่ประชาชนให้ความไว้วางใจเคารพนับถือ พระสงฆ์จึงได้ทำหน้าที่เป็นตัวกลางเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนในชุมชนให้มีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน สามารถทำให้ประชาชนในพื้นที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันผ่านกิจกรรมงานบุญต่างๆที่ได้จัดขึ้นที่วัดหรือในชุมชน พระสงฆ์จึงยังคงมีบทบาทอิทธิต่อการตัดสินใจของประชาชน ด้วยเหตุนี้นักการเมืองท้องถิ่นจึงได้เข้ามาเชื่อมความสัมพันธ์ฝากตัวเป็นลูกศิษย์ของพระสงฆ์ เพื่อเป็นการแสดงให้ประชาชนได้เห็นว่าเป็นผู้ที่ให้ความสำคัญกับวัดและพระสงฆ์

ประชาชนท่านหนึ่ง ยังได้ให้สัมภาษณ์ว่า “...ส่วนตัวผมในฐานะเป็นนักการเมืองท้องถิ่นมานาน จึงมีความสัมพันธ์อันดีกับพระสงฆ์ โดยเฉพาะพระสงฆ์ซึ่งเป็นที่เคารพศรัทธาของประชาชนในพื้นที่ต้องเข้าไปมีความสัมพันธ์เป็นปกติอยู่แล้ว ทำให้ได้รู้จักสนิทคุ้นมีการพึ่งพาอาศัยช่วยเหลือกันร่วมมือกัน เมื่อจะดำเนินงานจัดกิจกรรมต่างๆ พระสงฆ์ก็ให้ความร่วมสนับสนุน เช่น เวลาจะจัดกิจกรรมขึ้นในชุมชน ก็จะไปบอกให้พระสงฆ์ได้รับทราบตลอดทุกครั้ง เพราะว่าพระสงฆ์นั่นถือว่าเป็นผู้ที่บทบาทสำคัญมากในพื้นที่ ต้องเข้าไปบอกกล่าวเพื่อเป็นการให้ความสำคัญ เป็นการให้เกียรติเป็นการสร้างความสัมพันธ์ให้มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันไปด้วย เมื่อพระสงฆ์ได้รับทราบแล้วก็ได้ช่วยเหลือให้ความร่วมมือมาโดยตลอด เวลาจะจัดงาน จัดกิจกรรมต่างๆในแต่ละครั้งสิ่งของที่ต้องการ

จะให้อยู่ที่วัดมีแต่อยู่ที่หน่วยงานไม่มี ทางนักรการเมืองท้องถิ่นก็จะไปยืมที่วัดมาใช้ในการจัดกิจกรรม เมื่อเสร็จสิ้นการจัดงานจัดกิจกรรมก็จะมีสินน้ำใจเป็นเงินช่วยบำรุงวัดเพื่อเป็นการตอบแทน ถือว่าเป็น การสร้างความสัมพันธ์ไปในตัว ถ้ามีการจัดงานบุญต่างๆที่วัด นักรการเมืองก็จะเข้าไปช่วยสนับสนุน อุปถัมภ์ในการจัดงานบริจาคเงินทำบุญและลงพื้นที่พบปะกับประชาชนที่มาร่วมงานที่วัดไม่เคยขาด จึงทำให้มีการพึ่งพาอาศัยให้ความอุปถัมภ์ช่วยเหลือต่างได้รับประโยชน์ร่วมกันทั้งสองฝ่าย...”

(ไม่ประสงค์ออกนาม. 2563 : สัมภาษณ์)

จากข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่า นักรการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ได้สร้างความสัมพันธ์และ ช่วยเหลืออุปถัมภ์กันในลักษณะของการต่างตอบแทน ด้วยการสนับสนุนในด้านการเงิน และการ ช่วยเหลืออุปถัมภ์ในด้านต่างๆ โดยนักรการเมืองท้องถิ่นให้การช่วยเหลือในเรื่องเงินและผลประโยชน์ ต่างๆแก่พระสงฆ์ เพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์และเครือข่ายในทางการเมืองกับพระสงฆ์และเพื่อ เป็นการเพิ่มคะแนนความนิยมในทางการเมืองต่อไป ส่วนพระสงฆ์ก็จะตอบแทนนักรการเมืองท้องถิ่น ด้วยการช่วยสนับสนุน บอกกล่าวโน้มน้าวกับประชาชนให้ช่วยเหลือสนับสนุนนักรการเมืองท้องถิ่นที่ให้การ อุปถัมภ์ช่วยเหลือทางวัดและพระสงฆ์ และให้ช่วยกันสนับสนุนหรือประชาสัมพันธ์บอกกล่าวกัน ต่อไป ฉะนั้นจึงกล่าวได้ว่าเป็นความสัมพันธ์แบบการตลาดที่นักรการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ได้ร่วมกัน สร้างขึ้นในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ที่เป็นไปในลักษณะต่างตอบแทน ด้วยเงินและ ผลประโยชน์ต่างๆ ซึ่งเป็นกลวิธีหนึ่งที่ใช้ในสร้างความสัมพันธ์ของทั้งสองฝ่ายที่ได้ผลเป็นอย่างดี โดยที่ มีผลประโยชน์แอบแฝง เพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีของทั้งสองฝ่ายให้คงอยู่ต่อไป

จะเห็นได้ว่านักรการเมืองท้องถิ่นเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดและคุ้นเคยกับพระสงฆ์เป็นอย่างดี ต่างก็มี สายสัมพันธ์เชื่อมโยงกับพระสงฆ์ในพื้นที่ ซึ่งพระสงฆ์ในพื้นที่ก็มีบารมี ประชาชนให้ความเคารพ ศรัทธาไว้วางใจ นักรการเมืองท้องถิ่นจึงได้พยายามสร้างเครือข่ายเข้ามาเชื่อมความสัมพันธ์กับพระสงฆ์ ด้วยการให้ความอุปถัมภ์ในลักษณะต่างๆ เพราะเป็นการแสดงให้เห็นการเป็นนักรการเมืองท้องถิ่นผู้ใจ กว้างขวางชอบช่วยเหลือสังคม จึงเป็นเรื่องของผลประโยชน์ที่เข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวข้อง ดังนั้น จึงมีการ แลกเปลี่ยนผลประโยชน์การตอบแทน ในขณะที่นักรการเมืองท้องถิ่นต้องการคะแนนเสียงสนับสนุน พระสงฆ์ก็จะสนับสนุนบอกกล่าวกับประชาชนช่วยนักรการเมืองท้องถิ่นอีกแรงที่ให้การอุปถัมภ์ โดยสิ่ง

ที่พระสงฆ์จะได้รับเป็นการตอบแทนหรือคาดหวังว่าจะได้รับเป็นการตอบแทนจะเป็นเรื่องของเงิน วัตถุสิ่งของ หรือการช่วยเหลือในลักษณะต่างๆ จากนักการเมืองท้องถิ่นเพื่อเป็นการตอบแทน

ประชาชนท่านหนึ่ง ยังได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่าง นักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น เพิ่มไว้ว่า “... ถ้าถามว่ามีความสัมพันธ์กันในลักษณะใด ผมว่าลักษณะที่เห็นเด่นชัดที่สุดก็คือ ความสัมพันธ์กันในลักษณะต่างตอบแทน เพราะมีการไปมาหาสู่กันร่วมงานกันตลอดต่างคนต่างช่วยเหลือกัน ผมก็เห็นนักการเมืองท้องถิ่นเข้าไปบริจาคเงินทำบุญกับพระสงฆ์ ส่วนพระสงฆ์ก็มีการประกาศแจ้งให้ประชาชนทราบว่านักการเมืองท้องถิ่นคนนั้นมาร่วมทำบุญบริจาคเงินกับทางวัด จึงมีการช่วยเหลือในฐานะที่รู้จักมักคุ้นกัน ถือว่าเป็นการสร้างฐานไปในตัว ส่วนพระสงฆ์นั้นก็ช่วยเหลือตอบแทนด้วยการให้การสนับสนุนเป็นต่างฝ่ายต่างก็ต้องอาศัยซึ่งกัน...”

(ไม่ประสงค์ออกนาม. 2563 : สัมภาษณ์)

นักการเมืองท้องถิ่นท่านหนึ่ง ได้กล่าวว่า “...การที่จะได้เป็นผู้แทนของประชาชน ผมก็ต้องอาศัยพระสงฆ์ช่วยในการช่วยสนับสนุน ก็เพราะว่าพระสงฆ์เป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับประชาชนและประชาชนให้ความเคารพนับถือ อาจมีส่วนทำให้คะแนนเสียงเพิ่มขึ้นก็เป็นได้ ผมจึงต้องอาศัยทางพระสงฆ์ด้วยถามว่าพระสงฆ์จะได้อะไรจากผม แน่นอนว่าถ้าได้เป็นผู้แทนประชาชน ก็จะมีงบประมาณในการพัฒนาท้องถิ่น ผมก็สามารถประสานงานเองงบประมาณเข้าไปช่วยเหลือทางพระสงฆ์และท้องถิ่นได้...”

(ไม่ประสงค์ออกนาม. 2563 : สัมภาษณ์)

สอดคล้องกับนักการเมืองท้องถิ่นท่านหนึ่ง ที่ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ไว้ว่า “...แน่นอนว่าการที่จะได้รับคะแนนเสียงจากประชาชนก็ต้องอาศัยพระสงฆ์ด้วย ในการช่วยประชาสัมพันธ์กับประชาชนที่มาวัดให้ได้รู้จักว่าเป็นผู้ที่เข้ามาช่วยเหลืออุปถัมภ์ทางวัด เพื่อให้ประชาชนได้รู้จัก เมื่อประชาชนได้รู้จักแล้ว ก็อาจได้รับคะแนนความเห็นใจจากประชาชนเพิ่มก็ได้...”

(ไม่ประสงค์ออกนาม. 2563 : สัมภาษณ์)

ผู้นำชุมชนท่านหนึ่ง ได้กล่าวว่า “...เท่าที่เห็นก็มีการช่วยเหลืออุปถัมภ์กันด้วยเงินและผลประโยชน์ทางการเมืองนั้นแหละ เช่น นักการเมืองท้องถิ่นเข้ามาให้เงินสนับสนุนช่วยเหลือวัดและพระสงฆ์ เพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์กันเอาไว้ เพราะนักการเมืองท้องถิ่น ก็หวังให้พระสงฆ์ช่วยสนับสนุนในทางการเมืองเหมือนกัน ส่วนพระสงฆ์ก็ได้เงินสนับสนุนเพื่อพัฒนาวัดเพิ่มขึ้น ต่างคนต่างได้รับผลประโยชน์ตอบแทนด้วยกันทั้งสองฝ่าย...”

(ไม่ประสงค์ออกนาม. 2563 : สัมภาษณ์)

วันวิสา วงศ์สุ่ย ได้กล่าวให้ข้อมูลไว้ว่า “...นักการเมืองท้องถิ่นจะให้การช่วยเหลืออุปถัมภ์พระสงฆ์ในเรื่องของทุนทรัพย์ การบริจาคเงิน วัตถุประสงค์ของในเวลาที่มีกิจกรรมงานบุญ บุญประจำปีของทางวัด ส่วนพระสงฆ์ก็จะช่วยสนับสนุน เปิดโอกาสให้นักการเมืองท้องถิ่นได้พบปะกับประชาชน เชิญมาร่วมงานบุญ เป็นเจ้าภาพใหญ่สนับสนุนการดำเนินงานของทางวัด มันก็เป็นในลักษณะของผลประโยชน์ตอบแทนทุกครั้ง...”

(วันวิสา วงศ์สุ่ย. 2563 : สัมภาษณ์)

และสุมาลัย เนียมชมพู่ ได้กล่าวว่า “...ตอบแทนกันตามวิถีชีวิตปกติ เวลามีกิจกรรมงานบุญก็มาร่วมด้วยช่วยกันและช่วยส่วนตัวก็มีบ้าง ถ้าทางการเมืองก็ช่วยเหลือกันใน เช่น เชิญนักการเมืองท้องถิ่นมาเปิดงาน เป็นประธานในพิธีสำคัญต่างๆ เปิดโอกาสให้ได้พบปะพูดคุยกับประชาชน มีการแนะนำตัว ผากฝังกับประชาชนให้รู้จักกันว่าเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งในพื้นที่ จะเห็นได้ว่าจะเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ทางการเมืองอยู่ดี มีการช่วยเหลือกันในเรื่องทุกๆเรื่อง แม้แต่ในเรื่องของการสนับสนุนด้านการเงินเพื่อใช้ในการส่วนตัว ...”

(สุมาลัย เนียมชมพู่. 2562 : สัมภาษณ์)

จากข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่า ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ในลักษณะต่างตอบแทน เป็นกลวิธีที่นักการเมืองท้องถิ่นต้องการให้พระสงฆ์ช่วยสนับสนุนในทางการเมือง โดยพยายามสร้างความสัมพันธ์กับพระสงฆ์ด้วยการบริจาคเงิน วัตถุสิ่งของ ให้ความอุปถัมภ์ช่วยเหลือในด้านต่างๆที่พระสงฆ์ต้องการที่พอจะช่วยเหลือได้ ทุกวันนี้ปฏิเสธไม่ได้แล้วว่าในการเลือกตั้งหากใครสามารถเข้ากับพระสงฆ์ในพื้นที่ได้ย่อมได้รับความนิยมนำขึ้นอย่างแน่นอน เพราะพระสงฆ์ถือเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในพื้นที่ เพราะพระสงฆ์เป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดประชาชน จึงทำให้พระสงฆ์เป็นผู้กุมหัวใจประชาชนได้และได้รับความนิยมนำขึ้นจากประชาชนเป็นอย่างดี เมื่อได้รับการสนับสนุนจากพระสงฆ์ ซึ่งเป็นผลดีอย่างแน่นอนมีแต่ได้กับได้ เพราะพระสงฆ์สามารถบอกกล่าวโน้มน้าวใจประชาชนให้เลือกนักการเมืองท้องถิ่นที่ตนเองให้การสนับสนุนได้ ดังนั้นจึงถือเป็นเรื่องที่ได้รับประโยชน์เป็นการตอบแทนด้วยกันทั้งสองฝ่าย

4.1.2 ลักษณะแลกเปลี่ยนให้ผลประโยชน์เฉพาะกิจ

ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ เป็นความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นเฉพาะกิจในการแลกเปลี่ยนให้ผลประโยชน์ ทั้งสองฝ่ายต่างร่วมกันสร้างขึ้นและให้ความร่วมมือสนับสนุนต่อกัน ซึ่งต่างฝ่ายต่างรู้เงื่อนไขของการตอบแทน เพื่อให้ความอุปถัมภ์และผลประโยชน์เพียงชั่วคราวชั่วคราวตามวาระโอกาสต่างๆ เช่น งานบุญประเพณี กิจกรรมวันสำคัญของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และโครงการของทางท้องถิ่น โดยส่วนมากนักการเมืองท้องถิ่นจะเลือกสานสัมพันธ์ให้ความช่วยเหลืออุปถัมภ์พระสงฆ์ที่มีบทบาทสำคัญเป็นที่เคารพศรัทธาของประชาชน ที่สามารถให้การสนับสนุนเป็นการตอบแทนได้

อุไร สรรพญานิติ ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ ในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ในลักษณะแลกเปลี่ยนให้ผลประโยชน์เฉพาะกิจไว้ว่า “...มีความสัมพันธ์กันแบบรู้จักกันในฐานะชาวพุทธคนหนึ่งไปทำบุญตามประเพณี มีการไปมาหาสู่กัน มีอะไรก็ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพราะอยู่ในพื้นที่เดียวกันก็ต้องรู้จักกันเป็นธรรมดา เวลาทำงานก็ได้มีโอกาสได้ทำงานร่วมกันบ้างในเรื่องของกิจกรรมงานบุญต่างๆ จึงทำให้มีการช่วยเหลือแลกเปลี่ยนผลประโยชน์กันบ้าง ผ่านกิจกรรมที่เกิดขึ้นในแต่ละครั้ง...”

(อุไร สรรพญานิติ. 2563 : สัมภาษณ์)

วิชัย แก้วไทย ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ในลักษณะแลกเปลี่ยนให้ผลประโยชน์เฉพาะกิจไว้ว่า “...มีความสัมพันธ์กันแบบรู้จักกันในฐานะชาวพุทธคนหนึ่งที่ทำบุญตามประเพณี มีไปมาหาสู่กันตามวาระโอกาสสำคัญต่างๆ มีอะไรช่วยได้ก็ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพราะอยู่ในพื้นที่เดียวกัน ก็ต้องรู้จักช่วยเหลือกันเป็นธรรมดาอยู่แล้ว เวลาทำงานก็ได้มีโอกาสได้ทำงานร่วมกันบ้าง เช่น กิจกรรมงานบุญต่างๆของทางวัดและชุมชน จึงมีโอกาสได้ร่วมงานกันเฉพาะกิจชั่วคราว ชั่วคราว ช่วยเหลือกันตามวาระโอกาสต่างๆ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในพื้นที่...”

(วิชัย แก้วไทย. 2563 : สัมภาษณ์)

สุมาลัย เนียมชมพู่ ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ในลักษณะแลกเปลี่ยนให้ผลประโยชน์เฉพาะกิจไว้ว่า “...พระสงฆ์จะมีลักษณะเฉพาะตัว ทำให้ประชาชนเคารพนับถือมาก การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับพระสงฆ์นั้นจะทำให้มีความได้เปรียบในทางการเมือง จึงเป็นเรื่องปกติในพื้นที่ที่จะเห็นนักการเมืองท้องถิ่นเข้าไปปรากฏตัวต่อประชาชนในชุมชนที่สาธารณะ เพื่อให้ความช่วยเหลืออุปถัมภ์วัดและพระสงฆ์ในช่วงเวลาที่มีกิจกรรมต่างๆที่วัดได้จัดขึ้น นักการเมืองท้องถิ่นจะเข้าไปช่วยเหลืออุปถัมภ์ไม่ว่าทางใดทางหนึ่งทุกครั้ง เพื่อให้ประชาชนได้รู้จักได้พบเห็น ถือเป็นโอกาสไปในตัว เป็นสิ่งที่นักการเมืองท้องถิ่นนิยมทำกันในช่วงที่มีกิจกรรมงานบุญต่างๆ เช่น บุญกฐิน บุญผ้าป่า บุญตามประเพณีในแต่ละเดือน ที่ทางพระสงฆ์กับประชาชนได้ร่วมกันจัดขึ้น นักการเมืองจะอาศัยโอกาสงานบุญต่างๆนี้เข้าไปให้ความช่วยเหลืออุปถัมภ์แลกเปลี่ยนให้ผลประโยชน์กับพระสงฆ์ในโอกาสเช่นนี้

(สุมาลัย เนียมชมพู่. 2562 : สัมภาษณ์)

สอดคล้องกับพระครูปัญญาสารโกศล ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ในลักษณะแลกเปลี่ยนให้ผลประโยชน์เฉพาะกิจไว้ว่า “...เมื่อทางวัดมีงานบุญหรือกิจกรรมต่างๆที่ทางชุมชนร่วมกันจัดขึ้นภายในวัด นักการเมืองท้องถิ่นจะอาศัยโอกาสเช่นนี้เข้ามาช่วยเหลืออุปถัมภ์ทางวัดและ

สงฆ์ เพราะเวลาที่วัดมีงานบุญหรือกิจกรรม ประชาชนจะให้ความสำคัญให้ความสำคัญร่วมมือเข้ามา ร่วมงานหรือช่วยงานที่วัดจำนวนมาก ในส่วนนักการเมืองท้องถิ่นก็ได้เข้ามาช่วยเหลืออุปถัมภ์ เช่นเดียวกัน จึงทำให้มีโอกาสได้พบปะกับประชาชนถือว่าเป็นผลดีต่อนักการเมืองท้องถิ่นอยู่แล้วและเป็นผลดีต่อวัดและพระสงฆ์ด้วยที่มีนักการเมืองให้ความสำคัญเข้ามาดูแลอุปถัมภ์ ในการช่วยเหลืออุปถัมภ์ โดยส่วนมากแล้วนักการเมืองท้องถิ่นจะมุ่งไปที่วัดที่มีพระสงฆ์เป็นพระนักพัฒนา พระสงฆ์ที่มีชื่อเสียงที่เป็นที่เคารพรักของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งทางวัดนี้ก็ถือว่าตอบโจทย์นักการเมืองท้องถิ่นทุกอย่าง เมื่อนักการเมืองท้องถิ่นได้เข้ามาให้ความช่วยเหลือ จะมาในนามการฝากตัวเป็นลูกศิษย์ขออาศัยร่มบารมีธรรมของพระสงฆ์ เพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี การให้ความช่วยเหลืออุปถัมภ์วัดและพระสงฆ์ ส่วนมากนักการเมืองท้องถิ่นจะเข้ามาในช่วงที่มีงานที่วัด ซึ่งได้เข้ามาช่วยเหลือให้ความอุปถัมภ์ เช่น บริจาคเงินตั้งต้นเพื่อการใช้จ่ายในการจัดงานของทางวัด ให้สมาชิกหรือตัวแทนมาช่วยงานเตรียมการต่างๆ และให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆตามที่พระสงฆ์ได้ขอความร่วมมือไป ในส่วนของพระสงฆ์ก็มีความยินดีให้นักการเมืองท้องถิ่นเข้ามาช่วยเหลืออุปถัมภ์ ซึ่งถือว่าเป็นการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์เฉพาะกิจที่เกิดขึ้นตามกิจกรรมงานบุญต่างๆ...”

(พระครูปัญญาสารโกศล. 2562 : สัมภาษณ์)

จากการสัมภาษณ์จะเห็นได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างเชิงอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น เป็นการให้ความช่วยเหลืออุปถัมภ์กันร่วมมือกันเฉพาะกิจที่เกิดขึ้นตามวาระโอกาสต่างๆ โดยที่นักการเมืองท้องถิ่นจะเป็นผู้เข้าไปสร้างความสัมพันธ์กับพระสงฆ์ผ่านกิจกรรมงานบุญที่ทางวัดได้จัดขึ้นตามวาระโอกาสต่างๆ และให้ความช่วยเหลืออุปถัมภ์วัดและพระสงฆ์ไม่ว่าจะเป็น การบริจาคเงินสนับสนุนกิจการงานบุญของวัด รับผิดชอบเจ้าภาพงานบุญ ช่วยจัดสถานที่ อำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมของวัด สิ่งเหล่านี้จึงทำให้พระสงฆ์และนักการเมืองท้องถิ่นมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน เกิดการช่วยเหลืออุปถัมภ์แลกเปลี่ยนให้ผลประโยชน์ระหว่างกันชั่วคราวซึ่งชั่วคราวตามงานบุญประเพณีหรือกิจกรรมต่างๆที่เกิดขึ้นในวัดและในชุมชนที่พระสงฆ์กับประชาชนได้ร่วมกันจัดขึ้น

สอดคล้องกับอุไร สำราญญาติ ยังได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ในลักษณะแลกเปลี่ยนให้ผลประโยชน์เฉพาะกิจไว้ว่า “...จริงๆแล้วนักการเมืองท้องถิ่นเมื่อเข้าไปช่วยเหลืออุปถัมภ์วัดและพระสงฆ์ ความเป็นจริงก็จะเข้าไปเฉพาะช่วงที่มีงานเท่านั้น เพื่อหวังให้พระสงฆ์ช่วยเหลือสนับสนุน มีการศึกษาข้อมูลไว้แล้วว่าควรที่จะไปวัดไหนก่อน โดยจะเลือกวัดที่มีพระสงฆ์เป็นพระนักพัฒนา เป็นพระสงฆ์ที่ประชาชนในพื้นที่ให้ความเคารพศรัทธานับถือในพื้นที่ก่อนเสมอในการเข้าไปสานสัมพันธ์เพื่อสามารถให้ประโยชน์แลกเปลี่ยนได้...”

(อุไร สำราญญาติ. 2563 : สัมภาษณ์)

และจากการสัมภาษณ์ วิสิษฐ จันทะรี ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ในลักษณะแลกเปลี่ยนให้ผลประโยชน์เฉพาะกิจอีกว่า “...นักการเมืองท้องถิ่นจะมีการไปไหว้ตัวที่วัดตามกิจกรรมงานบุญต่างๆ ถ้าอยากได้คะแนนเสียงอยากได้ใจชาวบ้านก็ต้องเข้าวัด ภาพที่คุณสร้างมันจะสวยหรูเมื่อคุณเข้าวัด นักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์จึงมีการช่วยเหลืออุปถัมภ์กันตามภารกิจ วัดค้าเราเราค้าวัด พระสงฆ์ก็มาช่วยเราในเรื่องพิธีกรรมทางศาสนาและช่วยบอกกล่าวกับชาวบ้านให้ได้ว่ารู้จักเรา พระสงฆ์จึงเปรียบเสมือนเป็นแรงสนับสนุนให้กับนักการเมืองท้องถิ่น ฉะนั้นความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์จึงได้มีการอุปถัมภ์ค้าชูและมีการแลกเปลี่ยนให้ผลประโยชน์ระหว่างกันทั้งสองฝ่ายตามกิจกรรมต่างๆที่เกิดขึ้นเฉพาะกิจของทางวัดและชุมชนอย่างเห็นได้ชัดเจน...”

(วิสิษฐ จันทะรี. 2563 : สัมภาษณ์)

จะเห็นได้ว่าเป็นความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกันในลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนในสังคม ซึ่งได้เริ่มความสัมพันธ์จากวัฒนธรรมประเพณีในท้องถิ่นก่อน เช่น เริ่มจากร่วมกิจกรรมต่างๆ ทางพระพุทธศาสนาและการจัดกิจกรรมของทางชุมชน จึงเป็นพื้นฐานให้เกิดความผูกพันกันขึ้นมีการช่วยเหลือกันแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ในด้านต่าง ๆ เช่น การช่วยเหลือในการจัดงานบุญประเพณี

ดังนั้น กิจกรรมของนักการเมืองท้องถิ่นที่ได้กระทำขึ้นจึงเป็นตัวแปรสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้เข้าไปมีความสัมพันธ์สนิทกับพระสงฆ์ นักการเมืองท้องถิ่นจึงได้ใช้โอกาสนี้สร้างสานสัมพันธ์กับพระสงฆ์ขึ้น เพื่อเป็นการสร้างคะแนนความนิยมในทางการเมืองและหวังผลประโยชน์ในการเข้าไปให้ความอุปถัมภ์พระสงฆ์ ซึ่งเป็นหนึ่งในช่องทางเพิ่มคะแนนเสียงให้กับนักการเมืองท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี

พระครูวินัยธรอดิศักดิ์ อติชาโคร ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ในลักษณะแลกเปลี่ยนให้ผลประโยชน์เฉพาะกิจไว้ว่า “...การเข้ามาช่วยเหลืออุปถัมภ์โดยส่วนมากนั้นนักการเมืองท้องถิ่นและทีมงานได้มีการเข้ามาช่วยเหลือสนับสนุนวัด ส่วนมากจะเข้ามาในช่วงเทศกาลงานบุญ เวลาที่ทางวัดได้จัดกิจกรรม มีงานบุญที่วัดก็จะมาช่วยดูแลความสะอาดเรียบร้อย จัดเตรียมสถานที่ร่วมกับพระสงฆ์ มีการนำรดน้ำเข้ามาช่วยทำความสะอาดฉีดล้างสิ่งสกปรกภายในบริเวณวัด และนำทีมงานกำลังคนเข้ามาช่วยจัดเตรียมงาน ช่วยสนับสนุนบริจาคทรัพย์ให้กับวัดด้วย และเวลาที่ท้องถิ่นจัดกิจกรรมก็ได้มีการนิมนต์พระสงฆ์ไปร่วมกิจกรรม เช่น กิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อผู้สูงอายุ กิจกรรมวันสงกรานต์ กิจกรรมวันขึ้นปีใหม่ เป็นต้น นักการเมืองท้องถิ่นจะให้ความสำคัญกับพระสงฆ์ได้มีส่วนร่วมด้วย เพื่อที่จะให้ประชาชนได้ทำบุญ ได้กระตุ้นให้ประชาชนออกมาร่วมงานให้มากๆ เพราะว่าพระสงฆ์นั้นเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจทุกคนให้ความเคารพนับถือ นักการเมืองท้องถิ่นจึงได้สอดแทรกพิธีกรรมทางสงฆ์ด้วย เพื่อให้พระสงฆ์มีส่วนร่วมในกิจกรรม ซึ่งทำให้นักการเมืองท้องถิ่นมีความใกล้ชิดพระสงฆ์มากยิ่งขึ้น ถือว่าเป็นสิ่งที่ดีที่นักการเมืองท้องถิ่นได้เข้ามาช่วยเหลืออุปถัมภ์ประชาชนก็ได้เห็นการทำงานของนักการเมืองท้องถิ่นด้วย ทำให้ประชาชนรู้สึกดีต่อนักการเมืองท้องถิ่นอีกด้วย...”

(พระครูวินัยธรอดิศักดิ์ อติชาโคร. 2563 : สัมภาษณ์)

และศุภาณี ดาทุมมา ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ในลักษณะแลกเปลี่ยนให้ผลประโยชน์เฉพาะกิจไว้ว่า “...นักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันมากสังเกตเห็นได้ชัดเจนในเวลาที่มีกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาเกิดขึ้น เป็นความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นชั่วคราวชั่วคราวโดยเฉพาะจะเกิดขึ้นในช่วงที่มีงานเป็นส่วนมาก ความสัมพันธ์ของนักการเมืองท้องถิ่นกับ

พระสงฆ์ เเท่าที่สังเกตและพบเห็นเป็นประจำในพื้นที่ ทั้งสองฝ่ายได้มีการช่วยเหลือสนับสนุนซึ่งกัน และกันร่วมมือกัน นักการเมืองท้องถิ่นก็เข้าไปช่วยเหลืออุปถัมภ์กิจกรรมที่จัดขึ้นในวัด ถ้าไม่สามารถ มาด้วยตนเองได้ก็จะมอบหมายให้ทีมงานมาแทนหรือบางครั้งมาไม่ได้ก็จะมีการบริจาคปัจจัยทุน สนับสนุนให้กับทางวัด มีการเข้ามาช่วยชาวบ้านและพระสงฆ์จัดเตรียมสถานที่ภายในวัด ซึ่งเป็นผลดี ทำให้ชาวบ้านได้เห็นการทำงานของนักการเมืองท้องถิ่นอยู่เป็นประจำ เมื่อมีนักการเมืองท้องถิ่นเข้า มาช่วยกิจกรรม งานบุญประเพณีต่างๆ ที่จัดขึ้นในวัด พระสงฆ์เองก็ได้ความสะดวกสบาย การจัดงาน ก็ง่ายขึ้นเพราะได้รับความช่วยเหลือ ได้รับการสนับสนุนทุนในการจัดงานจากนักการเมืองท้องถิ่น...”

(ศุภานี ดาทุมมา. 2562 : สัมภาษณ์)

จากการสัมภาษณ์จะเห็นได้ว่าผู้ให้ข้อมูลหลักมีความคิดเห็นสอดคล้องกันและพุ่ม ศรศักดิ์ ยังได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ใน พื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น เพิ่มเติมในลักษณะแลกเปลี่ยนให้ผลประโยชน์เฉพาะกิจ ไว้ว่า “...นักการเมืองส่วนมากจะเข้ามาช่วยเหลือวัดและพระสงฆ์ในช่วงที่มีงานที่วัดเท่านั้น ไม่ได้เข้า มาช่วยเหลืออย่างต่อเนื่องเป็นประจำ เวลาที่มีงานบุญที่วัดนักการเมืองก็มาช่วยเป็นเจ้าภาพโรงทานน้ำ ปานะ มีการทำป้ายโรงทานมาติดไว้ด้วย และมีการบริจาคเงินทำบุญกับพระสงฆ์ มีการพบปะกับ ชาวบ้าน เพราะว่าเวลาที่วัดมีงานบุญจัดกิจกรรมที่วัด ประชาชนจะมาร่วมงานจำนวนมาก ทำให้มี โอกาสได้ใกล้ชิดกับประชาชนและพระสงฆ์ พระสงฆ์ก็ให้นักการเมืองท้องถิ่นเข้ามาช่วยงานที่วัด เพราะเวลานักการเมืองนั้นสามารถช่วยสนับสนุนให้กิจกรรมหรืองานบุญที่จัดขึ้นในวัดนั้นได้รับความ สะดวกสบายเรียบร้อยมากขึ้น เป็นการแบ่งเบาภาระของทางวัดด้วย เพราะนักการเมืองท้องถิ่นมี ต้นทุนทางสังคมที่ดีมีทั้งกำลังเงินและกำลังคน...”

(พุ่ม ศรศักดิ์. 2563 : สัมภาษณ์)

และวิชัย แก้วไทย ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมือง ท้องถิ่นกับพระสงฆ์ในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ในลักษณะแลกเปลี่ยนให้ผล ประโยชน์เฉพาะกิจไว้ว่า “...พระสงฆ์กับนักการเมืองแยกกันไม่ออกในเรื่องของการช่วยเหลืออุปถัมภ์ ทางนักการเมืองท้องถิ่นเองก็มีการพึ่งพาพระสงฆ์เหมือนกัน เพราะพระสงฆ์เป็นผู้ที่มีบทบาทในชุมชน

เวลาที่มีการมีงานเทศกาลต่างๆในชุมชน จึงต้องนิมนต์พระสงฆ์มาร่วมด้วยอยู่เสมอ เช่นเดียวกัน พระสงฆ์เอง ก็ต้องได้ขอความร่วมมือจากนักการเมืองท้องถิ่นให้มาช่วยเหลือกิจการงานวัด จึงมีความสัมพันธ์ในลักษณะเฉพาะกิจ มาร่วมงานเป็นประจำในพิธีเสร็จแล้วก็กลับ...”

(วิชัย แก้วไทย. 2563 : สัมภาษณ์)

สอดคล้องพระครูสมุห์สารวย รุกขิตจิตโต ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ในลักษณะแลกเปลี่ยนให้ผลประโยชน์เฉพาะกิจไว้ว่า “...ในพื้นที่ที่มีพระสงฆ์ที่ประชาชนให้ความเคารพนับถือรู้จักท่านเป็นอย่างดีในนาม “หลวงพ่อโคกสี” เป็นพระนักพัฒนาที่มีบารมีมากในพื้นที่ ได้มีการสร้างโรงพยาบาล อุปถัมภ์โรงเรียนในพื้นที่มาโดยตลอดจึงเป็นที่ทราบกันดีของประชาชนในพื้นที่ จึงมีนักการเมืองท้องถิ่นเข้ามาสานสัมพันธ์ฝากตัวเป็นลูกศิษย์ ให้ความเคารพศรัทธาอยู่ไม่ขาด จะมาเมื่อมีกิจกรรมที่วัดนักการเมืองท้องถิ่นก็จะมาช่วยอำนวยความสะดวก ดำเนินงานช่วยวัดเสมอ ทำให้ทางวัดและพระสงฆ์จัดกิจกรรมงานบุญได้สะดวกราบรื่น ซึ่งนักการเมืองท้องถิ่นก็เต็มใจที่จะมาช่วยงานที่วัดทุกครั้งที่ไป เพราะมองว่าการช่วยงานวัดงานพระสงฆ์นั้นมีแต่ได้มีแต่ผลดี อีกทั้งทำให้ประชาชนที่มาวัดได้รู้จักมากขึ้น เวล่านักการเมืองขอช่วยเหลือจากทางวัด ในส่วนของวัดและพระสงฆ์ก็ยินดีให้ความร่วมมือทุกครั้ง การดำเนินงานร่วมกันในพื้นที่เป็นไปในทิศทางที่ดี...”

(พระครูสมุห์ สารวย รุกขิตจิตโต. 2562 : สัมภาษณ์)

และศิริพงษ์ ทองสี ได้ให้สัมภาษณ์ความเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ไว้ว่า “...ปกติแล้วนักการเมืองท้องถิ่นนั้นเมื่อได้รับเลือกตั้งแล้วไม่ว่าจะก่อนหรือหลังเลือกตั้ง ก็ยังทำงานช่วยเหลือสนับสนุนช่วยเหลืออุปถัมภ์วัดและพระสงฆ์เหมือนเดิม การให้ความอุปถัมภ์วัดและพระสงฆ์นั้นถือว่าเป็นสิ่งที่ดีที่ควรกระทำให้ต่อเนื่อง การไปทำบุญ บริจาคทาน ถวายน้ำปานะ ทำให้ได้พบปะกราบนมัสการพระสงฆ์ในวัด ได้ปรึกษา พุดคุย การทำงานร่วมกับพระสงฆ์ในพื้นที่ด้วย ซึ่งเป็นสิ่งที่ดีเพื่อเป็นการแสดงความสำคัญกับพระสงฆ์ อีกทั้งเป็นการให้ความเคารพนับถือต่อพระสงฆ์ และเป็นการให้เกียรติชาวบ้านที่มาวัด ถือว่าเป็นการสื่อสารทั้งสองทาง

ชาวบ้านก็จะได้รู้จักเรา เราก็จะได้รู้จักชาวบ้าน ไปแบบนี้มันมีแต่ผลดีต่อตนเอง คือนักการเมืองท้องถิ่นที่ฉลาดต้องลงพื้นที่ พุดง่าย ๆ ต้องทำให้ชาวบ้านรู้จัก ในการลงพื้นที่ สามารถเปลี่ยนความขัดใจ เป็นเห็นใจได้ นักการเมืองท้องถิ่นเมื่อได้รับเลือกตั้งแล้ว ก็ยังคงไปสร้างความสัมพันธ์กับพระสงฆ์เหมือนเดิม เพราะว่าเมื่อได้รับการเลือกตั้งแล้ว หัวใจจะนั่งครองใจต่อก็ต้องลงไปพบปะกับพระสงฆ์ และชาวบ้านที่มาวัด เพราะพระสงฆ์นั้นเป็นที่พึ่งทางใจของชาวบ้านได้ เป็นการให้เกียรติให้ความสำคัญ บางครั้งการไปพบปะบางคนอาจจะยังไม่เคยเห็นก็จะได้เห็นได้รู้จัก เมื่อไปถึงวัดพระสงฆ์ในฐานะเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจก็ได้ให้โอกาสพบปะพูดคุยกับชาวบ้าน ได้พูดถึงการทำงานในพื้นที่ว่าขณะนี้ทำอะไรแล้วบ้าง กำลังทำอะไรอยู่เป็นการสื่อสารสองทาง เราก็ได้รู้จักเขาเขาก็ได้รู้จักการเข้าไปช่วยเหลือทำให้ชาวบ้านรัก นักการเมืองท้องถิ่นที่ฉลาดต้องลงพื้นที่ แล้วก็ต้องระมัดระวังอะไรที่ไม่ถูกไม่ควร เพราะทุกวันนี้ชาวบ้านไม่เหมือนแต่ก่อน ประชาชนดูออก ประชาชนรู้จัก บางครั้งประชาชนอาจจะขัดใจ แต่ถ้าได้ลงไปเข้าหาประชาชน ความขัดใจก็อาจกลายเป็นความเห็นใจก็ได้ จึงต้องลงไปช่วยเหลืออุปถัมภ์วัดและพระสงฆ์...”

(ศิริพงษ์ ทองสี. 2563 : สัมภาษณ์)

และซาลี ลาสา ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์เพิ่มเติมไว้ว่า “...พูดตามหลักความสัมพันธ์นักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ซึ่งก็มีความสัมพันธ์ เกี่ยวข้องกับทางหน้าที่ของกฎหมายด้วย กล่าวคืออยู่ในอำนาจหน้าที่ ตามระเบียบข้อบังคับไว้ มีหน้าที่รักษาขนบธรรมเนียมประเพณี เช่นเดียวกับพระสงฆ์ก็มีหน้าที่รักษาขนบธรรมเนียมประเพณีเหมือนกัน นี่คือการผูกพันในด้านของกฎระเบียบที่พึงปฏิบัติ ส่วนเรื่องอื่นๆ ที่มีความสัมพันธ์กันนั้นก็เป็นเรื่องปกติ มีความสัมพันธ์กันแบบส่วนตัวที่ช่วยเหลือให้ความร่วมมือระหว่างกัน เช่น ทางท้องถิ่นเมื่อมีการจัดกิจกรรมทางศาสนาอบรมคุณธรรมจริยธรรม ก็ได้นิมนต์พระสงฆ์มาร่วม เสร็จงานแล้วก็ต้องมีการตอบแทนให้กับพระสงฆ์ไม่ว่าจะเป็นการจัดถวายจตุปัจจัยให้กับพระสงฆ์ การอำนวยความสะดวกต่างๆ มอบปัจจัยส่วนตัวเพื่อบำรุงวัดบำรุงพระศาสนาให้กับพระสงฆ์ แต่ก็ไม่ได้ให้งบประมาณลงไปที่วัดโดยตรง จะให้ในรูปแบบอื่นมากกว่า เวลาเราจัดกิจกรรมอบรมคุณธรรมจริยธรรมขึ้น ถ้าเราไม่นิมนต์พระสงฆ์มาร่วม ชาวบ้านก็จะไม่ค่อยให้ความร่วมมือจึงต้องให้ความสำคัญกับวัดและพระสงฆ์ พระสงฆ์มีอิทธิพลต่อชาวบ้าน สามารถยึดเหนี่ยวจิตใจถึง

ชาวบ้านมาได้เยอะเหมือนกัน ถ้าหน่วยงานท้องถิ่นจัดโครงการในลักษณะนี้จึงต้องยึดพระสงฆ์เป็นหลัก พระสงฆ์กับนักการเมืองจึงมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันอยู่ตลอดเวลา สำหรับพื้นที่ตรงนี้ เวลาที่นักการเมือง คิดจะทำอะไรหรือจะเปลี่ยนแปลงอะไรในพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนในลักษณะจารีตประเพณีท้องถิ่นของชาวบ้าน ทางนักการเมืองหรือท้องถิ่นไม่สามารถที่จะเปลี่ยนแปลงได้ ก็เลยต้องมีการอาศัยวัด เพราะว่าวัดกับท้องถิ่นนี้จะขาดกันไม่ได้ มีอะไรก็ต้องปรึกษา วัด สร้างสัมพันธ์ไมตรีกันในการขับเคลื่อน เพราะว่าวัดเป็นหัวใจหลักในการเปลี่ยนแปลงชาวบ้านได้ดี...”

(ชาลี ลาสา. 2562 : สัมภาษณ์)

และพุ่ม ศรศักดิ์ ยังได้กล่าวต่ออีกว่า บทบาทของพระสงฆ์มีความสำคัญมากสำหรับนักการเมือง ถ้าจะกล่าวขึ้นทางการเมือง ถ้ามีพระสงฆ์เป็นคนหนุนหลังจะมีผลต่อการเมืองอย่างมาก “...ถ้าสมมุติว่า วัดหนึ่งมีเจ้าอาวาสเป็นผู้ที่มีบารมี เป็นผู้ที่สามารถสร้างความเจริญให้แก่ชาวบ้าน ได้ชาวบ้านก็จะยึดถือให้ความเคารพพระสงฆ์รูปนั้นมาก ถ้าพระสงฆ์ต้องการที่จะให้ชาวบ้านไปตามกระแสของตนเองก็สามารถทำได้ง่าย ในทางการเมืองพระสงฆ์ก็ถือเป็นองค์หนึ่งที่สามารถเปลี่ยนความนิยมของชาวบ้านได้ เป็นผู้ที่ชักนำ แนะนำ ชี้แนะชาวบ้านให้รักใคร่ชอบใคร่ซึ่งทำให้มีผลทางการเมืองได้ประมาณ 80 เปอร์เซ็นต์ เพราะว่าผมก็เป็นคนหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับวัดและพระสงฆ์ เป็นผู้ใกล้ชิด เป็นลูกศิษย์วัดก่อนเข้ามาเดินบนเส้นทางการเมืองท้องถิ่น กระแสทางด้านศาสนานี้ มีมากภาพความดีที่สร้างขึ้นมาก ถ้าพื้นที่ใดมีพระสงฆ์ที่มีบารมีสูงส่ง แล้วนักการเมืองสามารถเข้าไปอาศัยบารมีร่มธรรมของพระสงฆ์รูปนั้นได้ ให้ช่วยเป็นผู้ที่ขับเคลื่อนกิจกรรมต่างๆควบคู่ไปกับกิจกรรมงานบุญของวัดได้นั้น ย่อมเป็นผลดีต่อนักการเมืองแน่นอน พระสงฆ์เองมีอิทธิพลต่อสังคมและชาวบ้านมากในด้านการเลือกตั้ง ถ้าพระสงฆ์มีการชี้แนะแล้วนั้น ส่วนมากจะไม่ค่อยพลาด ซึ่งการจะทำเช่นนี้ได้ก็เนื่องมาจากความสัมพันธ์อุปถัมภ์กันแบบส่วนตัวที่ได้สร้างขึ้นมาร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ถ้าไม่สามารถสร้างความสัมพันธ์อันดีกับพระสงฆ์ที่มีบารมีสูงส่งเป็นที่กราบไหว้สักการะของชาวบ้านได้นั้นลำบากแน่...”

(พุ่ม ศรศักดิ์. 2562 : สัมภาษณ์)

พระครูวุฒิชรรมาภิราม ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ไว้ว่า “...อิทธิพลของพระสงฆ์นั้นมีผลมีความสำคัญต่อนักการเมืองท้องถิ่นแน่นอน เพราะว่าพระสงฆ์เป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับจากประชาชน ประชาชนให้ความเคารพศรัทธา ในฐานะศูนย์รวมใจของชุมชน ในพื้นที่มีทั้งพระสงฆ์ที่เป็นพระนักเทศน์ เป็นพระนักพัฒนา เป็นพระนักการศึกษา มีตำแหน่งทางการปกครอง ทำให้การแสดงออกเป็นที่น่าเลื่อมใสของประชาชน สิ่งนี้จึงทำให้นักการเมืองท้องถิ่น ได้เข้ามาอยากรู้จักเชื่อมความสัมพันธ์เอาไว้ เพราะพระสงฆ์นั้นก็สามารถทำงานร่วมกับนักการเมืองได้ ช่วยสนับสนุนนักการเมืองยังได้เลย กล่าวคือถ้าพระสงฆ์มีการแสดงออกมาด้วยการกล่าวกับประชาชนไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม ถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับหรือได้รับมาแล้วจากนักการเมืองท้องถิ่น โดยตรงหมายถึงการพูดกับประชาชนด้วยตนเอง ส่วนทางอ้อมหมายถึงการบอกผ่านตัวแทนกลุ่มผู้นำชุมชนหรือประชาชนที่มาวัด ให้ช่วยบอกกล่าวกันต่อกับประชาชนในชุมชน ย่อมส่งผลดีกับนักการเมืองท้องถิ่นที่เข้ามาช่วยเหลืออุปัฏฐัมภักดีและพระสงฆ์อย่างแน่นอน ดังนั้นนักการเมืองท้องถิ่นจึงเลือกที่จะเข้ามาเชื่อมความสัมพันธ์กับพระสงฆ์ เพื่อเป็นการแสดงออกให้เห็นว่ามีเลื่อมใสศรัทธาค้นเคยสนิทสนมกับพระสงฆ์อยู่เสมอ...”

(พระครูวุฒิชรรมาภิราม. 2563 : สัมภาษณ์)

จะเห็นได้ว่าว่านักการเมืองท้องถิ่น ในพื้นที่นั้นมีความสัมพันธ์ที่เหนียวแน่นกับวัดและพระสงฆ์ เห็นได้จากเวลาที่วัดมีงานบุญ มีการจัดกิจกรรมสำคัญทางพระพุทธศาสนา ที่วัดจะมีนักการเมืองท้องถิ่นหรือผู้แทนเข้ามาร่วมงาน ร่วมใจช่วยเหลืออุปัฏฐัมภักดีสนับสนุนอยู่ตลอด เช่น รับเป็นเจ้าภาพน้ำปานะ โรงทาน บริจาคเงินสิ่งของร่วมทำบุญ รวมถึงให้บุคลากรมาช่วยออกแรงในจัดสถานที่

สอดคล้องกับ สุวิมล ปัญญาภักดี ที่ให้ข้อมูลไว้ว่า เวลาที่มีกิจกรรมเกิดขึ้นในชุมชนทั้งพระสงฆ์และนักการเมืองท้องถิ่น มีการช่วยเหลือสนับสนุนซึ่งกันและให้ความร่วมมือทำงานร่วมกันดี ซึ่งในพื้นที่มีให้เห็นมาโดยตลอด ถือว่าเป็นสิ่งที่ดีนักการเมืองได้เข้ามาดูแลช่วยเหลืออุปัฏฐัมภักดีพระสงฆ์และสุวิมล ปัญญาภักดี ยังได้กล่าวต่ออีกว่า พระสงฆ์กับนักการเมืองมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมาก เป็นไปในลักษณะความสัมพันธ์แลกเปลี่ยนช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน “...คิดว่าทั้งสองฝ่ายมีผลประโยชน์ร่วมกัน มีจุดมุ่งหมายร่วมกัน เวลาในงานที่วัดนักการเมืองก็จะเข้ามามีส่วนร่วมทำงานจัด

กิจกรรมร่วมกับพระสงฆ์ เพื่อดำเนินงาน วางแผนร่วมกัน โดยนักการเมืองท้องถิ่นจะอาสาเข้ามามีส่วนร่วมทุกงาน เป็นผู้นำพาชาวบ้านทำกิจกรรมต่างๆที่เกิดขึ้น...”

(สุวิมล ปัญญาภักดี. 2563 : สัมภาษณ์)

รัฐจวน ชาวโพธิ์ ได้ให้สัมภาษณ์ไว้ว่า “...ประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่ชอบเข้าวัดไปทำบุญ แต่ก็ยังมีนักการเมืองท้องถิ่นเวลาเข้าร่วมงานที่วัด ก็มักจะมีการแสดงออกถึงความเป็นผู้นำในพิธีการต่างๆ เพื่อให้ประชาชนให้การยอมรับ เช่น ช่วยควบคุมดูแลจัดสถานที่ ส่วนพระสงฆ์ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่างๆการระดมคนมาช่วยงานที่วัด ในพื้นที่ก็จะมีกิจกรรมเช่นนี้บ่อย ทางพระสงฆ์มีการขอให้ทางนักการเมืองนำรถน้ำ มาช่วยทำความสะอาดที่วัดเมื่อมีการจัดกรรมขึ้นภายในวัด จึงทำให้มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางที่ดีเอื้อเพื่อเกื้อกูลให้ความร่วมมือทุกครั้งไป ในส่วนความสัมพันธ์นักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ก็แยกหน้าที่กัน ไม่เอาหน้าที่ของนักการเมืองไปยุ่งเกี่ยวกับพระสงฆ์ จะเข้าไปช่วยในลักษณะของการไปทำบุญ บางครั้งทางนักการเมืองเองก็มีการจัดกิจกรรมมอบความสุขให้กับผู้สูงอายุในพื้นที่ก็จะนิมนต์พระสงฆ์มาเป็นวิทยากรให้ธรรมะ ความสัมพันธ์ก็จะไปในลักษณะเช่นนี้ มีการมาใช้ศาลาที่วัดจัดกิจกรรมของนักการเมืองให้กับประชาชนในพื้นที่ ทำบุญเลี้ยงพระที่องค์การบริการส่วนตำบลก็ได้นิมนต์พระมาประกอบพิธี ทุกครั้งที่ได้มีการจัดกิจกรรมก็จะได้นิมนต์พระสงฆ์มาร่วมกิจกรรมเพื่อเป็นผู้นำในด้านพิธีกรรมทางศาสนาตลอด...”

(รัฐจวน ชาวโพธิ์. 2562 : สัมภาษณ์)

พระครูประยุตจักรธรรม ให้ข้อมูลว่า “...ในพื้นที่นักการเมืองท้องถิ่นนั้นมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันกับพระสงฆ์เป็นปกติอยู่แล้ว นักการเมืองจะเป็นผู้ที่เข้าไปช่วยเหลืออุปถัมภ์กิจกรรมของวัด อยู่เป็นประจำไม่เคยขาด ไม่ว่าจะพระสงฆ์จะขอให้ช่วยหรือไม่ก็ตาม นักการเมืองก็จะเข้ามาช่วยเสมอ บางครั้งถ้าไม่สามารถมาด้วยตนเองได้ก็จะฝากปัจจัย หรือบริจาคสิ่งของที่จำเป็นมาช่วยทุกครั้ง บางครั้งก็มีการมอบหมายให้สมาชิกมาแทน แต่จากการสังเกตส่วนมากนั้นนักการเมืองจะเดินทางมาด้วยตนเอง มาร่วมงานมาช่วยชาวบ้านและพระสงฆ์จัดเตรียมสถานที่ในวัด เพื่อให้ชาวบ้านได้เห็นการ

ทำงานความเอาใจใส่งานพระศาสนา เมื่อมีนักการเมืองเข้ามาช่วยกิจกรรม งานบุญประเพณีต่างๆ ที่จัดขึ้นในวัด พระสงฆ์เองก็ยินดีให้เข้ามาช่วย เพราะเป็นสิ่งที่ทำให้ทางวัดได้รับประโยชน์จึงต้องการให้นักการเมืองท้องถิ่นเข้ามาช่วยเหลือสนับสนุน...”

(พระครูประยุตจักรธรรม.2563 : สัมภาษณ์17)

จะเห็นได้ว่าลักษณะความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ โดยส่วนมากเกิดจากเข้าไปช่วยเหลืออุปถัมภ์ของนักการเมืองที่ติดต่อพระสงฆ์และวัด ในเวลาที่มีงานบุญที่วัดนักการเมืองก็มาช่วยเป็นเจ้าภาพอาหาร น้ำปานะ บริจาคเงินทำบุญกับพระสงฆ์ มีการพบปะกับชาวบ้าน เพราะว่าเวลาที่วัดมีงานบุญ ประชาชนจะมาร่วมงานจำนวนมากทำให้ได้ใกล้ชิดประชาชนและพระสงฆ์ พระสงฆ์ก็ขอให้นักการเมืองเข้ามาช่วยงานมาร่วมงานที่วัด พระสงฆ์เองก็จะใช้โอกาสนี้บอกกล่าวกับชาวบ้านให้ได้เห็นว่่านักการเมืองท้องถิ่นได้เข้ามาช่วยเหลืออุปถัมภ์บริจาคให้กับวัด เข้ามาทำงานร่วมกับทางวัด และพระสงฆ์ ซึ่งมีจุดมุ่งหมายชัดเจน เพื่อต้องการความช่วยเหลือสนับสนุน เพื่อให้ประโยชน์แก่วัดและชุมชน

และจรรยาวัตร จันทรเพ็ง ได้ให้ข้อมูลไว้ว่า “...บางครั้งผมก็มองว่าเป็นการหวังผลทางการเมือง การเข้าไปอำนวยความสะดวก ช่วยเหลือวัดในพื้นที่ ให้ความร่วมมือเต็มที่ ดูแลซึ่งกันและกัน ทางนักการเมืองท้องถิ่นก็ขาดพระสงฆ์ไม่ได้ พระสงฆ์ก็ต้องได้อาศัยนักการเมืองเช่นเดียวกัน ควบคู่กันไป มันเป็นวัฒนธรรมไปแล้วต้องมีการอุปถัมภ์กัน เมื่อมีการจัดกิจกรรมประจำปีที่วัด กิจกรรมงานบุญต่างๆ กิจกรรมของชุมชน นักการเมืองจะเป็นเจ้าภาพหลักในการดำเนินงานร่วมกับพระสงฆ์เป็นแกนนำหลักที่ทำงานร่วมกันซึ่งนำมาซึ่งความผูกพันที่ดีต่อกัน ดังนั้นการอุปถัมภ์ของนักการเมืองท้องถิ่นที่มีให้กับพระสงฆ์ จะเป็นการอุปถัมภ์เป็นทุน เป็นการสนับสนุนในลักษณะงบประมาณตัวส่วน เพราะว่าอยู่ในตำแหน่งแบบนี้ไม่สามารถเองของทางราชการไปสนับสนุนได้โดยตรงอยู่แล้ว จึงได้มอบเป็นปัจจัยส่วนตัวในการบูรณะให้แก่วัดและเป็นทุนในการจัดกิจกรรมให้กับพระสงฆ์ พระสงฆ์ก็ยินดีที่ได้รับการช่วยเหลืออุปถัมภ์จากนักการเมืองท้องถิ่นและพร้อมให้การสนับสนุนและพร้อมให้ความร่วมมืออันดีต่อกัน...”

(จรรยาวัตร จันทรเพ็ง. 2562 : สัมภาษณ์)

จากการสัมภาษณ์ จะเห็นได้ว่า การช่วยเหลือกิจกรรมของวัดที่พระสงฆ์ได้จัดขึ้นนั้น นักการเมืองท้องถิ่นจะได้รับผลในทางที่ดีเสมอ แม้ไม่ได้มุ่งหวังแนวทางการเมือง นักการเมืองท้องถิ่นจึงได้เรียกที่จะสร้างความสัมพันธ์กับพระสงฆ์ ส่วนพระสงฆ์เองก็ยินดีรับความช่วยเหลือจากนักการเมือง

สุวิมล ปัญญาภักดิ์ “...ได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า การสร้างความสัมพันธ์ของนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ นักการเมืองจะอาศัยเชื่อมความสัมพันธ์ผ่านกิจกรรมวัฒนธรรม งานประเพณี งานบุญต่างๆ ที่ทางวัดได้จัดขึ้นเป็นประจำ จะได้พบกับชาวบ้าน ได้รู้จักกว้างขวางขึ้น ซึ่งเป็นประโยชน์แก่นักการเมืองเอง จะเห็นได้ว่าการเข้าไปเชื่อมความสัมพันธ์กับวัดพระสงฆ์ของนักการเมือง ส่งผลดีต่อนักการเมืองอย่างมาก ทำให้ชาวบ้านได้เห็นได้รู้จักไปในตัวด้วย พระสงฆ์เองเมื่อได้รับการช่วยเหลืออุปถัมภ์จากนักการเมืองก็จะให้ความร่วมมือช่วยโน้มน้าวให้ชาวบ้านที่มาวัดหรือเคารพศรัทธาต่อตัวพระสงฆ์ให้เห็นถึงการทำงาน การเสียสละของนักการเมืองที่ได้เข้ามาช่วยเหลืออุปถัมภ์กิจการงานบุญของวัดและการทำงานในพื้นที่ ฉะนั้นจึงกล่าวได้ว่า การช่วยเหลืออุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองกับพระสงฆ์จึงเป็นการแลกเปลี่ยนที่มีจุดมุ่งหมายระหว่างกันชัดเจนเพื่อเป็นการตอบแทน...”

(สุวิมล ปัญญาภักดิ์. 2563 : สัมภาษณ์)

จะเห็นได้ว่าความสัมพันธ์ของทั้งสองฝ่าย นั้นได้เริ่มจากความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมประเพณี เช่น เริ่มจากร่วมกิจกรรมต่างๆ ทางพระพุทธศาสนาและการจัดกิจกรรมของทางชุมชน จึงทำให้เกิดความผูกพันกันขึ้น มีการให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ เช่น การช่วยเหลือในการจัดงานบุญประเพณี เป็นต้น ดังนั้น กิจกรรมของนักการเมืองท้องถิ่นที่ได้กระทำขึ้น จึงทำให้เกิดความสัมพันธ์สนิทกับคณาจารย์พระสงฆ์และวัดเป็นธรรมดา นักการเมืองท้องถิ่นจึงได้ใช้โอกาสนี้สร้างสานสัมพันธ์กับพระสงฆ์ เพื่อหวังผลประโยชน์ในการเข้าไปให้ความอุปถัมภ์พระสงฆ์เป็นการแลกเปลี่ยน โดยความสัมพันธ์ของทั้งสองฝ่ายนั้นทำให้เกิดการช่วยเหลือแลกเปลี่ยนตอบแทนกัน ซึ่งสะท้อนผลออกมาในการเอื้อประโยชน์ในทางการเมือง ดังจะเห็นได้ว่าความสัมพันธ์ที่นักการเมืองท้องถิ่นได้รับการสนับสนุนจากพระสงฆ์เป็นความสัมพันธ์ที่ต้องตอบแทนในทางการเมือง

นักการเมืองท้องถิ่นท่านหนึ่ง ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับประเด็น การแลกเปลี่ยนให้ผลประโยชน์ เฉพาะกิจ ไว้ว่า “...อย่างผมลงสมัครการเมืองแน่นอนว่า ผมก็ต้องสร้างฐานเสียง ซึ่งแน่นอนว่าคนที่ ใกล้ชิดชาวบ้านมากกว่าผมก็คือพระสงฆ์ ผมก็ต้องอาศัยท่านในการสร้างฐานเสียง ซึ่งก็ต้องสนับสนุน ด้านการเงินให้กับทางวัดและพระสงฆ์ด้วย เพื่อที่จะให้ท่านช่วยสนับสนุนเวลาพบปะกับประชาชนใน งานกิจกรรมต่างๆของทางวัด เมื่อได้รับเลือกตั้งก็จะช่วยผลักดันในเรื่องงบประมาณหรือโครงการ ต่างๆ มาให้หรือให้การช่วยเหลือด้านต่างๆ ตามที่ร้องขอมา ถือว่าเป็นการแลกเปลี่ยนกัน...”

(ไม่ประสงค์ออกนาม. 2563 : สัมภาษณ์)

ชาลี ลาสา ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับประเด็น การแลกเปลี่ยนให้ผลประโยชน์เฉพาะกิจ ไว้ว่า “...นักการเมืองท้องถิ่นจะให้ความสำคัญกับพระสงฆ์ในพื้นที่ อย่างในเรื่องของการสนับสนุนกิจกรรม งานบุญของทางวัดและชุมชน ตามที่พระสงฆ์ร้องขอมา ซึ่งแน่นอนว่าการร้องขอสิ่งต่างๆที่พระสงฆ์ ร้องขอมา เพื่อรับการอำนวยความสะดวกหรือช่วยให้สนับสนุน ก็เพื่อประโยชน์แก่ประชาชน จึงได้ ช่วยเหลือเพื่อที่จะได้ใจพระสงฆ์และประชาชน...”

(ชาลี ลาสา. สัมภาษณ์ : 2562)

และอุไร สำนวนญาติ ได้ให้ข้อมูลไว้ว่า “...นักการเมืองท้องถิ่นพร้อมทีมงานลงพื้นที่ เพื่อ ช่วยเหลือสนับสนุนและร่วมเป็นประธานในกิจกรรมงานบุญทางพระพุทธศาสนาและกิจกรรมต่างๆ ของทางท้องถิ่น เป็นวิธีการที่นักการเมืองท้องถิ่นใช้สร้างความสัมพันธ์อันดีกับพระสงฆ์รวมถึง ประชาชนด้วย เพื่อสร้างความนิยมในทางการเมืองให้กับตนเอง เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่จะได้มีโอกาส พบปะ พูดคุย ทำงานร่วมกันพระสงฆ์และประชาชนในพื้นที่ของตน อีกทั้งพระสงฆ์ก็มีความต้องการ ให้นักการเมืองท้องถิ่นไปร่วมงานและไปเป็นประธานในงานบุญและกิจกรรมต่างๆ เพราะถือว่าเป็น เกียรติอย่างยิ่งและยังได้รับการช่วยเหลืออุปถัมภ์สนับสนุนทุนทรัพย์ในการจัดงานอีกด้วย การที่ นักการเมืองท้องถิ่นเข้ามาช่วยเหลือวัดและชุมชน ทำให้เกิดความผูกพันเป็นมิตรซึ่งทำให้ส่งผลดีต่อ คณะแผนเสียงเลือกตั้งต่อไป...”

(อุไร สำนวนญาติ. 2563 : สัมภาษณ์)

วันวิสา วงศ์สุ่ย ได้ให้ข้อมูลไว้ว่า “...มีงานบุญประเพณีที่ทางวัดได้จัดขึ้น ก็ต้องไปร่วมบุญ ร่วมงานถือว่าเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ไปร่วมเป็นเกียรติเป็นประธานในงาน งานบุญงาน ประเพณีตามฮีตสิบสองคองสิบสี่ จะให้ความสำคัญกับตรงนี้มาก จะต้องไปช่วยงานช่วยสนับสนุนงบประมาณ บริจาคเงินร่วมทำบุญโดยตลอด เมื่อมีงานบุญพระสงฆ์ก็จะเชิญนักการเมืองท้องถิ่นร่วม เป็นเกียรติเปิดงานโดยตลอด ...” จะเห็นได้ว่าความสัมพันธ์ของทั้งสองฝ่ายเป็นความสัมพันธ์ใน ลักษณะของการแลกเปลี่ยนให้ผลประโยชน์เฉพาะกิจตามวาระโอกาสต่างๆที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นการ ช่วยเหลือซึ่งกันระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ที่สามารถพบเห็นได้ในพื้นที่

(วันวิสา วงศ์สุ่ย. 2563 : สัมภาษณ์)

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า นักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ ต่างให้ความช่วยเหลือร่วมมือกัน เป็นอย่างดีทำให้มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน นักการเมืองจะเป็นคนที่เข้าไปให้ความช่วยเหลืออุปถัมภ์วัด และพระสงฆ์ เพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีที่มีความสนิทคุ้นเคยกับพระสงฆ์ก่อน โดยจะมุ่งหมายเข้าไปช่วยเหลืออุปถัมภ์วัดที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นมีบทบาทสำคัญในพื้นที่ เช่น วัดที่มี พระสงฆ์เป็นพระนักเทศน์ พระนักพัฒนา พระสงฆ์ที่มีตำแหน่งทางการปกครอง ประชาชนให้เคารพ ศรัทธาอันถืออย่างมาในพื้นที่ นักการเมืองท้องถิ่นจะเลือกให้ความสำคัญและเลือกให้การช่วยเหลือ อุปถัมภ์ก่อนเสมอ แล้วค่อยจะช่วยเหลือสานสัมพันธ์กับพระสงฆ์ทั่วไปที่อยู่ในชุมชนต่างๆ การให้ ความช่วยเหลืออุปถัมภ์วัดและสงฆ์ ส่วนมากจะเข้าไปในช่วงที่วัดมีกิจกรรมงานบุญ ที่มีประชาชนมา รวมตัวกันเยอะๆ ก็ด้วยเพราะมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ประชาชนได้รู้จัก เมื่อพระสงฆ์ได้รับความ ช่วยเหลืออุปถัมภ์จากนักการเมืองท้องถิ่นแล้ว พระสงฆ์ก็จะใช้โอกาสที่ประชาชนมารวมกันเยอะๆ แบบนี้ให้นักการเมืองได้พบปะกับประชาชน เพื่อทำความรู้จักกับประชาชนที่มาร่วมกิจกรรมงานบุญ ที่วัด จะเห็นได้ว่าส่วนมากในพื้นที่จะเป็นไปในลักษณะแบบนี้ พระสงฆ์ก็ได้รับประโยชน์จาก นักการเมืองท้องถิ่น นักการเมืองท้องถิ่นก็ได้รับประโยชน์จากพระสงฆ์ เป็นไปในลักษณะของการตอบ แแทนแลกเปลี่ยนให้ผลประโยชน์ที่มีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนในการให้ความช่วยเหลืออุปถัมภ์ระหว่างกัน ทั้งสองฝ่าย นักการเมืองท้องถิ่นอาศัยความสัมพันธ์ใกล้ชิดโดยการฝากตัวเป็นลูกศิษย์ของพระสงฆ์ผู้ที่ ประชาชนให้ความเคารพศรัทธา เพื่อเพิ่มโอกาสในทางการเมือง โดยอาศัยความศรัทธาของประชาชน ที่มีต่อพระสงฆ์สร้างความนิยมให้กับตนเอง

ในพื้นที่พระสงฆ์นับว่ามีอิทธิพลทางความคิดต่อประชาชนอย่างมาก นักการเมืองท้องถิ่นมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับพระสงฆ์ อาจกล่าวได้ว่าหากพระสงฆ์ที่เป็นผู้ที่ประชาชนให้ความเคารพศรัทธา ได้ชี้แนะให้ประชาชนในพื้นที่ให้เลือกนักการเมืองคนใดคนหนึ่งย่อมมีผลต่อคะแนนเสียงอย่างแน่นอน ดังนั้นลักษณะความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ที่ได้กล่าวมาจึงเป็นไปในลักษณะต่างตอบแทนและลักษณะการแลกเปลี่ยนให้ผลประโยชน์เฉพาะกิจ การให้ความช่วยเหลืออุปถัมภ์ระหว่างกันมีผลประโยชน์เป็นสำคัญ จะเห็นได้ว่าเมื่อมีการแลกเปลี่ยนกันเสร็จแล้วความสัมพันธ์นี้จะยาวนานเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับนักการเมืองท้องถิ่นจะสามารถให้ความช่วยเหลืออุปถัมภ์พระสงฆ์ได้มากน้อยหรือตลอดไปนานแค่ไหน เช่นเดียวกันพระสงฆ์เองจะสามารถให้ความร่วมมือสนับสนุนได้นานเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับว่าผลประโยชน์ที่ได้รับจากนักการเมืองนั้นมากน้อยหรือต่อเนื่องเพียงใด ถ้านักการเมืองไม่สามารถให้ความช่วยเหลืออุปถัมภ์ตามที่พระสงฆ์ขอความร่วมมือไป หรือมีผู้ที่สามารถให้ความช่วยเหลืออุปถัมภ์ได้มากกว่าที่เป็นอยู่ พระสงฆ์ก็สามารถเปลี่ยนไปมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ สามารถแลกเปลี่ยนกับใครก็ได้ที่สามารถให้ประโยชน์ตามที่ต้องการได้เสมอ ไม่ได้ยึดติดกับใครคนใดคนหนึ่ง ซึ่งความสัมพันธ์เช่นนี้ในเชิงวิชาการเรียกว่าความสัมพันธ์แบบการตลาด

จากความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ ที่กล่าวมาข้างต้น ต่างมีความสัมพันธ์ต่อกันอย่างแนบแน่นสามารถเห็นได้อย่างชัดเจน ซึ่งภายใต้ความสัมพันธ์กันระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ ล้วนแฝงไว้ด้วยระบบอุปถัมภ์ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า ความสัมพันธ์ที่มีนั้นสามารถเป็นแรงจูงใจให้เอื้อประโยชน์ตอบแทนได้ ซึ่งได้ปรากฏขึ้นในพื้นที่ มี 2 ลักษณะ ดังนี้

- 1) ลักษณะต่างตอบแทน เป็นความสัมพันธ์ที่ทั้งสองฝ่ายร่วมกันสร้างขึ้น เพื่อใช้แลกเปลี่ยนให้ผลประโยชน์ โดยส่วนมากนักการเมืองท้องถิ่น จะเป็นผู้เข้าไปสร้างความสัมพันธ์กับพระสงฆ์ก่อน ด้วยการให้ความช่วยเหลืออุปถัมภ์พระสงฆ์ด้วยวิธีการต่างๆ เช่น บริจาคเงิน สิ่งของ ร่วมเป็นเจ้าของภาพสร้างสิ่งปลูกสร้างต่างๆ และให้ความช่วยเหลือในด้านอื่นๆ จึงทำให้พระสงฆ์ต้องเป็นฝ่ายรับประโยชน์จากนักการเมืองท้องถิ่นก่อน เมื่อพระสงฆ์ได้รับความช่วยเหลืออุปถัมภ์จากนักการเมืองท้องถิ่นแล้ว จึงจะให้ความร่วมมือสนับสนุนนักการเมืองท้องถิ่นเป็นการตอบแทน เช่น เชิญนักการเมืองท้องถิ่นมาร่วมงานที่วัดให้ได้พบปะแนะนำตัวกับประชาชน และช่วยบอกกล่าวกับประชาชนถึงสิ่งที่ได้รับความช่วยเหลืออุปถัมภ์จากนักการเมืองท้องถิ่นและสิ่งที่จะได้รับให้ประชาชนได้รับรู้ เพื่อโน้มน้าวให้ประชาชนตัดสินใจเลือกนักการเมืองท้องถิ่นที่ตนให้การสนับสนุน

2) ลักษณะแลกเปลี่ยนผลประโยชน์เฉพาะกิจ เป็นความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นเฉพาะกิจ ที่ทั้งสองฝ่ายต่างร่วมกันสร้างขึ้นและให้ความร่วมมือสนับสนุนต่อกัน ซึ่งต่างฝ่ายต่างรู้เงื่อนไขของการตอบแทน เพื่อให้ความอุปถัมภ์และผลประโยชน์เพียงชั่วคราวครั้งชั่วคราวตามวาระโอกาสต่างๆ เช่น งานบุญประเพณี กิจกรรมวันสำคัญของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และโครงการของทางท้องถิ่น โดยส่วนมาก นักการเมืองท้องถิ่นจะเลือกสานสัมพันธ์ให้ความช่วยเหลืออุปถัมภ์พระสงฆ์ที่มีบทบาทสำคัญเป็นที่เคารพศรัทธาของประชาชน ที่สามารถให้การสนับสนุนเป็นการตอบแทนได้

4.2 ผลกระทบความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ ในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

จากการสร้างความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ ได้ส่งผลกระทบต่อทำให้เกิดผลในด้านบวกและผลในด้านลบต่อนักการเมืองท้องถิ่นและต่อพระสงฆ์ตามมา ซึ่งเกิดจากความต้องการของนักการเมืองท้องถิ่นที่จะตอบสนองความต้องการของพระสงฆ์ ด้วยพระสงฆ์เองก็ต้องการให้นักการเมืองเข้ามาช่วยเหลืออุปถัมภ์ เพื่อให้เกิดประโยชน์กับทางวัดและพระสงฆ์เอง พระสงฆ์จึงต้องการให้นักการเมืองท้องถิ่นเข้ามาช่วยเหลืออุปถัมภ์ จากการศึกษาพบว่า พระสงฆ์ถือว่าเป็นผู้ที่มีคุณค่าความน่าเชื่อถือในตัวเองอยู่แล้วและเป็นที่เคารพของคนในชุมชน พระสงฆ์ได้รับการยอมรับและความศรัทธาจากประชาชนมาโดยตลอด มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของประชาชน โดยเฉพาะพระสงฆ์ที่มีตำแหน่งการปกครอง เป็นพระนักพัฒนา หรือมีเอกลักษณ์โดดเด่นเฉพาะตัว จะได้รับความศรัทธาจากประชาชน ประชาชนให้ความเคารพนับถือพระสงฆ์ จึงเป็นผู้นักการเมืองให้ความสำคัญอันดับต้นๆก่อนเสมอที่จะเข้ามาสานสัมพันธ์ช่วยเหลืออุปถัมภ์ เพราะเห็นว่าพระสงฆ์นั้นมีบทบาทสำคัญต่อชุมชนและชาวบ้านอีกทั้งเป็นศูนย์รวมใจประชาชน จึงเกิดความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ขึ้นระหว่างกันและทำให้เกิดผลกระทบทั้งในด้านบวกและในด้านลบ จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก พบว่า ผลกระทบที่เกิดจากความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ จากการที่นักการเมืองเข้าไปช่วยเหลืออุปถัมภ์วัดและพระสงฆ์ เมื่อพระสงฆ์ได้รับความช่วยเหลืออุปถัมภ์จากนักการเมืองแล้ว ย่อมส่งผลกระทบต่อในด้านบวกและในด้านลบตามมา ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์แยกเป็นผลกระทบในด้านบวกและด้านลบ ดังนี้

4.2 .1 ผลกระทบในด้านบวกที่มีต่อพระสงฆ์

ผู้ให้ข้อมูลหลักมีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกัน การที่นักการเมืองท้องถิ่นเข้าไปช่วยเหลืออุปลัมภ์วัดและสงฆ์เป็นสิ่งที่ควรทำ ผลจากความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ ที่นักการเมืองได้เข้ามาช่วยเหลืออุปลัมภ์ในลักษณะต่างๆ ส่งผลให้พระสงฆ์ได้รับประโยชน์การบริหารจัดการภายในวัดได้ดีขึ้น เพราะได้รับการช่วยเหลืออุปลัมภ์จากนักการเมือง เนื่องด้วยพระสงฆ์มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับนักการเมือง จึงเป็นผลทำให้นักการเมืองเข้าถึงชุมชนได้ดีไปด้วย เพราะได้รับการสนับสนุนจากพระสงฆ์ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในชุมชนอย่างรวดเร็ว ได้รับความช่วยเหลือที่ตรงตามความต้องการ

พระครูวินัยธรอดิศักดิ์ อติชาคโร ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบในด้านบวกที่มีต่อพระสงฆ์ไว้ว่า “...มองว่าที่เกิดขึ้นระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ส่งผลในด้านบวก คือ ทำให้วัดและชุมชนได้รับการพัฒนาดีขึ้น ทางพระสงฆ์และชุมชนมีช่องทางในการขอรับความช่วยเหลือมากขึ้น เป็นการแบ่งเบาภาระการใช้จ่ายของทางวัดและพระสงฆ์ เพราะการได้รับความช่วยเหลืออุปลัมภ์จากนักการเมืองท้องถิ่น...”

(พระครูวินัยธรอดิศักดิ์ อติชาคโร. 2563 : สัมภาษณ์)

วิสิฐ จันทะวี ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบในด้านบวกที่มีต่อพระสงฆ์ไว้ว่า “...ส่วนตัวมองว่าเป็นผลดีต่อพระสงฆ์ เพราะทำให้ได้รับความช่วยเหลือสนับสนุนจากนักการเมืองท้องถิ่นและมีช่องทางในการขอความช่วยเหลือสนับสนุนเพิ่มมากขึ้น เวลามีบุญกิจกรรมต่างๆของทางวัด มีนักการเมืองท้องถิ่นมาร่วมงาน แล้วก็มาช่วยสนับสนุนงบประมาณสมทบทุนในการจัดงานให้กับวัด...”

(วิสิฐ จันทะวี. 2563 : สัมภาษณ์)

นางสุวิมล ปัญญาภักดี ได้ให้ข้อมูลไว้ว่า “...ผลกระทบในด้านบวกที่มีต่อพระสงฆ์ทำให้พระสงฆ์และประชาชนได้รับความช่วยเหลือตามความต้องการหรือตรงกับปัญหาของตนเอง เนื่องจากมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน...” (นางสุวิมล ปัญญาภักดี. 2563 : สัมภาษณ์)

และอุไร สรรพญาติ ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบในด้านบวกที่มีต่อพระสงฆ์ ไว้ว่า “...ทำให้นักการเมืองกับพระสงฆ์มีความผูกพันต่อกันและได้เรียนรู้ความต้องการของกันและกัน เวลาที่ต้องการความช่วยเหลือต่างๆ ก็จะสามารถตอบสนองความต้องการได้อย่างรวดเร็วและตรงตามความต้องการได้เป็นอย่างดี และมีช่องทางติดต่อประสานงานเพิ่มขึ้น...”

(อุไร สรรพญาติ. 2563 : สัมภาษณ์)

พระครูปัญญาสารโกศล ได้ให้ข้อมูลไว้ว่า “...เป็นสิ่งที่ดีที่นักการเมืองท้องถิ่น ได้เข้ามาช่วยเหลือสนับสนุนงบประมาณให้กับวัดและชุมชน แม้ว่าจะมีการหวังผลประโยชน์ในทางการเมืองก็ตาม แต่พระสงฆ์และประชาชนก็ยังได้รับประโยชน์อยู่บ้างก็ถือว่าเป็นผลดี...”

(พระครูปัญญาสารโกศล.2562 : สัมภาษณ์)

จรรยารัตน์ จันทร์เพ็ง ได้ให้ข้อมูลไว้ว่า “...เวลาที่มีการม็อง นักการเมืองท้องถิ่นก็จะมาร่วมงานเป็นประธานเปิดงานหรือส่งตัวแทนมาร่วมงาน แล้วก็ให้การสนับสนุนงบประมาณมาด้วย เวลาจัดงานประเพณีต่างๆ ขึ้นอยู่กับว่าพระสงฆ์ จะทำหนังสือขอความอนุเคราะห์จากนักการเมืองท้องถิ่นไหม ถ้าทำหนังสือไปก็มาช่วยเหลือสนับสนุนอยู่แล้ว หรือไม่สามารถมาได้ก็จะส่งตัวแทนมา ถือว่าเป็นผลดีได้รับงบประมาณจากนักการเมืองท้องถิ่น...”

(จรรยารัตน์ จันทร์เพ็ง.2562 : สัมภาษณ์)

พระครูสมุห์สำรวย รุกขิตจิตโต ได้กล่าวให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบในด้านบวกที่มีต่อพระสงฆ์ ไว้ว่า “...มีผลดีมาก เช่น เมื่อมีการจัดกิจกรรมของทางวัดและชุมชนงบประมาณไม่เพียงพอพระสงฆ์ก็จะเข้าไปหานักการเมืองท้องถิ่น เพื่อให้ช่วยสนับสนุนงบประมาณลงมาให้ ซึ่งนักการเมืองท้องถิ่นก็ให้ความช่วยเหลืออุปถัมภ์โดยตลอด เพราะถือว่าเป็นทำคะแนนในทางการเมืองอีกด้วย...”

(พระครูสมุห์สำรวย รกขิตจิตโต.2562 : สัมภาษณ์)

สุมาลัย เนียมชมพู่ ได้ให้ข้อมูลไว้ว่า “...ในแง่ดีของความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ ทำให้เกิดการช่วยเหลือสนับสนุนให้ความร่วมมือ ซึ่งทำให้การดำเนินกิจกรรมต่างๆของทางวัดและชุมชนสะดวกขึ้น เพราะได้รับการสนับสนุนจากนักการเมืองท้องถิ่น...”

(สุมาลัย เนียมชมพู่.2562 : สัมภาษณ์)

พระครูวุฒิชรรมาภิราม ได้ให้ข้อมูลไว้ว่า “...ผลดีมันก็เกิดกับพระสงฆ์วัดและชุมชนโดยรอบวัด ทำให้เกิดพัฒนาเพราะพระสงฆ์มีช่องทางในการติดต่อขอความช่วยเหลือเพิ่มขึ้น ได้รับงบประมาณจากนักการเมืองท้องถิ่น เพราะเวลาเชิญนักการเมืองท้องถิ่นมาร่วมงานไม่ได้มามือเปล่าอยู่แล้ว ต้องมีเงินหรือสิ่งของต่างๆมาช่วยสนับสนุนในงานอยู่แล้ว...”

(พระครูวุฒิชรรมาภิราม. 2563 : สัมภาษณ์)

ศิริพงษ์ ทองสี ได้ให้ข้อมูลไว้ว่า “...เป็นสิ่งที่ดีต่างได้รับประโยชน์ด้วยกันทั้งสองฝ่าย ทั้งพระสงฆ์และนักการเมืองท้องถิ่น มีการประสานความร่วมมือกับสนับสนุนในด้านต่างๆ ก็เป็นผลดีทำให้เกิดการช่วยเหลืออุปถัมภ์และได้รับผลประโยชน์ด้วยกันทั้งสองฝ่าย เพราะต่างฝ่ายต่างช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และตามมาด้วยการช่วยสนับสนุนเงินในการจัดกิจกรรมประเพณีบุญต่างๆที่ได้จัดขึ้น...”

(ศิริพงษ์ ทองสี. 2563 : สัมภาษณ์)

จะเห็นได้ว่านักการเมืองท้องถิ่นให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลให้การสนับสนุนเงินทุนในการจัดงานต่างๆของทางวัด ทำให้การดำเนินงานสะดวกรวดเร็วขึ้นหากนักการเมืองท้องถิ่นเป็นกันเองและสร้างสายสัมพันธ์กับพระสงฆ์ ก็ทำให้เกิดความรู้สึกดีเป็นการเกื้อกูลต่อกันทั้งสองฝ่าย และทำให้พระสงฆ์ได้รับการช่วยเหลืออุปถัมภ์และยังได้งบประมาณในการพัฒนาวัดไปด้วย

จากที่ได้กล่าวมาจะเห็นได้ว่าผลกระทบในด้านบวกที่มีต่อพระสงฆ์ ทำให้พระสงฆ์ได้รับประโยชน์ มีช่องทางในการขอรับความช่วยเหลือเพิ่มมากขึ้น วัดและชุมชนเกิดการพัฒนาได้อย่างเร็ว รวดและมีการบริหารจัดการภายในวัดได้ดีขึ้น เพราะได้รับการช่วยเหลืออุปถัมภ์จากนักการเมือง ท้องถิ่นเป็นผู้ที่คอยให้ความช่วยเหลืออุปถัมภ์ เป็นการแบ่งเบาภาระของทางวัดและพระสงฆ์ เนื่องด้วยพระสงฆ์มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับนักการเมืองท้องถิ่น จึงเป็นผลทำให้นักการเมืองเข้าถึงชุมชนได้ดีไปด้วย เพราะได้รับการสนับสนุนจากพระสงฆ์ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในชุมชนอย่างรวดเร็ว ได้รับความช่วยเหลือที่ตรงตามความต้องการและมีช่องทางในการติดต่อขอความช่วยเหลืออุปถัมภ์เพิ่มขึ้น

4.2.2 ผลกระทบในด้านลบที่มีต่อพระสงฆ์

จากความผูกพันใกล้ชิดระหว่างกันที่ได้รับการช่วยเหลืออุปถัมภ์ ทำให้พระสงฆ์เกิดความเห็นแก่ตัว คำนึงถึงแต่ผลประโยชน์เป็นหลัก ให้ความสำคัญกับผู้ที่สามารถให้ผลประโยชน์ได้ เกิดการอุปถัมภ์ผูกขาด และทำให้พระสงฆ์ขาดความเข้มแข็งในการพัฒนาบริหารจัดการกิจกรรมของวัดด้วยตนเอง เพราะต้องรอความช่วยเหลืออุปถัมภ์จากนักการเมืองอยู่ตลอด ขาดการคิดริเริ่มด้วยตัวเอง ขาดประสิทธิภาพในการกำหนดแนวทางในการพัฒนาวัดและชุมชน ไม่สามารถที่จะยืนหยัดพึ่งพาตัวเองได้ การเข้าไปอุปถัมภ์ของนักการเมืองไม่ได้อุปถัมภ์ทุกวัดในพื้นที่ อาจก่อให้เกิดความไม่พอใจ การพัฒนาในพื้นที่ทำให้เกิดอุปสรรค อาจทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้นภายในชุมชนได้ถ้าสนับสนุนนักการเมืองต่างกัน จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน

ชาติ ลาสา ได้ให้ข้อมูลในประเด็น ผลกระทบผลกระทบในด้านลบที่มีต่อพระสงฆ์ จากการสร้างความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ ไว้ว่า “...ทำให้พระสงฆ์และวัดเกิดความไม่เท่าเทียมกัน นักการเมืองมีความสัมพันธ์กับพระสงฆ์รูปไหนก็จะได้รับการอุปถัมภ์ช่วยเหลือมาก ทำให้วัดและพระสงฆ์ที่ไม่ได้มีความสัมพันธ์กับนักการเมืองขาดการช่วยเหลืออุปถัมภ์ ถูกปล่อยปละละเลยและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาชุมชนด้วย...”

(ชาติ ลาสา. สัมภาษณ์ : 2562)

วิสิฐ จันทะรี ได้ให้ข้อมูลไว้ว่า “...ขาดอิสระเป็นตัวของตัวเอง เพราะต้องพึ่งพิงอาศัย นักการเมือง ซึ่งทำให้บางครั้งอาจจะอยู่ภายใต้การควบคุมของนักการเมืองท้องถิ่น ขาดศักยภาพและความคล่องตัวในการบริหารจัดการของทางวัด เพราะได้อาศัยนักการเมืองเป็นหลักในการทำงานและจัดกิจกรรมของวัด อาจทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาวัดน้อยลง เพราะนักการเมืองได้ดูแลควบคุมในการทำงานให้หมดแล้ว...”

(วิสิฐ จันทะรี. 2563 : สัมภาษณ์)

พระครูวินัยธรอดิศักดิ์ อติชาคโร ได้ให้ข้อมูลไว้ว่า “...การช่วยเหลืออุปถัมภ์อย่างไม่เท่าเทียมกัน พระสงฆ์บางวัดอาจจะได้รับผลประโยชน์มากและพระสงฆ์บางวัดอาจไม่ได้รับผลประโยชน์หรือการช่วยเหลือจากนักการเมืองท้องถิ่นเลยก็เป็นได้ นักการเมืองท้องถิ่นจะเน้นให้การช่วยเหลือเป็นพิเศษต่อพระสงฆ์ที่สามารถให้การสนับสนุนตนเองได้ เช่น พระสงฆ์ที่เป็นนักพัฒนา พระสงฆ์ที่มีตำแหน่งทางการปกครอง พระสงฆ์ที่มีบทบาทสำคัญในพื้นที่ และอาจถูกตำหนิจากประชาชนโดยรอบวัดด้วย เพราะเข้าไปเกี่ยวข้องกับนักการเมืองมากไป...”

(พระครูวินัยธรอดิศักดิ์ อติชาคโร. 2563 : สัมภาษณ์)

และวันวิสา วงศ์สุ่ย ได้ให้ข้อมูลไว้ว่า “...ต้องรอความช่วยเหลือจากนักการเมืองหรือผู้อื่นตลอดเวลา ขาดอิสระในการกำหนดทิศทางของวัด และทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันระหว่างชุมชนและวัด เพราะการให้ความอุปถัมภ์ของนักการเมืองก็จะให้ความช่วยเหลือแต่กับพระสงฆ์ที่มีความสัมพันธ์ส่วนตัวเป็นหลัก ทำให้พระสงฆ์เกิดความเห็นแก่ตัว คำนี้มาถึงแต่ผลประโยชน์เป็นหลัก ให้ความสำคัญกับผู้ที่สามารถให้ผลประโยชน์ได้ เกิดการอุปถัมภ์ผูกขาด และทำให้พระสงฆ์ขาดความเข้มแข็งในการพัฒนาบริหารจัดการกิจกรรมของวัดด้วยตนเอง ...”

(วันวิสา วงศ์สุ่ย. 2563 : สัมภาษณ์)

จากที่ได้กล่าวมาจะเห็นได้ว่าผลกระทบในด้านลบที่มีต่อพระสงฆ์ จากความสัมพันธ์ใกล้ชิดระหว่างกันที่ได้รับการช่วยเหลืออุปถัมภ์ ทำให้พระสงฆ์เกิดความเห็นแก่ตัว คำนี้มาถึงแต่ผลประโยชน์

เป็นหลัก ให้ความสำคัญกับผู้ที่สามารถให้ผลประโยชน์ได้ เกิดการอุปถัมภ์ผูกขาด และทำให้พระสงฆ์ขาดความเข้มแข็งการบริหารจัดการกิจกรรมของวัดด้วยตนเอง เพราะต้องรอความช่วยเหลืออุปถัมภ์จากนักการเมืองท้องถิ่นอยู่ตลอดเวลา ขาดการคิดริเริ่มด้วยตัวเอง ขาดประสิทธิภาพในการกำหนดแนวทางในการพัฒนาวัดและชุมชน ไม่สามารถที่จะยืนหยัดพึ่งพาตัวเองได้ การเข้าไปอุปถัมภ์ของนักการเมืองท้องถิ่นไม่ได้ให้การช่วยเหลืออุปถัมภ์ทุกวัดในพื้นที่ อาจก่อให้เกิดความไม่พอใจขาดความสามัคคีตามมา ทำให้การพัฒนาในพื้นที่เกิดอุปสรรคและอาจทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้นภายในชุมชนได้ และทำให้ชุมชนและวัดเกิดความไม่เท่าเทียมกัน นักการเมืองมีความสัมพันธ์กับพระสงฆ์รูปไหนก็จะได้รับความช่วยเหลืออุปถัมภ์มากกว่า ซึ่งทำให้วัดและพระสงฆ์ที่ไม่ได้มีความสัมพันธ์กับนักการเมืองขาดการช่วยเหลืออุปถัมภ์ถูกปล่อยปละละเลย และความสัมพันธ์อันดีของพระสงฆ์ที่มีต่อนักการเมืองท้องถิ่น ทำให้พระสงฆ์มีจิตใจเอนเอียงไม่วางตัวเป็นกลางทางการเมือง ส่งผลทำให้ประชาชนที่ไม่เห็นด้วยกับความไม่เป็นกลางทางการเมืองของพระสงฆ์ ตีเถียงและมีความศรัทธาต่อพระสงฆ์ลดน้อยลง อาจก่อให้เกิดความขัดแย้งขึ้นระหว่างพระสงฆ์กับประชาชนได้

4.2.3 ผลกระทบในด้านบวกที่มีต่อนักการเมืองท้องถิ่น

การที่นักการเมืองท้องถิ่นเข้าไปช่วยเหลืออุปถัมภ์วัดและสงฆ์ ทำให้นักการเมืองกับพระสงฆ์ชุมชนมีความใกล้ชิดกันมากขึ้น ทำให้นักการเมืองท้องถิ่นได้รับรู้ปัญหาความต้องการของวัดและพระสงฆ์ การเข้าไปช่วยเหลืออุปถัมภ์ จึงส่งผลดีต่อความนิยมของนักการเมืองท้องถิ่นไปในตัว สอดคล้องกับ

ศิริพงษ์ ทองสี ได้ให้ข้อมูลในประเด็นผลกระทบในด้านบวกที่มีต่อนักการเมืองท้องถิ่นไว้ว่า “...ความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองกับพระสงฆ์นั้นก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในชุมชนและวัด นักการเมืองกับพระสงฆ์มีความใกล้ชิดกันมากขึ้น ทำให้การพัฒนาท้องถิ่นเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น ทำให้เกิดบรรยากาศที่ดีในการทำงานร่วมกัน และแก้ปัญหาได้ตรงจุดตามความต้องการ เนื่องจากได้รับความร่วมมือและมีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน ผลงานที่เกิดจากการทำให้ช่วยเหลืออุปถัมภ์กัน ก็ส่งผลเป็นผลงานของนักการเมือง ประชาชนก็ได้รับประโยชน์ นักการเมืองก็ได้รับความเชื่อใจจากชาวบ้าน และได้รับคะแนนความนิยมเพิ่มขึ้นด้วย...”

(ศิริพงษ์ ทองสี. 2563 : สัมภาษณ์)

พระครูวุฒิชรรมาภิราม ได้ให้ข้อมูลไว้ว่า “...ผลกระทบของความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองกับพระสงฆ์ ทำให้นักการเมืองได้รับการยอมรับจากชุมชนและประชาชนในพื้นที่ เนื่องจากการเข้ามาช่วยเหลืออุปถัมภ์วัดและพระสงฆ์ นอกจากวัดและพระสงฆ์จะได้รับประโยชน์แล้วยังทำให้ประชาชนโดยรอบวัดมีสาธารณูปโภคที่ดีขึ้นด้วย เพราะได้รับการช่วยเหลือจากนักการเมือง...”

(พระครูวุฒิชรรมาภิราม. 2563 : สัมภาษณ์)

และศุภาณี ดาทุมมา ได้ให้ข้อมูลไว้ว่า “...ทำให้นักการเมืองได้ใช้โอกาสในการเข้าไปช่วยเหลืออุปถัมภ์วัดและพระสงฆ์ เป็นผลงานสร้างความเชื่อใจให้กับประชาชนได้เห็นการทำงานของนักการเมือง ซึ่งส่งผลดีต่อนักการเมืองในทางการเมืองอย่างแน่นอน...”

(ศุภาณี ดาทุมมา. 2562 : สัมภาษณ์)

พุด ศรศักดิ์ ได้ให้ข้อมูลไว้ว่า “...ทำให้พระสงฆ์เกิดความพึงพอใจต่อการทำงานของนักการเมืองท้องถิ่น ส่งผลให้นักการเมืองท้องถิ่นที่ช่วยเหลือวัดและพระสงฆ์ ได้รับการสนับสนุนและความร่วมมือจากพระสงฆ์ การช่วยเหลือของนักการเมืองท้องถิ่นถือว่าการช่วยเหลือแบบต่างตอบแทนกัน การที่พระสงฆ์ได้รับการช่วยเหลือจากนักการเมืองท้องถิ่น เมื่อถึงคราวเลือกตั้งพระสงฆ์ก็จะช่วยเหลือในการช่วยบอกกล่าวกับประชาชนให้สนับสนุนนักการเมืองท้องถิ่นในลักษณะต่างๆ เพื่อสนับสนุนนักการเมืองท้องถิ่น จึงถือว่าเป็นผลดีต่อนักการเมืองท้องถิ่นเป็นอย่างมาก...”

(พุด ศรศักดิ์. 2563 : สัมภาษณ์)

จากที่ได้กล่าวมาจะเห็นได้ว่าผลกระทบในด้านบวกที่มีต่อนักการเมืองท้องถิ่น การที่นักการเมืองท้องถิ่นเข้าไปช่วยเหลืออุปถัมภ์วัดและสงฆ์ มีความใกล้ชิดกันทำให้นักการเมืองได้รู้ปัญหา

ของพระสงฆ์ ได้ช่วยเหลือตรงตามความต้องการของพระสงฆ์ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในวัดและชุมชนโดยรอบ นักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์มีความใกล้ชิดกัน ส่งผลทำให้ประชาชนยอมรับไว้วางใจ มีผลทำให้นักการเมืองท้องถิ่นได้รับคะแนนนิยมไปในตัว เพราะสามารถช่วยเหลือพระสงฆ์วัดและชุมชนได้ตามความต้องการ และ ทำให้ประชาชนที่เคารพศรัทธาต่อพระสงฆ์ ที่นักการเมืองท้องถิ่นให้ความอุปถัมภ์ยอมรับไว้วางใจและทำให้คะแนนนิยมในทางการเมืองเพิ่มขึ้น เพราะได้รับการสนับสนุนจากพระสงฆ์

4.2.4 ผลกระทบในด้านลบที่มีต่อนักการเมืองท้องถิ่น

ผลกระทบที่เกิดจากความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ ที่ส่งผลกระทบต่อในด้านลบต่อนักการเมืองท้องถิ่น ทำให้เป็นแบบอย่างของการยึดถือผลประโยชน์การแลกเปลี่ยนระหว่างกันเป็นสำคัญ โดยที่ไม่ยึดถือประโยชน์ที่จะเกิดต่อส่วนรวม เมื่อนักการเมืองไม่ได้ให้ความช่วยเหลือทุกพื้นที่หรือไม่ครอบคลุมเลือกที่จะให้ความช่วยเหลืออุปถัมภ์กับทางวัดและพระสงฆ์ ทำให้ประชาชนในพื้นที่เกิดความไม่พอใจเอาได้หรือไม่ชอบนักการเมืองเข้าไปช่วยเหลืออุปถัมภ์ไม่ทั่วถึงเกิดความรู้สึกว่าไม่เท่าเทียมระหว่างวัดและชุมชน ทำให้ความนิยมในทางการเมืองลดน้อยลงลงที่สุดในที่สุด

อุไร สํารานญาติ ได้ให้ข้อมูลไว้ว่า “...ทำให้เกิดค่านิยมที่ไม่คำนึงถึงคุณธรรม จริยธรรมโดยมองว่าถ้าผู้ใดไม่ให้ความช่วยเหลือก็ไม่ใช้คนดีมีความสามารถ ทำให้เกิดสังคมที่นิยมการอุปถัมภ์เกิดแบบอย่างในการทุจริตคอร์รัปชัน...”

(อุไร สํารานญาติ. 2563 : สัมภาษณ์)

สุวิมล ปัญญาภักดี ได้ให้ข้อมูลไว้ว่า “...ทำให้เกิดความไม่เป็นธรรม เพราะช่วยเหลือพระสงฆ์ที่ให้การสนับสนุนตนเองก่อน ซึ่งอาจทำให้เกิดการแบ่งพรรคแบ่งฝ่าย ขาดความสามัคคีตามมา ทำให้คะแนนนิยมของนักการเมืองท้องถิ่นลดลง...”

(สุวิมล ปัญญาภักดี. 2563 : สัมภาษณ์)

พระครูประยุตจักรธรรม ได้ให้ข้อมูลไว้ว่า “...ทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมกับทางวัดและพระสงฆ์ เพราะถ้านักการเมืองท้องถิ่นมีความสัมพันธ์อันดีกับพระสงฆ์วัดใดเป็นการส่วนตัว ก็ถึงจะได้รับการสนับสนุน ถึงจะดึงงบประมาณลงมาให้ ส่วนพระสงฆ์หรือวัดใดที่ไม่มีความสัมพันธ์หรือไม่รู้จักก็จะไม่ได้รับงบประมาณ จึงอาจทำให้เกิดความไม่พอใจขึ้นของประชาชนในพื้นที่ได้ เพราะวัดในพื้นที่ของตนไม่ได้รับงบประมาณเหมือนกับวัดอื่นๆ ส่งผลทำให้นักการเมืองได้รับผลกระทบคะแนนเสียงถูกแบ่งไปให้พรรคอื่นได้...”

(พระครูประยุตจักรธรรม. 2563 : สัมภาษณ์)

ไพศาล ราชแสนเมือง ได้ให้ข้อมูลไว้ว่า “...การช่วยเหลือและตอบแทนแลกเปลี่ยนผลประโยชน์กันนั้นก็อาจนำมาซึ่งการแทรกแซงในการทำงานในพื้นที่ มีการแอบแฝงไว้ด้วยผลประโยชน์ต่างๆ ที่ต่างฝ่ายต่างแลกเปลี่ยนกันซึ่งอาจนำไปสู่การทุจริตได้...”

(ไพศาล ราชแสนเมือง . 2563 : สัมภาษณ์)

จากที่ได้กล่าวมาจะเห็นได้ว่าผลกระทบในด้านลบที่มีต่อนักการเมืองท้องถิ่น ส่งผลกระทบในด้านลบ จากการสร้างความสัมพันธ์ให้ความอุปถัมภ์พระสงฆ์ของนักการเมืองท้องถิ่นที่ไม่ทั่วถึง ส่งผลทำให้ประชาชนที่เคารพศรัทธาต่อพระสงฆ์ที่ไม่ได้รับประโยชน์จากนักการเมืองท้องถิ่น เกิดความไม่พอใจและไม่ชอบ ทำให้คะแนนนิยมในทางการเมืองลดน้อยลง และทำให้ชุมชนมีค่านิยมที่ไม่คำนึงถึงคุณธรรม จริยธรรมโดยมองว่าถ้าผู้ใดไม่ให้ความช่วยเหลือชุมชนก็ไม่ใช้คนดีมีความสามารถทำให้เกิดสังคมที่นิยมการอุปถัมภ์

จะเห็นได้ว่าต่างได้ประโยชน์ร่วมกันหรือเรียกได้ว่าเป็นการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างกันของนักการเมืองท้องถิ่นและพระสงฆ์ พระสงฆ์ได้รับความช่วยเหลือสนับสนุนงบประมาณต่างๆ ส่วนนักการเมืองท้องถิ่นก็ถือว่าการสร้างคะแนนความนิยมในทางการเมืองไปพร้อมกัน และเกิดการประสานความร่วมมือในการทำงานร่วมกัน จากการที่นักการเมืองท้องถิ่นสร้างความสัมพันธ์อันดีกับพระสงฆ์ พร้อมทั้งให้การช่วยเหลืออุปถัมภ์ในเรื่องต่างๆ ผ่านกิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมงานบุญ

ต่างของทางวัดและชุมชน งานพิธีกรรมต่างๆ เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความรู้สึกใกล้ชิดสนิทสนมกันและเกิดความผูกพันจากการไปมาหาสู่ระหว่างกันทั้งสองฝ่ายซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งในการสร้างความสัมพันธ์ในทางการเมือง

จากที่กล่าวมาข้างต้นจึงสรุปได้ว่าผลกระทบจากความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างนักรบเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น มีดังนี้

1. ผลกระทบในด้านบวกที่มีต่อพระสงฆ์ ทำให้พระสงฆ์มีช่องทางในการติดต่อขอความช่วยเหลืออุปถัมภ์เพิ่มขึ้น วัดและชุมชนได้รับการอุปถัมภ์สนับสนุนงบประมาณจากนักรบเมืองท้องถิ่น

2. ผลกระทบในด้านลบที่มีต่อพระสงฆ์ ความสัมพันธ์อันดีของพระสงฆ์ที่มีต่อนักรบเมืองท้องถิ่น ทำให้พระสงฆ์มีจิตใจเอนเอียงไม่วางตัวเป็นกลางทางการเมือง ส่งผลทำให้ประชาชนที่ไม่เห็นด้วยกับความไม่เป็นกลางทางการเมืองของพระสงฆ์ ตีเตียนและมีความศรัทธาต่อพระสงฆ์ลดน้อยลง อาจก่อให้เกิดความขัดแย้งขึ้นระหว่างพระสงฆ์กับประชาชนได้

3. ผลกระทบในด้านบวกที่มีต่อนักรบเมืองท้องถิ่น ทำให้ประชาชนที่เคารพศรัทธาต่อพระสงฆ์ ที่นักรบเมืองท้องถิ่นให้ความอุปถัมภ์ยอมรับไว้วางใจและทำให้คะแนนนิยมในทางการเมืองเพิ่มขึ้น เพราะได้รับการสนับสนุนจากพระสงฆ์

4. ผลกระทบในด้านลบที่มีต่อนักรบเมืองท้องถิ่น การสร้างความสัมพันธ์ให้ความอุปถัมภ์พระสงฆ์ของนักรบเมืองท้องถิ่นที่ไม่ทั่วถึง ส่งผลทำให้ประชาชนที่เคารพศรัทธาต่อพระสงฆ์ที่ไม่ได้รับประโยชน์จากนักรบเมืองท้องถิ่น เกิดความไม่พอใจและไม่ชอบ ทำให้คะแนนนิยมในทางการเมืองลดน้อยลง

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ ในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง โดยเก็บข้อมูลในพื้นที่ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก ประกอบด้วยนักการเมืองท้องถิ่น จำนวน 5 คน พระสงฆ์จำนวน 5 รูป ผู้นำชุมชน จำนวน 3 คน และประชาชนทั่วไปจำนวน 5 คน รวมทั้งสิ้น 18 รูป/คน เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ที่ได้ศึกษาถึงแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์แบบการตลาด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นการรอบในการศึกษา โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างที่เป็นลักษณะคำถามปลายเปิดและใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปผลวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ตามความมุ่งหมายของการวิจัยโดยแยกนำเสนอเป็นหัวข้อได้ดังต่อไปนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. สรุปผลการวิจัย
3. อภิปรายผล
4. ข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อศึกษาผลกระทบที่เกิดจากความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ ในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

พูน ปณ ทิโต ชีเว

5.1 สรุปผลการวิจัย

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นนักการเมืองท้องถิ่น พระสงฆ์ผู้มีบทบาทสำคัญในพื้นที่ ผู้นำชุมชน และประชาชนทั่วไปในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ถึงประเด็นลักษณะความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ และผลกระทบที่เกิดจากความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ ในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น จากการวิเคราะห์ข้อมูลผลการศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น สรุปตามความมุ่งหมายของการวิจัย ได้ดังนี้

5.1.1 ลักษณะความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ ในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น พบว่า มี ๒ ลักษณะ ดังนี้

1. ลักษณะต่างตอบแทน เป็นความสัมพันธ์ที่ทั้งสองฝ่ายร่วมกันสร้างขึ้น เพื่อใช้แลกเปลี่ยนให้ผลประโยชน์ โดยส่วนมากนักการเมืองท้องถิ่น จะเป็นผู้เข้าไปสร้างความสัมพันธ์กับพระสงฆ์ก่อน ด้วยการให้ความช่วยเหลืออุปถัมภ์พระสงฆ์ด้วยวิธีการต่างๆ เช่น บริจาคเงิน สิ่งของ ร่วมเป็นเจ้าของทรัพย์สินปลูกสร้างต่างๆ และให้ความช่วยเหลือในด้านอื่นๆ จึงทำให้พระสงฆ์ต้องเป็นฝ่ายรับประโยชน์จากนักการเมืองท้องถิ่นก่อน เมื่อพระสงฆ์ได้รับความช่วยเหลืออุปถัมภ์จากนักการเมืองท้องถิ่นแล้ว จึงจะให้ความร่วมมือสนับสนุนนักการเมืองท้องถิ่นเป็นการตอบแทน เช่น เชิญนักการเมืองท้องถิ่นมาร่วมงานที่วัดให้ได้พบปะแนะนำตัวกับประชาชน และช่วยบอกกล่าวกับประชาชนถึงสิ่งที่ได้รับความช่วยเหลืออุปถัมภ์จากนักการเมืองท้องถิ่นและสิ่งที่จะได้รับให้ประชาชนได้รับรู้ เพื่อโน้มน้าวให้ประชาชนตัดสินใจเลือกนักการเมืองท้องถิ่นที่ตนให้การสนับสนุน

2. ลักษณะแลกเปลี่ยนผลประโยชน์เฉพาะกิจ เป็นความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นเฉพาะกิจ ที่ทั้งสองฝ่ายต่างร่วมกันสร้างขึ้นและให้ความร่วมมือสนับสนุนต่อกัน ซึ่งต่างฝ่ายต่างรู้เงื่อนไขของการตอบแทน เพื่อให้ความอุปถัมภ์และผลประโยชน์เพียงชั่วคราวตามวาระโอกาสต่างๆ เช่น งานบุญประเพณี กิจกรรมวันสำคัญของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และโครงการของทางท้องถิ่น โดยส่วนมากนักการเมืองท้องถิ่นจะเลือกสานสัมพันธ์ให้ความช่วยเหลืออุปถัมภ์พระสงฆ์ที่มีบทบาทสำคัญเป็นที่เคารพศรัทธาของประชาชน ที่สามารถให้การสนับสนุนเป็นการตอบแทนได้

5.1.2. ผลกระทบที่เกิดจากความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับ พระสงฆ์ในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น มีผลกระทบทั้งในด้านบวกและในด้านลบ ต่อนักการเมืองท้องถิ่นและพระสงฆ์ ดังนี้

จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก ทำให้พบว่า ผลกระทบที่เกิดจากความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ ในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น เป็นผลจากการที่นักการเมืองท้องถิ่นได้เข้าไปช่วยเหลืออุปถัมภ์วัดและพระสงฆ์ เมื่อพระสงฆ์ได้รับความช่วยเหลืออุปถัมภ์จากนักการเมืองแล้ว ได้ส่งผลกระทบในด้านบวกและในด้านลบ ผู้วิจัยจึงได้นำมาวิเคราะห์แยกเป็นผลกระทบในด้านบวกและในด้านลบ ดังนี้

1. ผลกระทบในด้านบวกที่มีต่อพระสงฆ์ ทำให้พระสงฆ์มีช่องทางในการติดต่อขอความช่วยเหลืออุปถัมภ์เพิ่มขึ้น วัดและชุมชนได้รับการอุปถัมภ์สนับสนุนงบประมาณจากนักการเมืองท้องถิ่น
2. ผลกระทบในด้านลบที่มีต่อพระสงฆ์ ความสัมพันธ์อันดีของพระสงฆ์ที่มีต่อนักการเมืองท้องถิ่น ทำให้พระสงฆ์มีจิตใจเอนเอียงไม่วางตัวเป็นกลางทางการเมือง ส่งผลทำให้ประชาชนที่ไม่เห็นด้วยกับความไม่เป็นกลางทางการเมืองของพระสงฆ์ ตีติดย่นและมีความศรัทธาต่อพระสงฆ์ลดน้อยลง อาจก่อให้เกิดความขัดแย้งขึ้นระหว่างพระสงฆ์กับประชาชนได้
3. ผลกระทบในด้านบวกที่มีต่อนักการเมืองท้องถิ่น ทำให้ประชาชนที่เคารพศรัทธาต่อพระสงฆ์ ที่นักการเมืองท้องถิ่นให้ความอุปถัมภ์ยอมรับไว้วางใจและทำให้คะแนนนิยมในทางการเมืองเพิ่มขึ้น เพราะได้รับการสนับสนุนจากพระสงฆ์
4. ผลกระทบในด้านลบที่มีต่อนักการเมืองท้องถิ่น การสร้างความสัมพันธ์ให้ความอุปถัมภ์พระสงฆ์ของนักการเมืองท้องถิ่นที่ไม่ทั่วถึง ส่งผลทำให้ประชาชนที่เคารพศรัทธาต่อพระสงฆ์ที่ไม่ได้รับประโยชน์จากนักการเมืองท้องถิ่น เกิดความไม่พอใจและไม่ชอบ ทำให้คะแนนนิยมในทางการเมืองลดน้อยลง

พูน ปณ ทิโต ชีเว

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

5.2.1 ลักษณะความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น พบว่า มี 2 ลักษณะ 1) ลักษณะต่างตอบแทน 2) ลักษณะแลกเปลี่ยนผลประโยชน์เฉพาะกิจ เป็นวิธีการหนึ่งที่นักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ร่วมกันผลิตสร้างขึ้น เพื่อใช้ในการแลกเปลี่ยนและให้ผลประโยชน์โดยเป็นการกระทำต่างตอบแทนผลประโยชน์ทั้งสองฝ่าย โดยการประยุกต์นำเอาระบบอุปถัมภ์แบบการตลาดมาเคลือบและจำแลงความสัมพันธ์ให้เกิดความชอบธรรมไว้ด้วยหลักของศีลธรรมทางสังคม ให้อยู่ในลักษณะของการบริจาคเงิน สิ่งของ สินน้ำใจ การอุปถัมภ์สนับสนุน และการสัญญาว่าจะให้ประโยชน์ เพื่อทำให้เกิดความประทับใจรู้สึกดีก่อนให้เกิดความผูกพันช่วยเหลืออุปถัมภ์ระหว่างกันขึ้น จึงเป็นปัจจัยที่นักการเมืองท้องถิ่นและพระสงฆ์ใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างความสัมพันธ์อันนำไปสู่การแลกเปลี่ยนและให้ผลประโยชน์ช่วยเหลือสนับสนุนตอบแทนระหว่างกัน โดยที่นักการเมืองท้องถิ่นจะเป็นผู้ให้การช่วยเหลืออุปถัมภ์ บริจาคเงิน วัสดุ สิ่งของ ร่วมเป็นเจ้าของทรัพย์สินปลูกสร้างต่างๆ และให้ความช่วยเหลือในด้านอื่นๆตามที่พระสงฆ์ร้องขอ ส่วนพระสงฆ์ก็จะตอบแทนนักการเมืองท้องถิ่นด้วยการให้ความร่วมมือและสนับสนุนช่วยเหลือนักการเมืองท้องถิ่น เชิญมาร่วมงานบุญที่วัดเปิดโอกาสให้ได้พบปะแนะนำตัวกับประชาชน ช่วยบอกกล่าวกับประชาชนถึงสิ่งที่ได้รับความช่วยเหลืออุปถัมภ์และสิ่งที่จะได้รับจากนักการเมืองท้องถิ่นให้ประชาชนได้รับรู้ และช่วยบอกกล่าวโน้มน้าวจิตใจให้ประชาชนตัดสินใจเลือกนักการเมืองท้องถิ่นที่ตนเองให้การสนับสนุน สอดคล้องกับแนวคิดของ เกษียร เตชะพีระ (2543: 570 -571) ที่กล่าวว่า ระบบอุปถัมภ์ถูกหลักตลาดเปลี่ยนแปลงไปจนสูญเสียลักษณะความสัมพันธ์เชิงการแลกเปลี่ยนตามอุดมการณ์ ระหว่างพันธมิตรหน้าทีของมูลนายกับความจงรักภักดีของลูกน้อง การอุปถัมภ์จึงกลายเป็นสินค้าในตลาดกึ่งมืดกึ่งสว่างลักปิดลักเปิดที่แลกเปลี่ยนกันระหว่างพ่อค้าผู้ขายอำนาจรัฐรายปลีกกับลูกค้าที่เป็นใครหน้าไหนก็ได้เฉพาะกิจเฉพาะกาลชั่วคราว โดยไม่จำเป็นต้องอาศัยเยื่อใย ความสัมพันธ์ส่วนตัว และไม่มีใครซื้อสัตย์ผูกพันจงรักภักดีต่อใครอย่างยั่งยืน ต่างก็พร้อมจะสะบัดกันหันไปขายการอุปถัมภ์บริการ หรือขายเสียงแลกกับผู้ซื้อหน้าใหม่ที่เสนอราคาผลตอบแทนที่น่าพอใจได้ทุกเมื่อ สอดคล้องกับแนวคิดของ นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2547: 97 - 102) ที่กล่าวว่า ความสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยนในระบบตลาดที่ประยุกต์นำมาใช้ในการซื้อขายคะแนนเสียงในการเลือกตั้งเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนกับเงิน สิ่งของ และสัญญาว่าจะให้ผลประโยชน์เฉพาะตัวบุคคลหรือกลุ่มคนโดยเอาระบบอุปถัมภ์มาเคลือบเอาไว้ โดยเนื้อแท้แล้วเป็นการแลกเปลี่ยนในระบบตลาดอันเป็นเรื่องของเงินตราล้วนๆ และไม่จำเป็นต้องมีความจงรักภักดีต่อกันตลอดไป และในทางการเมืองการจัดเลี้ยงหัวคะแนน

และการพาห้วคเแนนไปเทียวดุงานในสถานที่ต่าๆ โดยมีการแจกค้ำใช้จ่ายเป็นเงินสดและค้ำอาหารพร้อมที่พัทพรีเป็นควมสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ที่ซื่อใจไว้ก่อนล่วงหน้า ตามปกติแล้วควมสัมพันธ์ของคู้ต่าๆจะเป็นระหว่งห้วคเแนนกับชาวบ้านจึงเป็นควมสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์โดยที่ผู้ใหญ่ให้การอุปการะผู้น้อย เพื่อให้ได้มาซึ่งควมเคารพเชือฟังหรือควมภักดีและผู้น้อยก็ต้องการที่จะฟังพาผู้ใหญ่เพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพยากรทางต่าต่าๆที่ไม่สามารถเข้าถึงได้ ทำให้การแลกเปลี่ยนไม่เท่าเทียมกันระหว่งทั้งสองฝ่ายซึ่งในทุกสังคมและทุกสมัยก็ยังคงแลกเปลี่ยนกันเสมอมา ดังนั้นการแลกเปลี่ยนด้วยการซื้อเสียงกับประชาชนด้วยเงินหรือวัตถุสิ่งของ มักจะเป็นลักษณะอุปถัมภ์เชิงตลาด สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิชญ์ สมพอง (2551: 90 - 91) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง นักการเมืองถิ่นจังหวัดยโสธร ผลการวิจัยพบว่ นักการเมืองถิ่นได้ใช้ระบบอุปถัมภ์ในรูปแบบต่าๆ เป็นกลวิธีในการหาเสียง ซึ่งขึ้นอยู่กับการณ์แวดล้อมหรือวัฒนธรรมชุมชน เช่น การให้ความช่วยเหลือกลุ่มผู้ด้อยโอกาสตามชุมชน ช่วยเหลืออุปถัมภ์งานกีฬา รวมถึงการเข้าร่วมกิจกรรมงานบุญประเพณีและงานสังคม ซึ่งนักการเมืองถิ่นจังหวัดยโสธรให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะการใช้ระบบอุปถัมภ์เช่นนี้ เป็นการสร้างฐานคเแนนเสียงและควมนิยมที่เข้าถึงประชาชนได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาสถาพร วันนุกุล (2557) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ควมสัมพันธ์ระหว่งการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ในเขตอำเภอซ้องชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ ในด้านรูปแบบควมสัมพันธ์ระหว่งนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ ผลการวิจัยพบว่ นักการเมืองได้สร้างความสัมพันธ์ต่อพระสงฆ์ผ่านช่องทางทั้งหมด 10 รูปแบบ คือ 1) ช่วยเหลืองานวัด 2) บริจาคเงินในงานบุญ 3) รับเป็นเจ้าภาพอาหารและเครื่องดื่มแก่ผู้มาปฏิบัติ ธรรม 4) เป็นเจ้าภาพสร้างศาสนวัตถุ 5) จัดหารถอำนวยควมสะดวกในการเดินทางแก่พระสงฆ์ 6) อนุเคราะห์ถวายนทุนการศึกษาแก่พระสงฆ์ 7) จัดสรรงบประมาณท้องถิ่นให้กับวัด 8) แสดงตนเป็นลูกศิษย์ของพระสงฆ์ 9) ช่วยเหลือญาติของพระสงฆ์ให้ทำงานในองค์การบริหารส่วนตำบล 10) ถวายนเงินเพื่อใช้ส่วนตัวแก่พระสงฆ์ ในส่วนของพระสงฆ์ได้สร้างความสัมพันธ์ต่อนักการเมืองโดยผ่านช่องทาง 2 ทางดังนี้ 1) สนับสนุนทางการเมือง โดยแนะนำให้ประชาชนเลือกบุคคลที่พระสงฆ์สนับสนุน 2) อนุญาตนักการเมืองให้เข้าไปหาเสียงหรือใช้พื้นที่ปราศรัยภายในวัด

5.2.2 ผลกระทบที่เกิดจากควมสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่งนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น จากการสร้างความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่งนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ ได้ส่งผลกระทบทำให้เกิดผลในด้านบวกและผลในด้านลบต่อนักการเมืองท้องถิ่นและต่อพระสงฆ์ตามมา ซึ่งเกิดจากควมต้องการของนักการเมืองท้องถิ่นที่จะตอบสนองควมต้องการของพระสงฆ์ ด้วยพระสงฆ์เองก็ต้องการให้นักการเมืองเข้ามาช่วยเหลืออุปถัมภ์ เพื่อให้เกิดประโยชน์กับทางวัดและพระสงฆ์เอง พระสงฆ์จึงต้องการให้นักการเมืองท้องถิ่นเข้ามาช่วยเหลืออุปถัมภ์ ผลการวิจัยพบว่

1. ผลกระทบในด้านบวกที่มีต่อพระสงฆ์ ทำให้พระสงฆ์มีช่องทางในการติดต่อขอความช่วยเหลืออุปถัมภ์ วัดและชุมชนได้รับการสนับสนุนอุปถัมภ์งบประมาณเพิ่มมากขึ้น เพราะได้รับการช่วยเหลือสนับสนุนจากนักการเมืองท้องถิ่น สอดคล้องกับแนวคิดของ สมบูรณ์ สุขสำราญ (2527: 14 - 20) ได้กล่าวว่า ทักษะคติและความเชื่อว่าประชาชนส่วนใหญ่ยังคงผูกพันและพึ่งพิงหลักการทางศาสนา อยู่มาก ศาสนาจึงมีอิทธิพลหรืออย่างน้อยแทรกแซงกิจกรรมทางการเมืองเศรษฐกิจและสังคม ตลอดเวลา ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากิจกรรมทางการเมืองเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งเป็นกิจกรรมทางโลกมี บทบาทและแทรกแซงในกิจกรรมทางศาสนา สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาสาธาพร วันนุกุล (2557) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ ในเขตอำเภอซ่งชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษาพบว่า ในด้านการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีผลต่อการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์นั้น ค่าครองชีพภาพในครัวเรือนของประชาชน สูงขึ้นไม่เพียงพอต่อการใช้จ่ายในชีวิตประจำวันก็เป็นเหตุให้เกิดผลกระทบต่อความสัมพันธ์ของ ประชาชนที่มีต่อพระสงฆ์ลดน้อยลง ดังนั้นการอุปถัมภ์วัดและพระสงฆ์จึงกลายเป็นหน้าที่ของผู้หวังผลทางการเมือง เพื่อจะได้รับการสนับสนุนทางการเมืองจากพระสงฆ์ ซึ่งเป็นโอกาสในการสร้างฐานะ คະແນນໃຫ້ຕົນເອງ

2. ผลกระทบในด้านลบที่มีต่อพระสงฆ์ ความสัมพันธ์อันดีของพระสงฆ์ที่มีต่อนักการเมืองท้องถิ่น ทำให้พระสงฆ์มีจิตใจเอนเอียงไม่วางตัวเป็นกลางทางการเมือง และถูกใช้เป็น เครื่องมือในทางการเมือง ทั้งยังส่งผลทำให้ประชาชนที่ไม่เห็นด้วยกับการกระทำของพระสงฆ์กล่าวติเตียนและมีความศรัทธาต่อพระสงฆ์ลดน้อยลง และก่อให้เกิดความขัดแย้งขึ้นระหว่างพระสงฆ์กับ ประชาชนได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จรุง ทิพย์กัมภ์ (2540) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความคิดทางการเมืองของพระสงฆ์ไทย : กรณีศึกษาพระสงฆ์ในจังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการวิจัยพบว่า เมื่อสังคมมี แนวโน้มว่าจะถืออำนาจและเงินเป็นใหญ่ พระสงฆ์ที่มีความคิดเช่นนี้จึงนำตนและวัดไปพัวพันอยู่กับ คนมีเงินมีอำนาจ พระสงฆ์บางส่วนที่ไม่เข้าใจปัญหาที่ซับซ้อนนี้ก็ยอมถูกระบบเสรีทุนนิยมครอบงำ เห็นคนมีเงินมีอำนาจเป็นคนดี ในขณะที่เดียวกันตนเองก็ตกเป็นอุปกรณ์ทางเศรษฐกิจและทางการเมือง ของชนชั้นนำทางสังคม ทำให้พระสงฆ์บางส่วนยึดติดในลาภ ยศ สรรเสริญ ถ้าพิจารณาตามหลักธรรม อาจจะได้รับการติเตียน

3. ผลกระทบในด้านบวกที่มีต่อนักการเมืองท้องถิ่น ทำให้ประชาชนที่เคารพศรัทธาต่อพระสงฆ์ ที่นักการเมืองท้องถิ่นให้ความอุปถัมภ์ยอมรับไว้วางใจและทำให้คะแนนนิยม ในทางการเมืองเพิ่มขึ้น เพราะได้รับการสนับสนุนจากพระสงฆ์ จึงเกิดการอุปถัมภ์ให้ผลประโยชน์เป็น การต่างตอบแทน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรางกูร วงศ์ลือเกียรติ (2549: 76) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง

ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่น ในเทศบาลนครเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า การที่นักการเมืองท้องถิ่นให้ความสำคัญกับชุมชนมากขึ้นทำให้ชุมชนมองเห็นความสำคัญ และร้องขอรับการสนับสนุนในด้านต่างๆ ทำให้บทบาทในการให้ความช่วยเหลือกลายเป็นการก่อระบบความสัมพันธ์เชิงระบบอุปถัมภ์ขึ้น เพื่อผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นในทางการเมือง 4. ผลกระทบในด้านลบที่มีต่อนักการเมืองท้องถิ่น การสร้างความสัมพันธ์ให้ความอุปถัมภ์พระสงฆ์ของนักการเมืองท้องถิ่น ที่หวังผลประโยชน์ทางการเมืองมากเกินไป ให้ความสำคัญและอุปถัมภ์เฉพาะเจาะจงตัวบุคคลและไม่ทั่วถึง ย่อมส่งผลทำให้ประชาชนที่เคารพศรัทธาต่อพระสงฆ์ที่ไม่ได้รับการช่วยเหลือและประโยชน์จากนักการเมืองท้องถิ่นเกิดความไม่พอใจไม่ชอบและเกิดการต่อต้าน แบ่งพรรคแบ่งพวกเป็นกลุ่ม และเกิดการแทรกแซงผูกขาดผลประโยชน์ในทางการเมือง ทำให้คะแนนนิยมในทางการเมืองลดน้อยลง สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิศรุต อามาตย์มุลตรี (2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นของจังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นเป็นกระบวนการที่นักการเมืองนำระบบความสัมพันธ์มาใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างและขยายอำนาจทางการเมืองของตนเองผ่านระบบเครือญาติและเครือข่ายต่างๆ ความสัมพันธ์ทางการเมืองแบบอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองและประชาชนที่เกิดขึ้น นักการเมืองจะอยู่ในฐานะเป็นผู้อุปถัมภ์ประชาชน ซึ่งประชาชนจะขอรับความช่วยเหลือจากนักการเมืองในรูปแบบต่างๆ และเมื่อประชาชนได้รับการอุปถัมภ์นักการเมืองก็จะตอบแทนด้วยการเป็นหัวคะแนนให้นักการเมือง รวมถึงให้ความเคารพนับถือต่อนักการเมือง ซึ่งผลกระทบของระบบอุปถัมภ์ที่มีต่อการเมืองท้องถิ่น ได้แก่ 1) เกิดกลุ่มผลประโยชน์ในทางการเมือง 2) เกิดการสร้างทายาทสืบทอดอำนาจในทางการเมือง 3) เกิดการแทรกแซงการเมืองท้องถิ่น 4) เกิดการผูกขาดในทางการเมือง 5) เกิดการทุจริตคอร์รัปชัน

พูน ปณ ทิโต ชีเว

5.3 ขอเสนอแนะที่นำไปใช้

1. พระสงฆ์เมื่อได้รับการช่วยเหลืออุปถัมภ์จากนักการเมืองแล้วต้องตอบแทนด้วยการสั่งสอนธรรมแก่นักการเมืองให้เป็นคนดีมีศีลธรรม และต้องเป็นไปเพื่อความอนุเคราะห์ ไม่ใช่เป็นไปเพื่อมุ่งหวังลาภสักการะถึงผลประโยชน์ส่วนตัว
2. พระสงฆ์ควรให้ความสำคัญกับการแนะนำสั่งสอนให้นักการเมืองบริหารโดยยึดหลักคุณธรรมและมีศรัทธาเพื่อจะให้ความช่วยเหลืออุปถัมภ์บำรุงพระศาสนาให้อยู่เป็นที่พึ่งของสังคมต่อไป
3. นักการเมืองควรให้ความช่วยเหลืออุปถัมภ์ เพื่อประโยชน์ส่วนรวมที่จะเกิดขึ้นต่อสังคม โดยให้คำนึงถึงความถูกต้องตามหลักศีลธรรมไม่ใช่เป็นไปเพื่อมุ่งหวังผลประโยชน์ในทางการเมือง

5.4 ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาพระสงฆ์ในฐานะศูนย์รวมจิตใจของคนในชุมชน ว่ามีวิธีการบทบาทอย่างไรในการเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีของนักการเมืองเมืองท้องถิ่นให้เป็นไปตามหลักของระบอบประชาธิปไตย
2. ควรศึกษาอิทธิพลของพระสงฆ์ต่อการลงคะแนนเสียงในการเลือกตั้งการเมืองท้องถิ่น
3. ควรศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ในเชิงความสัมพันธ์อื่นๆ

บรรณานุกรม

- กรีธา ศิริเดชรัตนกุล. (2558). ระบบอุปถัมภ์กับกระบวนการสรรหาพนักงานจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบลแห่งหนึ่ง
ในจังหวัดร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- กุลรัตน์ คำโสภา. (2556). อิทธิพลของระบบอุปถัมภ์ที่มีต่อการจัดสวัสดิการสังคมแก่ผู้ด้อยโอกาส ศึกษาเฉพาะกรณี
เทศบาลตำบลโนนน้ำเกลี้ยง อำเภอเสถียร จังหวัดกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- เกษียร เตชะพีระ. (2543). รวมบทความวิชาการทางรัฐศาสตร์ พ.ศ. 2526 - 2542. กรุงเทพมหานคร: วิชาษา.
- โกวิทย์ พวงงาม, & อลงกรณ์ อรรถแสง. (2547). การเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรง. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
วิญญูชนจำกัด.
- คะนิงนิตย์ จันทบุตร. (2528). การเคลื่อนไหวของยูวสงฆ์ไทยรุ่นแรก พ.ศ. 2477- 2484. กรุงเทพมหานคร:
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- คุณ โทชน์. (2545). พุทธศาสนากับสังคมและวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพมหานคร: คอมแพคท์พรีนธ์.
- จรรณู ทิพย์กันท์. (2540). ความคิดทางการเมืองของพระสงฆ์ไทย กรณีศึกษาพระสงฆ์ในจังหวัดเพชรบูรณ์.
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์, เพชรบูรณ์
- จำนงค์ ทองประเสริฐ. (2542). พระพุทธศาสนากับสังคมและการเมือง. กรุงเทพมหานคร: คอมแพคท์พรีนธ์.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. (2554). รัฐกับสังคม ไตรลักษณ์รัฐไทย ในพหุสังคมสยาม กรุงเทพมหานคร: พีเพรส.
- ณรงค์ ครอบแก้ว. (2556). กระบวนการแก้ไขปัญหาจากระบบอุปถัมภ์ที่เกิดขึ้นในส่วนราชการไทยด้วยพุทธบูรณาการ.
มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.
- ธีรยุทธ บุญมี. (2533). ระบบอุปถัมภ์ในสังคมไทย เอกสารการสอนชุดวิชาสังคมและวัฒนธรรมไทย. นนทบุรี: สาขา
ศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ธีรยุทธ สุนทร. (2539). ศาสนาปมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.
- นครินทร์ เมฆไตรรัตน์. (2547). สารานุกรมการปกครองท้องถิ่นไทย หมวดแนวคิดพื้นฐาน รัฐกับการปกครองท้องถิ่น.
สถาบันพระปกเกล้า กรุงเทพมหานคร: ธรรมดาเพรส.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2536). มองอนาคต บทวิเคราะห์เพื่อปรับเปลี่ยนทิศทางของสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร มูลนิธิภูมิ
ปัญญา.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2547). อ่านวัฒนธรรมการเมืองไทย. กรุงเทพมหานคร: ศิลปวัฒนธรรม.
- นิพนธ์ ศรีตระกูล. (2549). ความสัมพันธ์ระหว่างพระสงฆ์กับนักการเมืองท้องถิ่นในระบบการเลือกตั้ง กรณีศึกษาเขต
เทศบาลนครเชียงใหม่. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เบญจมา มังคละพุกษ์. (2552). พระกับการเมือง หลวงตามหาบัวกับทักษิณ บันทึกเหตุการณ์ทางการเมือง
กรุงเทพมหานคร: บ้านหนังสือ.
- ประวีณ แจ่มศักดิ์. (2536). พฤติกรรมการเลือกตั้งในระบบอุปถัมภ์วิเคราะห์เชิงภูมิภาคเปรียบเทียบ. มหาวิทยาลัย
รามคำแหง, กรุงเทพมหานคร.
- ปรีชา ช้างขวัญยืน. (2540). ทรนคติทางการเมืองของพระพุทธศาสนา. กรุงเทพมหานคร: โครงการตำราคณะอักษร

ศาสตราจารย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พระนครศรีธรรมาสัตย์. (2560). วัฒนธรรมทางการเมืองของพระสงฆ์ในเขตอำเภอซ่งชัย จังหวัดกาฬสินธุ์.

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.

พระธรรมปิฎก ป.อ. ปยุตโต. (2539). รัฐกับพระพุทธศาสนา ถึงเวลาชำระล้างหรือยัง. กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก.

พระธรรมปิฎก, ป. อ. ป. (2543). ความสำคัญของพระพุทธศาสนาในฐานะเป็นศาสนาประจำชาติ. กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก.

พระนิติกร จิตตคุตโต (วิซูมา). (2555). การศึกษาเปรียบเทียบปรัชญาการเมืองของเพลโตกับแนวคิดทางการเมืองของพุทธทาสภิกขุ. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหานายม อุตตโม. (2516). บันทึกบทเรียนบาลีไวยากรณ์ ฉบับสมบูรณ์ขอตนเอง. ขอนแก่น: คลังน่านารธรรม.

พระมหาสถาพร วันนุกุล. (2557). ความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ในเขตอำเภอซ่งชัย จังหวัดกาฬสินธุ์. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม

พระเมธีธรรมภรณ์ (ประยูร ธรรมจิตโต). (2536). มองสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป.

พรางกูร วงศ์ลือเกียรติ. (2549). ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่น ในเทศบาลนครเชียงใหม่. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

พิชญ์ สมพอง. (2551). นักการเมืองจังหวัดยโสธร. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า.

พุทธทาสภิกขุ. (2531). การเมืองคือธรรมะ. กรุงเทพมหานคร: อรุณวิทยา.

พุทธรัชช ปรานนอก. (2560). วิถีชีวิตพระสงฆ์ไทย. ขอนแก่น: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

มาณี ไชยธีรานวัฒน์ศิริ, & คณะ. (2540). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของพระนักพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: กรมการศาสนา.

รสลิน ศิริยพันธ์. (2555). เอกสารการสอนชุดวิชาพื้นฐานทางสังคมและวัฒนธรรมทางการเมืองไทย หน่วยที่ 9.

นนทบุรี: สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร: นานา มีบุ๊คส์พับลิเคชันส์.

วิทยากร เชียงกุล, & พรภิรมย์ เอี่ยมธรรม. (2547). อธิบายศัพท์ปรัชญาการเมืองและสังคม. กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์สายธาร.

วินัย ทับทอง. (2539). อิทธิพลของพระสงฆ์ต่อการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วินัย ผลเจริญ. (2562). รวมบทความพุทธศาสนากับสังคมและการเมือง. มหาสารคาม: อภิชิตการพิมพ์.

วิศรุต อามาตย์มุลตรี. (2558). ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นของจังหวัดร้อยเอ็ด. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.

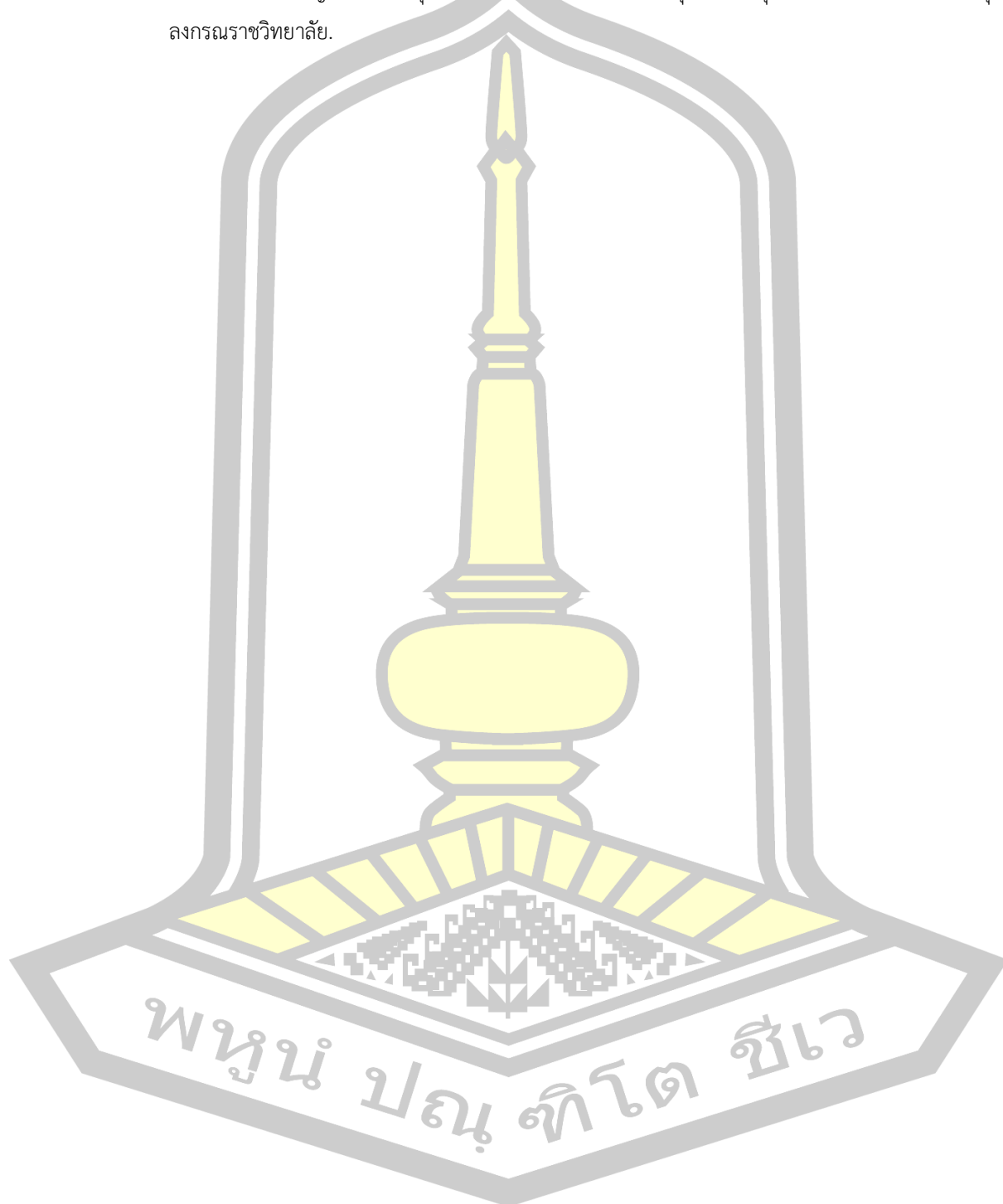
วุฒินันท์ กันทะเตียน. (2541). พระสงฆ์กับการเมือง แนวคิดและบทบาทในสังคมไทยปัจจุบัน. มหาวิทยาลัยมหิดล

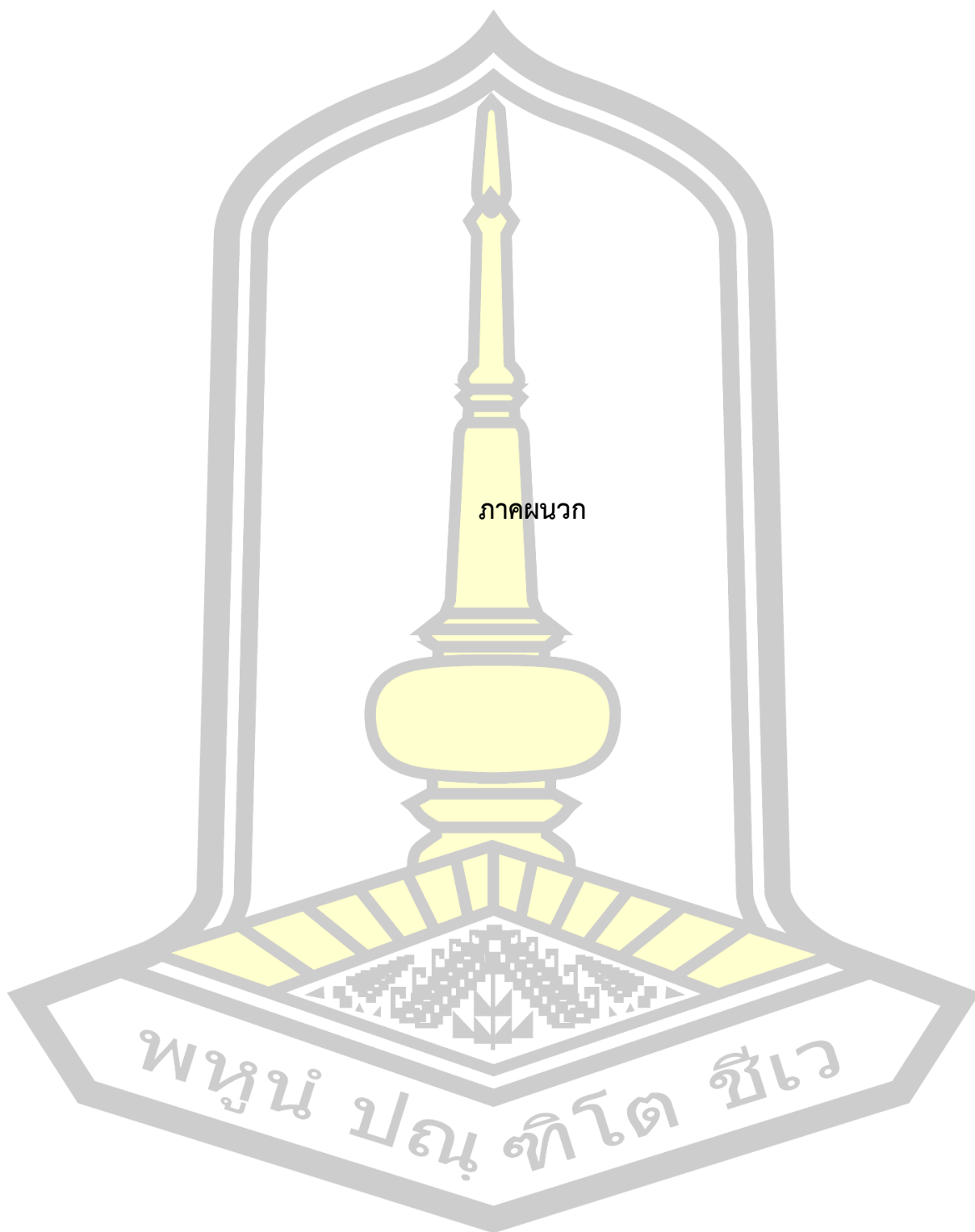
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

- วุฒิสาร ตันไชย. (2547). การกระจายอำนาจและการปกครองท้องถิ่น : ความก้าวหน้าหลังรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540. กรุงเทพมหานคร: คลังวิชา.
- ศุภรัตน์ เลิศพาณิชย์กุล. (2538). ความสัมพันธ์ของคนในสังคม พื้นฐานของสังคมและวัฒนธรรมการเมืองไทย. นนทบุรี: สำนักพิมพ์สุโขทัย.
- สกีออตต์ เจ. ซี. (2545). ระบบอุปถัมภ์ อมรา พงศาพิชญ์, ปรีชา คุวินทร์พันธุ์, บรรณาธิการ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สนิท สมัครการ. (2533). ความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวเครือญาติกับระบบอุปถัมภ์. วารสารสังคมไทย.
- สมบัติ จันทรวงศ์. (2536). การเลือกตั้งวิกฤตปัญหาและทางออก. กรุงเทพมหานคร: โครงการจัดพิมพ์คปไฟ.
- สมบูรณ์ สุขสำราญ. (2527). พุทธศาสนากับการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและสังคม. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สะถิระ เผือกประพันธุ์. (2556). ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ของนักการเมืองท้องถิ่นมีผลต่อการสื่อสารทางการเมืองของประชาชน กรณีศึกษาการปกครองท้องถิ่น จังหวัดชลบุรี. วารสารการเมืองการบริหารและกฎหมาย, 7(ฉบับที่ 1).
- สิทธิโชค กลางคูลานนท์. (2552). พัฒนาการและบทบาททางการเมืองของกลุ่มธุรกิจการเมืองในประเทศไทย. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศาสตรบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สุดา สุวรรณกุล. (2557). บทบาทของผู้นำสตรีในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่จังหวัดปัตตานี มหาวิทยาลัยขอนแก่น, วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่นมหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุพจน์ บุญวิเศษ. (2551). หลักรัฐศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: เอ็ม.ที.เพรส.
- สุภัสชา พันเลิศพาณิชย์. (2556). พระสงฆ์กับการเมืองท้องถิ่น กรณีศึกษาเทศบาลนครเชียงราย จังหวัดเชียงราย. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- อคิน รพีพัฒน์. (2545). ระบบอุปถัมภ์แลโครงสร้างชนชั้นสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น แผลโดยจรรยา เศรษฐบุตร ในระบบอุปถัมภ์ อมรา พงศาพิชญ์ และปรีชา คุวินทร์พันธุ์ บรรณาธิการ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อนงค์ลักษณ์ คะเนนแน. (2555). แนวทางที่เหมาะสมของพระภิกษุในการเผยแพร่ธรรมะสำหรับเด็กและเยาวชนในกรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- อภิภูวัฒน์ โพธิ์สาน. (2551). พุทธศาสน์แนวปฏิบัติเพื่อชีวิต. มหาสารคาม: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อาทร เจริญคัมภีร์. (2559). เสรีภาพทางศาสนากับการใช้อำนาจรัฐในการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนก บาลี. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุดม คุมา. (2551). ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ของผู้นำชุมชนกับประชาชนที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง ในตำบลพระบาท อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- เอกพงษ์ ยี่ห๊ะ. (2557). การศึกษาคุณธรรมจริยธรรมทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น กรณีศึกษาเทศบาลเมืองควนลัง อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. มหาวิทยาลัยขอนแก่น, วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น

มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

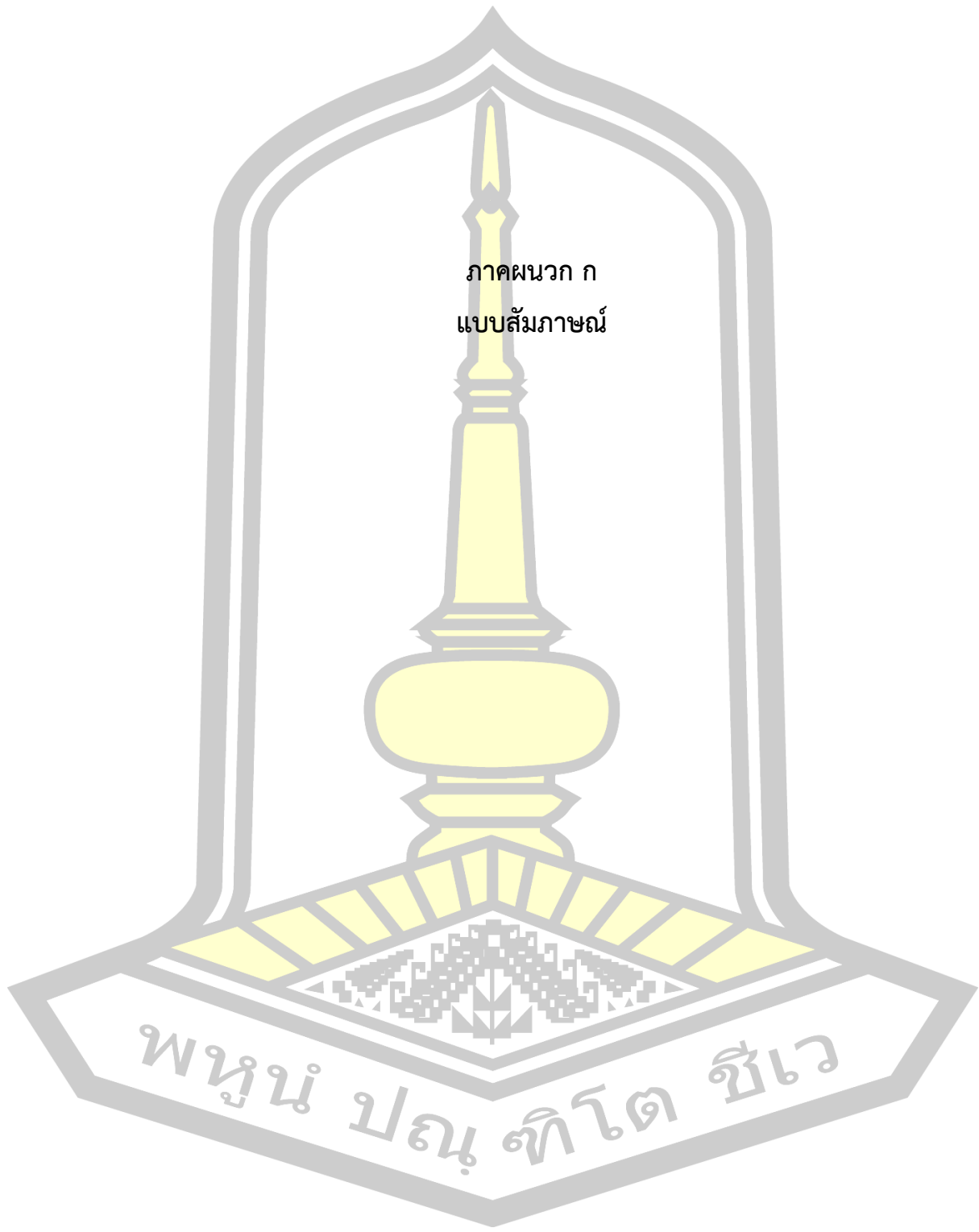
ฮอลส์ เอ. (2545). ความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์กับผู้รับการอุปถัมภ์แนวคิดและคำศัพท์. แปลโดย ปรีชา คุวินทร์พันธ์
ในอมรา พงศาพิชญ์และปรีชา คุวินทร์พันธ์ (บรรณาการ) ระบบอุปถัมภ์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาคผนวก

พหุ ประจัน ปณฺ ทิโต ชีเว

ภาคผนวก ก
แบบสั้มภาษณ์

พหุ่่น ปณุ ทิโต ชีเว

แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์ชุดนี้ใช้ในการศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ในพื้นที่ อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

ผู้ให้สัมภาษณ์ ชื่อ

.....

วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์

.....

สถานภาพทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

เพศ..... พรรษา/อายุ..... ปี สถานภาพ..... ศาสนา.....

ตำแหน่ง..... อาศัยในพื้นที่.....

.....

หัวข้อสัมภาษณ์

ส่วนที่ 1. ลักษณะความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ ในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

1.1 ความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ ในปัจจุบันเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

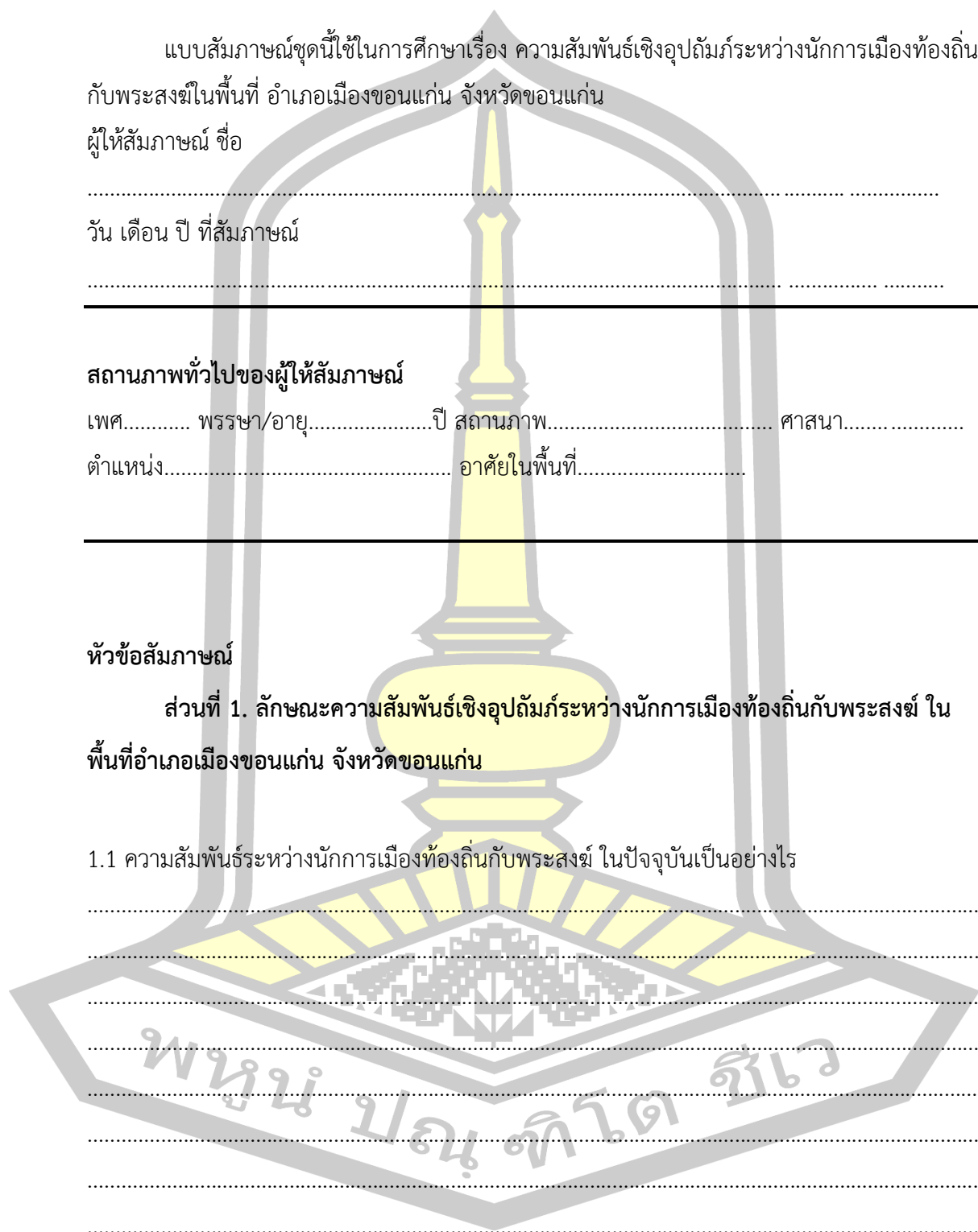
.....

.....

.....

.....

.....

1.2 ลักษณะในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างนักรการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ มีลักษณะเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

1.3 นักรการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ควรจะมีความสัมพันธ์ในลักษณะอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

1.4 ความเชื่อทางพระพุทธศาสนาส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างนักรการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ในปัจจุบัน หรือไม่อย่างไร

.....

.....

.....

.....

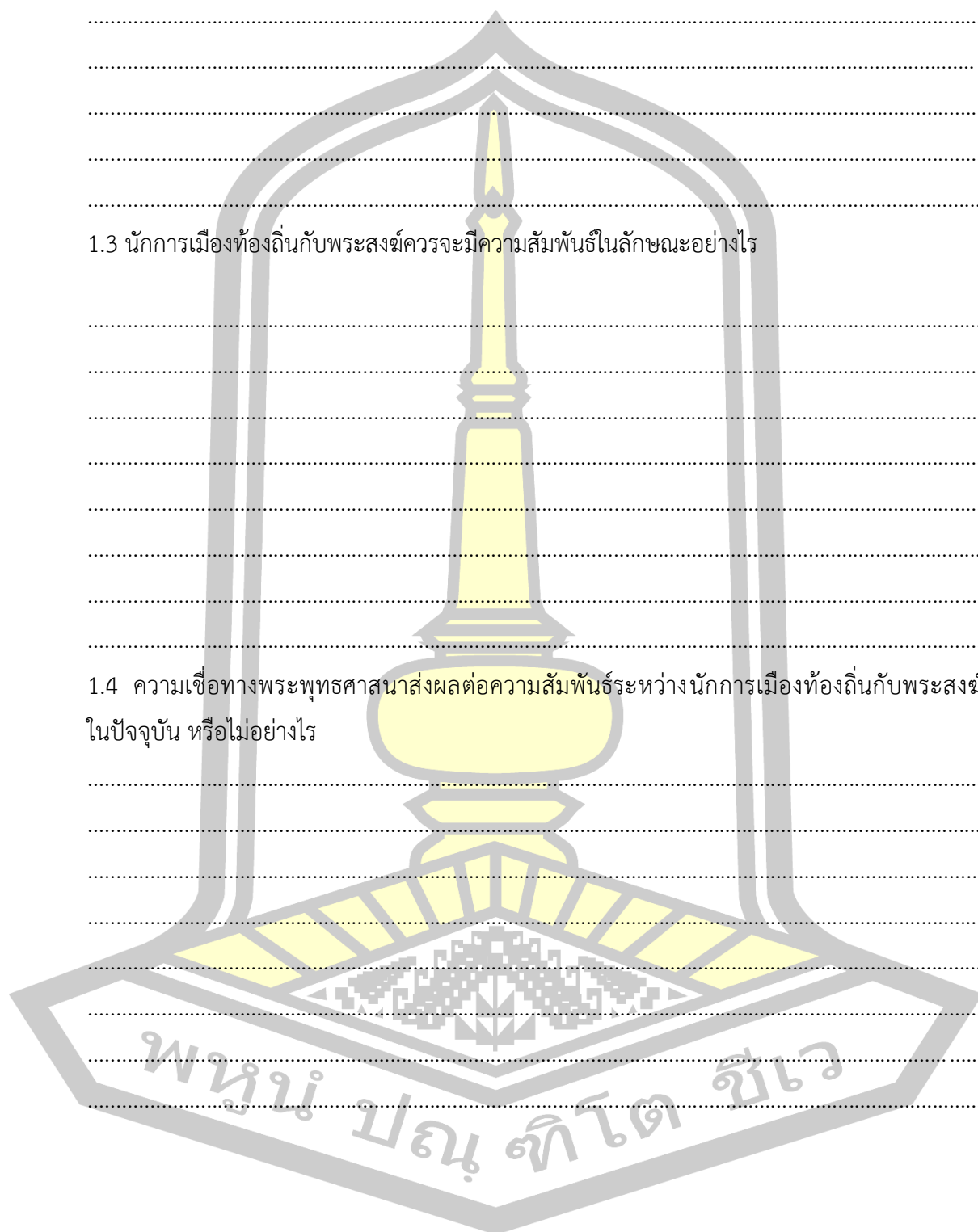
.....

.....

.....

.....

.....

ส่วนที่ 2. ผลกระทบจากความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์
ในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

2.1 ผลกระทบจากความสัมพันธ์ของนักการเมืองท้องถิ่นที่มีต่อพระสงฆ์ ในด้านบวกและในด้านลบ
เป็นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.2 ผลกระทบจากความสัมพันธ์ของพระสงฆ์ที่มีต่อนักการเมืองท้องถิ่น ในด้านบวกและในด้านลบ
เป็นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.3 ผลกระทบจากความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์ส่งผลในปัจจุบันอย่างไร

.....

.....

.....

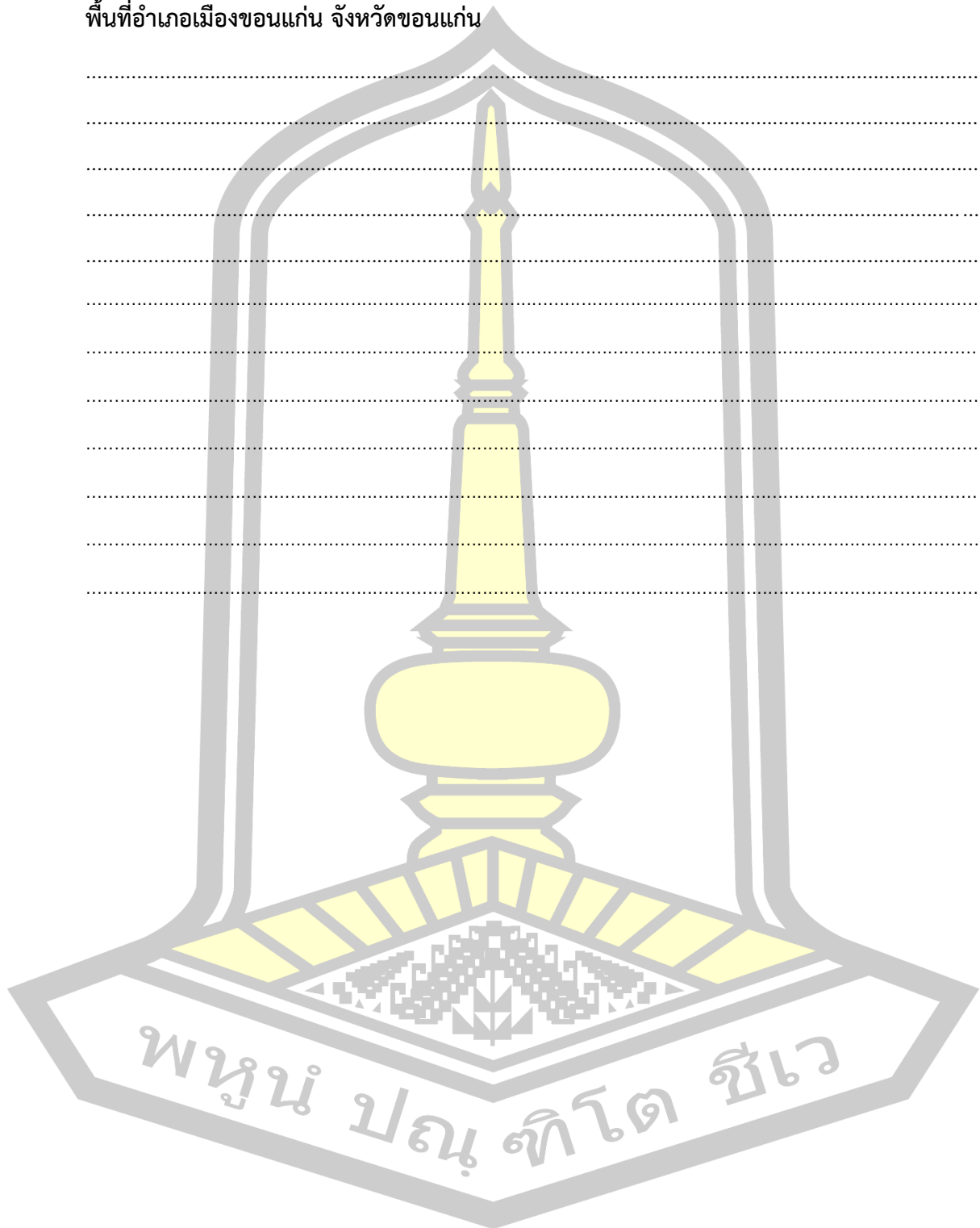
.....

.....

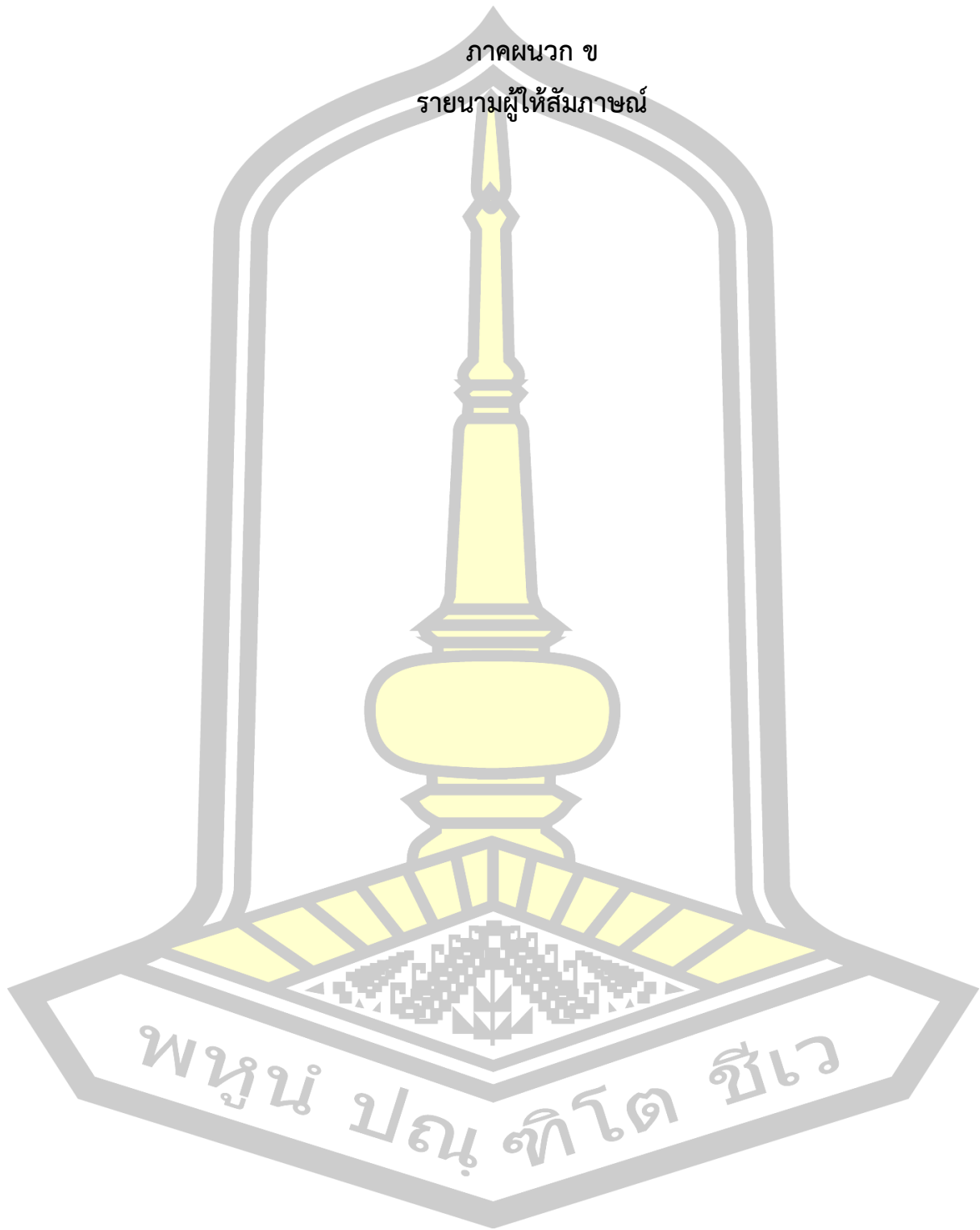
.....

พูน บุญเกิด ชีวะ

ส่วนที่ 3. ความคิดเห็นที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์
พื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

ภาคผนวก ข
รายนามผู้ให้สัมภาษณ์

พหุจน์ ปณฺ ทิโต สีเว

รายนามผู้ให้สัมภาษณ์

- พระครูปัญญาสารโกศล เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาสมพงษ์ ทองยุท เป็นผู้สัมภาษณ์,
 ตำบลบ้านหว้า อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 5 พฤศจิกายน พ.ศ. 2562.
- จรรยารัตน์ จันทร์เพ็ง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาสมพงษ์ ทองยุท เป็นผู้สัมภาษณ์,
 ตำบลบ้านหว้า อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 5 พฤศจิกายน 2562.
- รัญจวน ชาวโพธิ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาสมพงษ์ ทองยุท เป็นผู้สัมภาษณ์,
 ตำบลบ้านหว้า อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 5 พฤศจิกายน 2562.
- พระครูสมุห์สำรวย รักษิตจิตโต เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาสมพงษ์ ทองยุท เป็นผู้สัมภาษณ์,
 ตำบลโคกสี อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 9 ธันวาคม 2562.
- ชาลี ลาสา เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาสมพงษ์ ทองยุท เป็นผู้สัมภาษณ์,
 ตำบลโคกสี อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 9 ธันวาคม 2562.
- ศุภาณี ดาทูมมา เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาสมพงษ์ ทองยุท เป็นผู้สัมภาษณ์,
 ตำบลโคกสี อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 9 ธันวาคม 2562.
- สุมาลัย เนียมชมพู่ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาสมพงษ์ ทองยุท เป็นผู้สัมภาษณ์,
 ตำบลโคกสี อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 9 ธันวาคม 2562.
- พระครูวินัยธรอดิศักดิ์ อติชาโคโร เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาสมพงษ์ ทองยุท เป็นผู้สัมภาษณ์,
 ตำบลแดงใหญ่ อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 15 มกราคม 2563.
- วันวิสา วงศ์สุ่ย เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาสมพงษ์ ทองยุท เป็นผู้สัมภาษณ์,
 ตำบลแดงใหญ่ อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 15 มกราคม 2563.
- พุ่ม ศรศักดิ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาสมพงษ์ ทองยุท เป็นผู้สัมภาษณ์,
 ตำบลแดงใหญ่ อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 15 มกราคม 2563.
- อุไร สรรพญาติ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาสมพงษ์ ทองยุท เป็นผู้สัมภาษณ์,
 ตำบลแดงใหญ่ อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 15 มกราคม 2563.
- พระครูวุฒิชัยธรรมาภิราม เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาสมพงษ์ ทองยุท เป็นผู้สัมภาษณ์,
 ตำบลดอนช้าง อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 9 กุมภาพันธ์ 2563.
- ศิริพงษ์ ทองสี เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาสมพงษ์ ทองยุท เป็นผู้สัมภาษณ์,

ตำบลดอนช้าง อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 9 กุมภาพันธ์ 2563.

วิชัย แก้วไทย เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาสมพงษ์ ทองยุทธ เป็นผู้สัมภาษณ์,

ตำบลดอนช้าง อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 9 กุมภาพันธ์ 2563..

สุวิมล ปัญญาภักดิ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาสมพงษ์ ทองยุทธ เป็นผู้สัมภาษณ์,

ตำบลดอนช้าง อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 9 กุมภาพันธ์ 2563.

พระครูประยุตจักรธรรม เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาสมพงษ์ ทองยุทธ เป็นผู้สัมภาษณ์

ตำบลท่าพระ อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 9 กุมภาพันธ์ 2563.

ไพศาล ราชแสนเมือง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาสมพงษ์ ทองยุทธ เป็นผู้สัมภาษณ์,

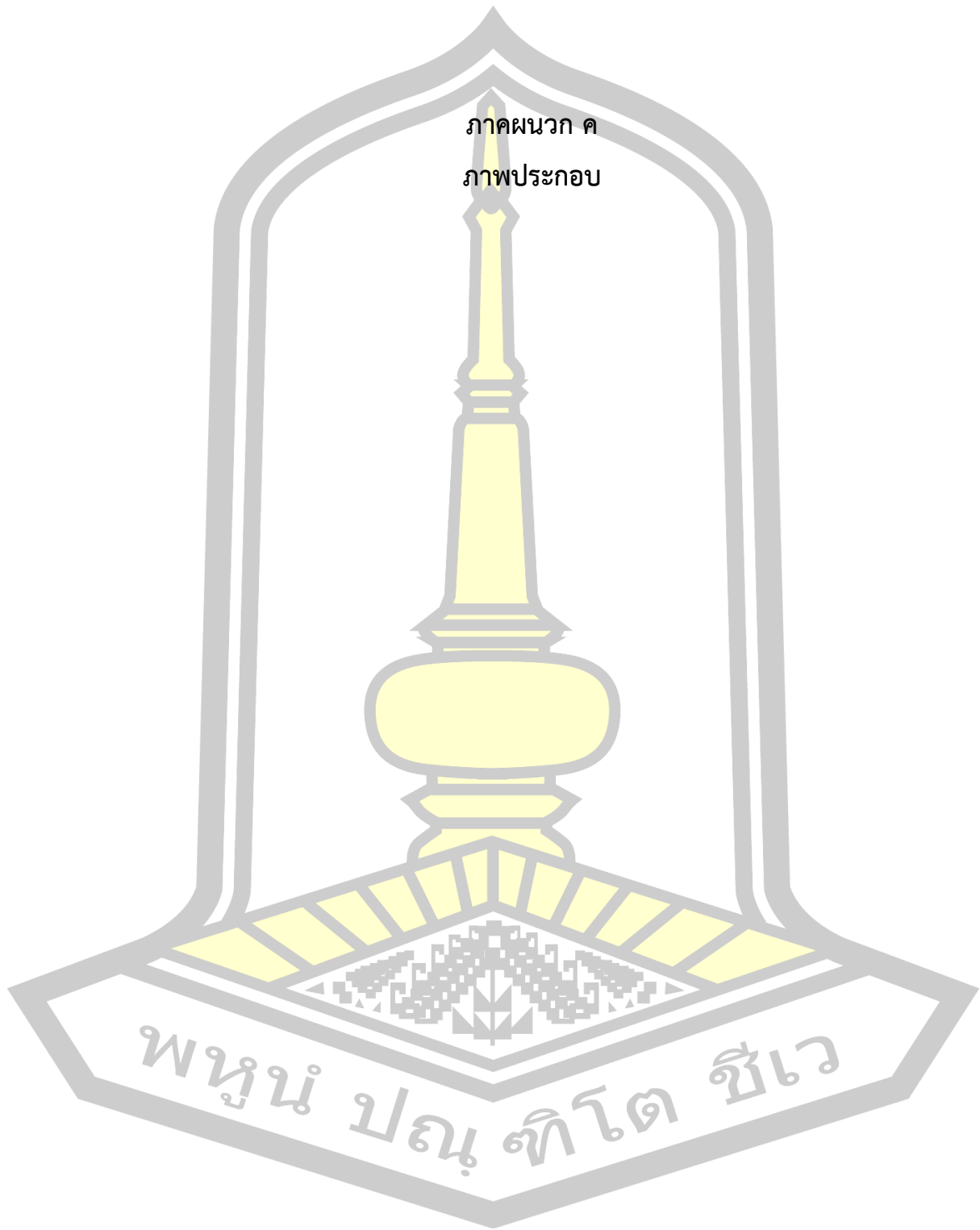
ตำบลท่าพระ อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 9 กุมภาพันธ์ 2563.

วิสิฐ จันทะรี เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาสมพงษ์ ทองยุทธ เป็นผู้สัมภาษณ์,

ตำบลท่าพระ อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 9 กุมภาพันธ์ 2563.

ภาคผนวก ค
ภาพประกอบ

พหุมนุ ปณุ ทิโต ชีเว

กิจกรรมระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์และประชาชน

กิจกรรมระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์และประชาชน

กิจกรรมระหว่างนักรการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์และประชาชน

กิจกรรมระหว่างนักรการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์และประชาชน

กิจกรรมระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์และประชาชน

กิจกรรมระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์และประชาชน

กิจกรรมระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์และประชาชน

กิจกรรมระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับประชาชน

กิจกรรมระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์และประชาชน

กิจกรรมระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์และประชาชน

กิจกรรมระหว่างนักรการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์และประชาชน

กิจกรรมระหว่างนักรการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์และประชาชน

กิจกรรมระหว่างนักรการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์และประชาชน

กิจกรรมระหว่างนักรการเมืองท้องถิ่นกับพระสงฆ์และประชาชน

การลงพื้นที่สัมภาษณ์เชิงลึกพระสงฆ์

การลงพื้นที่สัมภาษณ์เชิงลึกนักการเมืองท้องถิ่น

การลงพื้นที่สัมภาษณ์เชิงลึกนักการเมืองท้องถิ่น

การลงพื้นที่สัมภาษณ์เชิงลึกผู้นำชุมชน

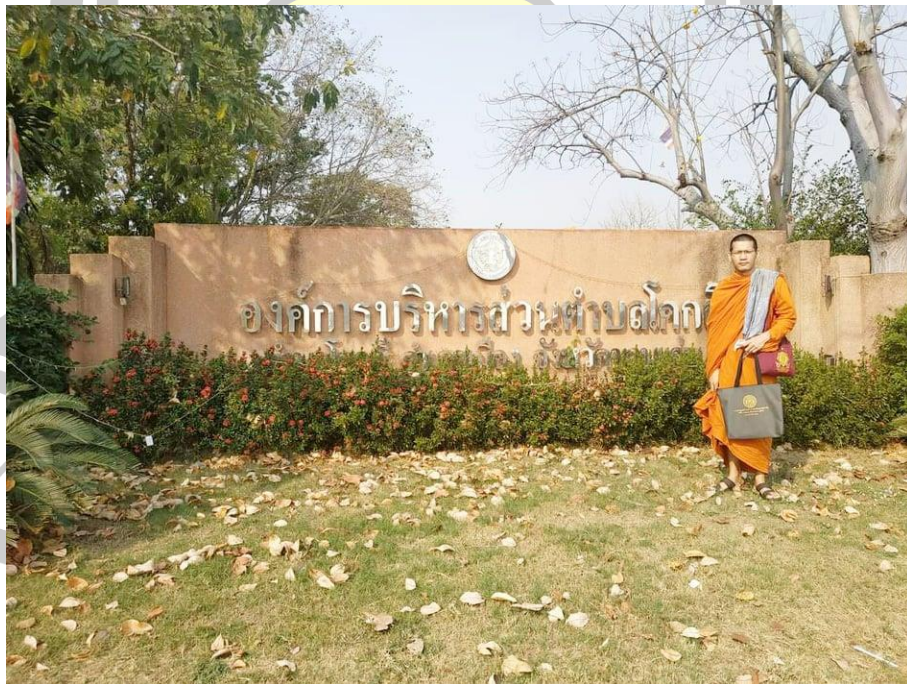
การลงพื้นที่สัมภาษณ์เชิงลึกนักการเมืองท้องถิ่น

การลงพื้นที่สัมภาษณ์เชิงลึกประชาชนทั่วไป

การลงพื้นที่สัมภาษณ์เชิงลึกนักการเมืองท้องถิ่น

ภาพระหว่างการลงพื้นที่สัมภาษณ์เชิงลึกเก็บข้อมูลในการทำวิจัย

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ	พระมหาสมพงษ์ ทองยุท (ฐิตวิริโย)
วันเกิด	9 กุมภาพันธ์ 2537
สถานที่เกิด	27/5 บ้านคำไชยวาน ตำบลบ้านด้าย อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	วัดศรีจันทร์ พระอารามหลวง ตำบลในเมือง อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	เลขานุการเจ้าคณะตำบลพระลับ อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	ครูสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม-แผนกบาลี วัดศรีจันทร์พระอารามหลวง ตำบลในเมือง อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2555 มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดไทรเหนือ วิทยา จังหวัดนครสวรรค์ พ.ศ. 2560 ปริญญารัฐศาสตรบัณฑิต (ร.บ.) การเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พ.ศ. 2564 ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต (ร.ม.) สาขาวิชาการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผลงานวิจัย	พ.ศ. 2560 ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการให้บริการห้องสมุดของ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

พจนัน ปณฺ ทิโต ชีเว